

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TİYATRO ANASANAT DALI
TİYATRO TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ALTERNATİF TİYATROLARDA PROJE
ÜRETİMİNİN VERİMLİ BİR KAYNAK OLARAK
KULLANILMASINA BİR ÖRNEK:
GALATA PERFORM**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Emre YETİM**

**Danışmanı
Prof. Alev Meral TOKGÖZ**

İstanbul – 2018

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TİYATRO ANASANAT DALI
TİYATRO TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ALTERNATİF TİYATROLARDA PROJE
ÜRETİMİNİN VERİMLİ BİR KAYNAK OLARAK
KULLANILMASINA BİR ÖRNEK:
GALATA PERFORM**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Emre YETİM**

**Danışmanı
Prof. Alev Meral TOKGÖZ**

İstanbul – 2018

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tiyatro Anasanat Dalı Tiyatro Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi **Emre YETİM** tarafından hazırlanan “**Alternatif Tiyatrolarda Proje Üretimini Verimli Bir Kaynak Olarak Kullanılmasına Bir Örnek: Galata Perform**” adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi: 16/01/2018

Jüri Üyesinin Unvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu:

İmzası:

Jüri Üyesi: **Prof. Alev Meral TOKGÖZ**

Danışman: Haliç Üniversitesi Tiyatro ASD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: **Prof. Saim AKÇIL**

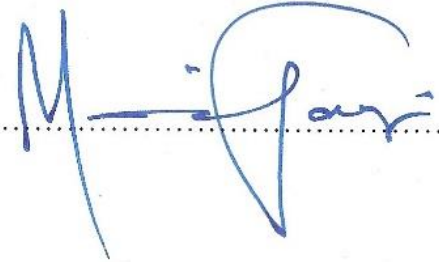
Haliç Üniversitesi Opera ASD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: **Prof. Dr. Merih TANGÜN**

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv. Tiyatro ASD Öğr. Üyesi

ÖNSÖZ

“Alternatif Tiyatrolarda Proje Üretiminin Verimli Bir Kaynak Olarak Kullanılmasına Bir Örnek: Galata Perform” başlıklı bu çalışmayı, T.C. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tiyatro Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladım.

2007’de lisans öğrenciliğim sırasında ilk kez Galata Perform’da oyuncu seçmelerine katılıp, profesyonel olarak seyirci karşısına çıktım. Oyunculuk yaşamımda pek çok “alternatif” tiyatrodaki çalıştım. Alternatif tiyatronun evrensel ve ulusal serüveni üzerine çalışmaya karar vermemde bu geçmişim etkilidir.

Bu araştırmanın, pek çok sahnenin başta ekonomik ve sosyal nedenlerle kapanmak zorunda kaldığı günümüz koşullarında; alternatif tiyatrolar için verimli kaynak oluşturma arayışlarına ışık tutmasını ve proje üretiminin artmasına vesile olmasını umuyorum.

Çalışmaya birlikte başladığımız, fakat öğretim üyeliğinden çekilmesi neticesinde birlikte devam edemediğimiz ilk danışmanım Sayın Prof. Dr. Cevat ÇAPAN’a, araştırmamın danışmanlığını devralan Sayın Prof. Alev Meral TOKGÖZ’e ve tez jürimde yer almanın yanı sıra, adeta ikinci danışmanım gibi benimle birlikte çalışan, tavsiyelerini esirgemeyen ve yardımları ile bu araştırmanın akademik bir çalışma olmasını sağlayan T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Tiyatro Anasanat Dalı Başkanı Sayın Prof. Dr. Merih TANGÜN’e şükranlarımı sunarım.

İstanbul, 2018

Emre YETİM

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
İÇİNDEKİLER.....	I
KISALTMALAR	III
ŞEKİL LİSTESİ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Tezin Konusu	2
1.2. Tezin Amacı	2
1.3. Araç ve Yöntem	3
1.4. Sınırlılıklar	5
2. ALTERNATİF TİYATRO YOLUNU ARIYOR.....	7
2.1. Tiyatronun Avangarttan Postmoderne Yolculuğu	7
2.2. Türk Tiyatrosunda Alternatif Arayışlar	17
3. YEŞİM ÖZSOY VE GALATA PERFORM.....	25
3.1. Yeşim Özsoy: Eğitimi ve Sanat Anlayışı	25
5.1. Ve Diğer Şeyler Tiyatro Topluluğu.....	28
5.2. Galata Perform	29
4. GALATA PERFORM'DA ÜRETİLEN PROJELER.....	33
4.1. Görünürlük Projesi	34
4.1.1. GörünürlüProjesi 1.....	36
4.1.2. Görünürlük Projesi 2.....	36
4.1.3. Görünürlük Projesi 3.....	38
4.1.4. Görünürlük Projesi 4.....	39
4.1.5. Görünürlük Projesi 5.....	40
4.1.6. Görünürlük Projesi 6.....	41
4.1.7. Görünürlük Projesi 7.....	42
4.1.8. Görünürlük Projesi 8.....	42
4.2. Yeni Metin Yeni Tiyatro Projesi	43
4.2.1. Söyleşiler	45
4.2.2. Liseli Gençler Oyun Yazıyor Projesi	48

	Sayfa No.
4.2.3. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali	50
4.2.3.1. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 1.....	50
4.2.3.2. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 2.....	52
4.2.3.3. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 3.....	53
4.2.3.4. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 4.....	55
4.2.3.5. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 5.....	56
4.2.3.6. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 6.....	58
4.2.4. Yayınlar	59
5. SONUÇ.....	61
KAYNAKLAR.....	69
EK-1: 15/12/2015 Tarihli Yapılandırılmamış Görüşme Formu	78
EK-2: 02/11/2016 Tarihli Yapılandırılmamış Görüşme Formu	83
ÖZGEÇMİŞ.....	87

KISALTMALAR

akt.	: Aktaran
DT	: Devlet Tiyatroları
ŞT	: İstanbul Şehir Tiyatroları
VDŞT	: Ve Diğer Şeyler Tiyatro Topluluğu
YMYT	: Yeni Metin Yeni Tiyatro
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1.1. Görünürlük Projesi 2 Etkinlik Haritası	37
Şekil 2.1. Liseli Gençler Oyun Yazıyor Proje Afışı.....	49
Şekil 2.2. YMYT Festivali 1 Afışı.....	51
Şekil 2.3. YMYT Festivali 2 Afışı.....	52
Şekil 2.4. YMYT Festivali 3 Afışı.....	54
Şekil 2.5. YMYT Festivali 4 Afışı.....	55
Şekil 2.6. YMYT Festivali 5 Afışı.....	57
Şekil 2.7. YMYT Festivali 6 Afışı.....	58
Şekil 3.1. 2006 – 2016 Arası Türkiye Geneli ve İstanbul’da Yerli Eser Sayıları Grafiği	66
Şekil 3.2. 2006 – 2016 Arası Türkiye Geneli ve İstanbul’da Yerli Eser Temsil Sayıları Grafiği	67
Şekil 3.3. 2006 – 2016 Arası Türkiye Geneli ve İstanbul’da Yerli Eser Seyirci Sayıları Grafiği	67

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Emre YETİM
Anasanat Dalı : Tiyatro
Programı : Tiyatro
Danışmanı : Prof. Alev Meral TOKGÖZ
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Ocak 2018

ALTERNATİF TİYATROLARDA PROJE ÜRETİMİNİN VERİMLİ BİR KAYNAK OLARAK KULLANILMASINA BİR ÖRNEK: GALATA PERFORM

ÖZET

Bu tez çalışmasında Yeşim Özsoy tarafından İstanbul, Beyoğlu, Galata’da 2003 yılında özel bir tiyatro mekânı olarak kurulan Galata Perform’un tiyatro oyunu prodüksiyonlarının dışında yürüttüğü projeler ve bu projelerin sonuçları araştırılmaktadır.

İlk bölümde XX. yüzyılda gelişen, Avrupa’yı ve Dünya’yı etkileyen sanat akımları, bu akımların tiyatroya etkileri, Artaud, Grotowski ve Meyerhold gibi tiyatrocuların sanat anlayışları, alternatif tiyatro düşüncesinin gelişimi ve Türkiye’deki alternatif tiyatro girişimleri incelenmiştir. İkinci bölümde oyuncu, yazar ve yönetmen Yeşim Özsoy’un eğitimi ve sanat hayatı, Özsoy’un 2002’de kurduğu Ve Diğer Şeyler Tiyatro Topluluğu ve 2003’de kurduğu genel sanat yönetmenliğini yürüttüğü performans sanatları mekânı Galata Perform incelenmiştir. Ayrıca Görünürlük Projesi (2005- 2012 yılları arasında yapılan bir Galata Perform projesi. Bu proje, İstanbul, Beyoğlu, Galata’daki kamusal alanlar ve çeşitli mekanlarda, aynı günlerde aynı zamanlarda eş güdümlü sergilenen sanat etkinliklerinden oluşmaktadır) ve Yeni Metin Yeni Tiyatro Projesi (çağdaş tiyatro metin yazarlığı atölyeleri, söyleşiler, festivaller, çeviri faaliyetleri ve e-kitap yayınlarını kapsayan uluslararası ve uzun soluklu bir projedir) de detaylı bir şekilde incelenmiştir. Son bölümde ise incelenen projelerin Türk tiyatrosu ve sanat hayatına katkıları araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Galata Perform, Yeşim Özsoy, Alternatif Tiyatro, Çağdaş Tiyatro

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Emre YETİM
Field : Theatre
Program : Theatre
Supervisor : Prof. Alev Meral TOKGÖZ
Degree Awarded and Date : Master – January 2018

AN EXAMPLE FOR THE PRODUCTIVE USAGE OF PROJECT DEVELOPMENT IN FRINGE THEATRES: GALATA PERFORM

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to investigate the projects of Galata Perform, a private theatre in Galata, Beyoğlu, İstanbul established by Yeşim Özsoy in 2003, and their results other than the regular theatre plays and the results of these projects.

Art movements of the 20th Century, which affected the World, Europe and as well as theatre; the theatre directors Artaud, Grotowski and Meyerhold and their senses of art, progress of a fringe theatre in the World, and the fringe theatre attempts in Turkey are explored in the first part. In the second part; Yeşim Özsoy's education who is an actress, a writer and a director, her life as an artist, Ve Diğer Şeyler Tiyatro Topluluğu (And the Other Things Theatre Company) that she set up in 2002, and Galata Perform a performing arts venue of which she established in 2003 and she is the artistic director, are examined. Also, Görünürlük Projesi (Visibility Project; a Galata Perform project, which was held between 2005 and 2012. The project consists of art activities that are performed in public spaces and various venues at the same time during the same day and in coordination in Galata, Beyoğlu, İstanbul) and Yeni Metin Yeni Tiyatro (New Text New Theatre is an international, long-term project that focuses mainly on new forms of playwriting, consisting of contemporary playwriting workshops, sessions, festivals, translation workshops and e-book publishers) are examined in detail. The contributions of above-mentioned projects to the Turkish Theatre and the art life is researched.

Keywords: Galata Perform, Yeşim Özsoy, Fringe Theatre, Contemporary Theatre

1. GİRİŞ

Tiyatro, ilkel avlanma törenlerinden Dionysos şenliklerine, Aristoteles ve Horatius'un çok öncelerden belirledikleri kurallardan günümüze pek çok evrim geçirmiştir. Sanat hareketlerindeki bu evrimsel yapı hiç kuşkusuz toplumsal, kültürel ve siyasal evrimle bağlantılı ve iç içedir. Tiyatro, Antik Yunan Tiyatrosu'ndan Roma'ya, Rönesans'tan Klasik Akım'a, Romantik Akım'dan Gerçekçi ve Karşı Gerçekçi akımlara dek biçim ve öz açısından sürekli bir dönüşüm ve değişim içerisindedir. XX. yüzyıldan itibaren avangart hareketle tiyatro yeni bir yola girmiş, klasik anlayıştan ve edebiyattan uzaklaşmaya başlanmıştır. Geline postmodern çağda klasik tiyatro yerini tamamen alternatif eğilimlere bırakmıştır. Bu süreçte görsellik ve biçim ön plana çıkmıştır. Tiyatro binalarının yapısı, sahneleme¹ ve yazın biçimlerindeki bu değişimleri; tiyatro seyircisinin değişimi takip etmiştir.

Elbette Türk tiyatrosu da bu gelişmelerin uzağında kalmamıştır. 1960'lardan itibaren Language Culture Centre (LCC) Tiyatro Birimi, İstanbul Şehir Tiyatroları Deneme Sahnesi, Tiyatro Araştırmaları Laboratuvarı, Bilsak Tiyatro Atölyesi, Studio Oyuncuları, YaDa Tiyatro, Kumpanya, 5. Sokak Tiyatrosu, Dot, İkinci Kat, Kumbaracı 50 gibi pek çok tiyatro topluluk kurulmuştur. Özellikle 1990'lı yıllardan bugüne Türkiye'de çok sayıda alternatif topluluk ortaya çıkmıştır. Bu toplulukların bir kısmı alternatif tiyatro geleneğinin oluşmasına ve gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Bu katkıları sadece oyunların sahnelenmesinden ibaret görmek yetersiz olacaktır. Gerçekleştirilen eğitim, proje, festival vb. projeler ve sahne uygulamaları alternatif tiyatronun gelişmesine katkı sunmuş, seyrine yön vermiş ve tiyatroların kendilerine kaynak yaratarak ayakta kalabilmelerine yardımcı olmuştur.

Günümüzde oyunlar ve çeşitli projeler üreten alternatif topluluklardan birisi de Galata Perform'dur. Galata Perform, ürettiği ve uyguladığı projelerde diğer alternatif

¹ Sahneleme sözcüğü ile kastedilen; konuşma-görüntü dili, dekor, giysi, makyaj, ışık, aksesuar, multimedya araçlarının kullanımı, sahne hareketleri ve oyunculuk üslubu gibi sahne üzerindeki tasarımı oluşturan biçimsel öğelerdir.

tiyatrolar ile ortaklıklara giderek ve atölyelerde katılımcıların deneyimlerini arttırarak alternatif tiyatro hareketine katkı sağlamayı başarmıştır.

1.1. Tezin Konusu

Projelerden hareketle üretim yapmak alternatif tiyatroların önemli bir kaynağıdır. Bu araştırma alternatif tiyatro adı verilen oluşumların etkinlik ve projeler yoluyla nasıl bir etki yaratabilecekleri sorusundan yola çıkarak; yazın ve sahnelemeye dair modern ve güncel yönelimlerin ışığında, uygulanan projelerin sonuçlarını ele alacaktır. Bu kapsamda Türkiye’de faaliyet yürüten bir alternatif tiyatro olan Galata Perform’un 2005’den günümüze ürettiği projeler incelenerek, alternatif tiyatrodaki projelerin üretimine katkılarına ulaşılmaya çalışılacaktır.

Özel ve ödeneksiz bir alternatif tiyatro örneği olarak Galata Perform, ürettiği geçmiş ve güncel projeler ile kendisine bir gelenek oluşturmayı başarmış ve bu projelerini kaynak üretimi konusunda kullanarak süreklilik sağlayabilmiştir. Projeler, uzun yıllar içinde değişmiş, gelişmiş ve şekillenmiştir. Bu açıdan etkilerin ve sonuçların gözlemlenebilir, değerlendirilebilir olması Galata Perform’un konu olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Ayrıca Galata Perform’un genel sanat yönetmeninin kadın olması, Türkiye’deki örnekler göz önüne alındığında ayrıca incelenmeye değer görülmüştür.

Araştırma kapsamında alternatif tiyatro hareketlerinin oluşmasına yol açan tarihsel süreç, sanat akımları, sanatçılar incelenecek, Türk tiyatrosundaki alternatif hareketler tarihsel süreci içerisinde ele alınacak, Galata Perform kurucusu ve Genel Sanat Yönetmeni Yeşim Özsoy’un Galata Perform’dan önceki ve sonraki çalışmaları incelenecek ve proje üretiminin alternatif tiyatrolar için verimli bir kaynak olarak nasıl değerlendirilebileceği Galata Perform örneği üzerinden incelenecektir.

1.2. Tezin Amacı

Alternatif tiyatrolar için proje üretimi verimli bir kaynaktır. Bu tezde bu duruma dikkat çekilerek; oyun yazarlığı ve sahnelemede güncel yönelimlerin ışığı altında, özel bir sanat kurumu olan Galata Perform’un ulusal ve uluslararası proje,

etkinlik ve festivaller yoluyla kendi etki çevresine ve güncel sanat tiyatro sanatına katkılarını araştırma amacı taşımaktadır.

Tiyatromuzda yapılacak yeni çalışma ve girişimlere model olması için Galata Perform'un çalışmalarını incelemenin faydalı olacağı umut edilmektedir. Bu araştırma çerçevesinde Galata Perform'un ulusal ve uluslararası proje, etkinlik ve festivallerinin oyun yazarlığı ve sahneleme üzerine etkilerindeki etkilerinin neler olduğuna; kuruluşundan bugüne kadar geçirdiği süreçler, gerçekleştirdiği projeler ve bu projelerin bireyler, olaylar ve olgular bağlamında sonuçları karşılaştırılarak ulaşılmaya çalışılacaktır.

Bu etkiler, alternatif tiyatro düşüncesini oluşturan tarihsel süreç ve Türkiye'deki alternatif tiyatro hareketlerinin seyri incelendikten sonra değerlendirilecektir. 2018'de on beş yaşına girecek olan Galata Perform'un kuruluşundan bugüne geçirdiği evreler, olgunlaştırdığı projeler ve etkilediği çevreler yönünden eski katılımcılar, izleyiciler ve araştırmacılar için bellek tazeleme; yeni okuyucular, izleyiciler ve araştırmacılar için ise geçmişle buluşturma amacı taşımaktadır. Tez sonucunda proje üretiminin alternatif tiyatrolar açısından önemine ve bu projelerin ne gibi sonuçlar doğurabileceğine ulaşılmak istenmektedir.

Tezin önemli yanı, alanında bu konuda daha önce yapılmış bir araştırma olmaması ve bu açıdan bir ilk olma özelliği taşımasıdır.

1.3. Araç ve Yöntem

Araştırmanın konusu başlı başına (sonuç bölümünde sunulması planlanan Türkiye İstatistik Kurumu verileri dışında) ölçülebilir, gözlenebilir, sayısal verilerle sonuca ulaşılabilir bir konu değildir. Yalnızca ölçülebilir sayısal veriler üzerine yapılacak bir inceleme, alternatif tiyatrolarda proje üretiminin verimli sonuçları üzerine bütünlüklü bir değerlendirme yapmak için yeterli olmayacaktır. Tüm bu nedenlerle araştırma sürecinde nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemi ile araştırma konusu projeleri organize eden ve bu projelere katılan insanların toplumsal dünyayı nasıl algıladıkları ve değiştirdikleri; doküman analizi, gözlem ve görüşme gibi nitel araştırma araçları kullanılarak ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Nitel araştırma, “gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir izleğin süreci” (Yıldırım ve Şimşek, 2016:41) olarak tanımlanabilir. Nitel araştırma “bireyin bakış açılarını yaşadıkları bağlamlarda inceleyerek insanların yaşamlarının karmaşıklığını anlamayı içerir. Nitel araştırma yöntemi bilmek ve anlamanın farklı bir yoludur” (Wang, 2008:285). Bu yöntem elde edilen verilerden yola çıkarak daha önceden bilinmeyen birtakım sonuçları birbiri ile ilişkisi içinde açıklayan bir modelleme çalışması anlamına gelmektedir (Glaser, 1978’den akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016:41). Sosyal olgu ve olayların içinde bulunduğu karmaşık ilişkileri kendi bağlamı içinde yorumlamayı sağlayan nitel araştırma yöntemi; sosyal dünyada neyin nasıl yorumlandığı, anlandığı ve üretildiği ile ilgilendir.

Araştırma deseni olarak nitel araştırma yönteminin desenlerinden biri olan durum çalışması seçilmiştir. Durum çalışması, var olan bir durumun çevresi ile ilişkileri bağlamında ele alınmasına ve anlamlandırılmasına yarar. Durum çalışması hakkında fikirlerini Yin (1984:23) şu şekilde ifade eder:

Durum çalışması; güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan görgün bir araştırma yöntemidir (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016:289).

Durum çalışması deseninin amacı belirli bir durumu (birey, kurum, grup, ortam vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırarak, duruma ilişkin etkenlerle (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) nasıl etkileştiğinin ortaya koyulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:73).

Araştırmanın konusu ortaya konulduktan sonra literatür taranmış, araştırma yöntemi ve deseni belirlenmiş, sonuca ulaşılmıştır. Araştırma sürecinde kitaplar, tezler ve yayınlanmamış çalışmalar incelenmiş; dergi ve gazeteler taranmıştır. Galata Perform ve Yeşim Özsoy tarafından yapılan oyun, proje, festival vb. etkinliklerin broşürleri, aylık bültenler, programlar gibi yazılı kaynaklar arşivden bulunarak incelenmiş ve taranarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ayrıca Galata Perform’un

oyunları, söyleşileri, projeleri, atölyeleri vb. etkinliklerinin görselleri izlenmiştir. Galata Perform'un ses kayıtlarının tutulduğu internet sitesinden (GPS, 2017) söyleşilerin ses kayıtları dinlenmiştir. Birincil verilerin toplanmasında karşılaşılan güçlüklerle sınırlılıklar başlığı altında yer verilecektir.

Galata Perform Genel Sanat Yönetmeni Yeşim Özsoy ve YMYT Yayın Koordinatörü Ferdi Çetin ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden önce kişilerle irtibata geçilmiş, çalışmanın kapsamı, yapılması planlanan görüşmenin içerik ve tahmini süresi anlatılmıştır. Randevular Galata Perform'da belirlenen gün ve saatlerde bir moderatör (Emre Yetim) ve görüşülen kişi tarafından gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formu esas alınarak sorular yöneltilmiştir. Görüşmelerden önce ses kaydı yapılması için izin istenmiş, herhangi bir itiraz gelmediği için görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Sonrasında ise tüm bunlar moderatör tarafından bire bir senaryoya dönüştürülmüştür. Bu aşamada katılımcıların telaffuzları, tavırları senaryoya yansıtılmıştır. Veriler, görüşmeler tamamlandıktan sonra analiz edilmiştir.

1.4. Sınırlılıklar

Tezin konusunu Galata Perform'un gerçekleştirdiği projelerin süreçleri ve sonuçlarının Türk tiyatrosuna katkısı oluşturduğu için seçilen konuya yönelik araştırma yapılmıştır. Dünyadaki sanat akımlarının XIX. yüzyıl sonu, XX. yüzyıl ve XXI. yüzyılda izlediği seyir takip edilirken; Türkiye'nin siyasi, toplumsal ve sanatsal hayatına en fazla etki eden coğrafya Anglo-Sakson ve Kıta Avrupası örnekleri olduğu için araştırma bahsedilen coğrafya ile sınırlandırılmıştır.

Türk tiyatrosu incelenirken seçilen tarihsel örnekler, alternatif tiyatro akımının gelişimini takip edebilmek açısından sınırlı tutulmuştur.

Galata Perform'un gerçekleştirdiği projeler incelenirken, kendine ve çevresine etkileri, uluslararası ve uzun soluklu olması göz önünde bulundurulmuştur. Bu etmenler dikkate alınarak incelenen projeler Görünürlük ve YMYT ile sınırlı tutulmuştur.

Yeşim Özsoy, VDŞT, Galata Perform, Görünürlük ve YMYT projeleri ile ilgili yapılan literatür taramasında yeterli ve çeşitli kaynak olmadığı belirlenmiştir. Bu sorunun aşılabilmesi için tiyatronun kendi arşivinde bulunan videolar izlenmiş,

internet sitesi ve sosyal medya hesapları incelenmiş, derinlemesine yüz yüze görüşmeler yapılmış, analiz amacıyla uzun süreli gözlem gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın dördüncü, beşinci ve altıncı bölümlerinde sunulan birincil verilerin büyük kısmına bu çalışmalar neticesinde ulaşılmıştır. Bu çalışmada ulaşılan verilerin literatüre katkı sağlaması umulmaktadır.

2. ALTERNATİF TİYATRO YOLUNU ARIYOR

2.1. Tiyatronun Avangarttan Postmoderne Yolculuğu

Tüm sanat akımları ve girişimleri, kendinden önceki ve sonraki toplumsal, sanatsal hareketler ile diyalektik bağlara sahiptir. Bu başlıkta, alternatif tiyatro hareketinin doğmasına ve gelişmesine etki eden teorik ve pratik süreçler; tarihsel, siyasal ve toplumsal arka plan dikkate alınarak incelenecektir.

Avrupa’da XVIII. yüzyıl sonunda Fransız Devrimi ile oluşan eşitlik, özgürlük ve adalet düşüncesi tüm fikrî alanlarda olduğu gibi sanat alanını da derinden etkilemiştir. İngiltere’de 1760-1830 yılları arasında yaşanan Endüstri Devrimi sonucunda insan emeğinin yerini mekanik güç almış ve toplumsal gelişim artık yeni keşif ve icatlara dayanmaya başlamıştır. Bu dönemde eğitimin kurumsallaşması, ihtisaslaşma, işçi sınıfının önemli bir aktör olarak tarih sahnesinde yerini alması ile artık toplum ve toplumsal yapı, endüstri öncesi toplumlara kıyasla çok daha hızlı ve sürekli bir değişimin içine girmiştir. Ortaya çıkan bu yeni toplumsal yapı diğer toplumlara da örnek olmuş ve tüm dünyayı etkisi altına almıştır.

İmparatorlukların dağılması, kapitalizmin tüm ekonomilere egemen olması, I. Dünya Savaşı ve Bolşevik Devrimi’nin getirdiği siyasal dönüşümler toplumsal yaşama olduğu kadar sanat yaşamına da yön vermiştir. Sınıfsal düzenin değişmesi, burjuva sınıfının giderek egemen olması, kırsal yaşamın yerini şehir yaşamının alması, kent kültürü ve yaşamına olan ilginin artması gibi sosyolojik değişimler toplumsal yapının şekillenmesine yol açmıştır.

Endüstri Devrimi ile birlikte icatlara ve teknolojiye duyulan hayranlık, I. Dünya Savaşı sonrasında teknolojinin yarattığı yıkım ile yerini şaşkınlık ve endişeye bırakmıştır. Savaş öncesinde güven duygusu ile beraber hâkim olan şoven politik atmosfer; savaşın getirdiği sıkıntılar ve yıkımın ardından yerini değer arayışına bırakmıştır. Savaşın hemen ardından gelen büyük ekonomik buhran nedeniyle refah

duygusunun yerini bilinmezlik ve tedirginlik almıştır. Bu koşullarla kapitalizmin ulaştığı yeni aşamalar; insani olandan uzaklaşmaya, değer yargılarının değişmesine, yabancılaşmaya, haksızlığın ve adaletsizliğin meşrulaşıp kurumsallaşmasına yol açmıştır. Kitle iletişim araçlarının gelişmesi ile birlikte insanın özü değersizleşmiş ve silikleşmiştir (Bauman, 2011:264-265).

Toplumsal yapı ve ilişkilerdeki dönüşüm, değişim ve arayış hiç kuşkusuz sanat yapıtlarına da yansımıştır. Ekonomik, politik, sınıfsal ve kültürel değişimler tiyatro sanatını ve insanların tiyatroya gitme nedenlerini etkilemiştir. Prof. Dr. Sevda Şener, sanat ile toplumsal yapının ilişkisini şu şekilde şu şekilde açıklar:

Sanatta her yenilik yapının özüne en uygun biçim arayışından doğar. Toplumun yapısı, insanların ilişkileri, bu ilişkileri düzenleyen değer ölçüleri, bütün bunlara bağlı olarak insanların yaşam görüşleri ve düşünürlerin yaşam yorumları değiştikçe sanat yapıtında anlatılmak istenen de değişir. Tiyatro tarihine baktığımızda, her çağın kendi politik yapısına, toplumsal ilişkilerine, felsefesine uygun bir yaşam arayışını sahnede yansıttığını görüyoruz (1995:28).

Bu atmosferde sanatçı, çürümeye karşı topluma çıkış yolu bulabilecek bir arayışa yönelmiştir. Tiyatro sanatı da mutsuz, yalnız ve yabancılaşmış insana yol gösterip onu özünde var olan iyiye ve doğruya döndürme arayışına girişmiştir. Bu nedenle sanatçı, eski tiyatro düşüncesi ile yüzleşip hesaplaşmaya ve onu yıkıp yeni bir tiyatro fikri inşa etmeye girişmiştir. Günümüz tiyatrosundaki arayışın köklerinin de bu hesaplaşma olduğu söylenebilir.

XIX. yüzyılın sonunda, toplumsal değişim ve dönüşüme paralel olarak antik ve klasik tiyatronun önceden belirlenmiş, gelenekleşmiş ve değişmeyen yapısal kuralları sorgulanmaya başlanmıştır. Henrik Ibsen ve Anton Çehov gibi oyun yazarları oyunlarında soylu karakterlerin büyük problem ve arzularını manzum olarak kaleme almak yerine; ilk kez sıradan insanların yaşam ve sorunlarını gündelik bir dille ve düzyazı şeklinde kaleme almışlardır. O tarihe kadar sahnede görülmemiş karakterler ve olaylar tiyatronun konusu olmuş, ortalama seyirci kendine yakın karakterleri sahnede görmeye başlamıştır. Karl Marx'ın sosyolojik analizleri ve Bolşevik Devrimi çerçevesinde şekillenen politik ortam ile birlikte işçi sınıfı ve emek – sermaye çelişkisi

de ilk kez Maksim Gorki gibi yazarların eserlerinde tiyatronun teması olmaya başlamıştır.

Dixon (2007:87), XXI. yüzyılda sahnelemeyi etkileyen üç ana kırılma dönemini ifade etmektedir:

Siyasi toplumsal tarih gibi, performans tarihi de daha ani ve devrimsel değişimlerin olduğu, yoğun dönemlerin araya girdiği, aşamalı ve giderek artan evrimler geçirir. Çoklu ortam performansları için ani değişimlerin olduğu ve her biri yaklaşık on seneye denk gelen üç dönem tanımlayabiliriz: 1910'larda fütürizm, 1960'larda karışık ortamlı performanslar ve 1990'larda bilgisayar (akt. Şeyben, 2016:18).

Söz konusu dönüşümler, dönemin siyasal, toplumsal ve tarihsel kırılma noktaları olarak ele alınabilir.

XX. yüzyılın ilk yarısında çağdaş sanata etki eden akımların başında İtalyan şair Flippo Tommas Emilio Marinetti'nin 1909 yılında yayımladığı Fütürist Manifesto ile ortaya çıkan fütürizm (gelecekçilik) gelmektedir. Bu akım teknolojinin hızla geliştiği bir çağda sanatın teknoloji ile bütünleşerek, makine çağının hızına ve dinamizmine ayak uydurması ilkesine dayanmaktadır. Bu amaçla sanatın müzelerden, konser salonlarından ve tiyatro binalarından çıkarak mevcut akımları terk etmesi ve yeni biçimini yaratması çağrısında bulunmuştur. Marinetti, fütürizm ile birlikte oyunculukta ve sahnelemede yeni biçim ve ortam arayışlarına yönelmiştir. Özellikle oyuncu – seyirci etkileşimini yeniden kurmaya çalışmış ve seyirciyi oyuna kaynaştırmayı denemiştir. Fakat fütürizmin tiyatro ve sahnelemeye etkisi kısıtlı olmuştur. İtalyan fütürizmi, faşizme ve kadın düşmanlığına varan fikirlerin öncüsü iken; Rus fütürizmi, komünizmi ve feminizmi benimsemiştir. Kısa ömürlü olan bu akım, kendinden sonra gelen pek çok sanat akımını etkilemesi açısından önemlidir (Şeyben, 2016:24).

Fütürizmden etkilenen Rus şair, oyun yazarı, film ve tiyatro aktörü Vladimir Vladimiroviç Mayakovski, şiirleri ve çalışmaları ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin en iyi bilinen yönetmen, oyuncu, yapımcı ve kuramcılarında Vsevolod Emilyeviç Meyerhold'u etkilemiştir. Fütürizmdeki makine-beden vurgusu Meyerhold'un çalışmalarında etkili olmuştur (Dixon, 2007:65'den akt. Şeyben, 2016:28).

1874 – 1940 yılları arasında yaşayan Meyerhold, 1907’den itibaren gerçekleştirdiği uygulamalarında ekspresyonizm, fütürizm ve konstrüktivizm akımlarının izlerini sahneye taşımıştır. Kendi oyunculuk anlayışını “Biyomekanik Oyunculuk” olarak adlandıran Meyerhold’a göre “beden bir makine, oyuncu da bir makinisttir” (akt. Berktaş, 1997:318).

Meyerhold’un oyunculuk anlayışını Prof. Dr. Sevda Şener şu şekilde ifade etmektedir:

Sahnelediği oyunlarda oyuncuyu üç boyutlu, hareketli bir yontu gibi değerlendirmiştir. Oyuncunun dekor önündeki bir kabartma olarak değil de gövdesi, kolları bacakları ile mekân içinde devinen bir birim olarak ele alınması, modern tiyatronun anlayışını etkilemiştir [...] Oyuncunun tüm devinin olanakları seferber edilmiştir. Oyuncu bir atlet, bir akrobat, canlı bir makine olarak kullanılmaya başlamıştır (2008:240).

Alman tiyatro yönetmeni Erwin Piscator ise Meyerhold’un arayışlarını, “yeni düşüncelere anlatım aracılığı edebilecek yeni biçimle ararken oyuncularından akrobatik hareket yeteneği isteyerek eski durağan sahenin üstesinden gelmek” olarak tanımlamaktadır (1977:7).

Meyerhold’a göre oyuncunun görevi bedenini bir işçi titizliğinde hazırlamaktır. Önemli olan oyuncunun sahnede ne hissettiği değil, seyirciye hangi duyguların aktarılabilmesidir. Onun yöntemine göre; oyuncu sahne üzerinde hissedip harekete geçmek yerine, önce hareketi yapmalı sonra hissi yakalamalıdır.

I. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında yaşanan sıkıntılar neticesinde ortaya çıkan bir diğer akım da dadaizm olmuştur. Mantıksızlığın ve var olan sanatsal düzenin karşısında olan dadaistler, savaşın ortaya çıkarttığı insani değerler kaybı ve yıkılışın karşısında yaşadıkları umutsuzlukla hiçbir şeyin sağlam ve sürekli olmadığına inanmışlardır. Yrd. Doç. Dr. Burcu Yasemin Şeyben’e göre, “dadaizmde, fütürizmin makine-beden vurgusunda olduğu gibi doğrudan bir teknoloji vurgusu yoktur. Ancak fütürizmde olan kolajist yaklaşım, mantıkdışı ve gerçekçi olmayana yapılan vurgu, dadaizmde de vardır” (2016:26).

Bu yeni sanat arayışının açtığı yol, savaş sonrasında sürrealizm (gerçeküstücülük) akımının doğmasına yol açmıştır. Dadaizm, tüm değer yargılarını ve ölçüleri yadsıyıp yok sayıyorken; sürrealizm, yadsınanın yerine inşa edilecek olanın

peşine düşmüştür. 1896-1966 yılları arasında yaşamış olan sürrealizmin önderi, şair Andre Breton, 1924’de yayımladığı ilk Sürrealist Bildirisi’nde bilinçaltının önemini vurgulamıştır. Sürrealistlere göre toplumu bir arada tuttuğu düşünülen uyum aslında iki yüzlü bir düzmedir. İnsanın alıştığı bağlardan kurtulması ve bilinçaltı gerçeğini saptırmadan ortaya çıkartabilmesi için tüm düzen kurallarının kırılması zorunludur (Sünnetçioğlu, 2012:4).

Sürrealistler; bilinçaltı, rüyalar, fantezi dünyaları ve halüsinasyonlar gibi unsurlara odaklanarak bunları tiyatro metinlerine ve sahnelemeye taşımaya çalışmışlardır. Sahnede kolaj ve kesme gibi yöntemleri kullanan sürrealistler, zaman ve mekân birliğini görsel olarak kırmaya çalışmışlardır. Innes, bu yönelimi, “düşsel durumların ya da ruhun içgüdüsel ve bilinçaltı düzeylerinin açığa çıkartılması ve tiyatroyu ritüelle deneylere girişmeye ve gösterimin ritüelliktik altyapısını araştırmaya yönelten, mit ve büyü üzerine yarı-dinsel bir odaklanma” şeklinde açıklar (Innes, 2010:16).

1896 – 1948 yılları arasında yaşayan Fransız oyun yazarı, şair ve tiyatro kuramcısı Antonin Artaud, başlangıçta kaleme aldığı şiirler nedeniyle sürrealizm akımı içinde yer alsada daha sonra ortaya koyduğu “Vahşet Tiyatrosu” kuramı ile sürrealizmin sınırlarının ötesine geçmiş ve tiyatroya yeni bir yaklaşım getirmiştir. Artaud, tiyatronun değiştirici ve dönüştürücü gücüne inanmıştır. Döneminin güncel tiyatro anlayışına ve Avrupa tiyatro geleneğine karşı çıkmış, tiyatronun yeniden ilkel av törenlerdeki niteliğine ve etki gücüne geri dönmesi gerektiğini savunmuştur. Ona göre tiyatro ancak bu yolla bireyi ve toplumu eskiden olduğu gibi iyiye yönlendirecek güce sahip olabilir (Şener, 2008:244).

Artaud’a göre:

Çağdaş tiyatro çöküş içindedir, çünkü bir yandan ciddiyet, bir yandan gülme duygusunun anlamını yitirmiştir. Yan etkilerden çekindiği için asıl etkisini gözden çıkarmış, kısaca tehlikeyle olan bütün ilgisini kesmiştir. Çünkü gerçek mizah duygusunun ve güldürünün maddi düzene yönelik ayrıştırıcı gücünü kaybetmiştir. Çünkü her şiirin özünde olan başkaldırıcı özden uzaklaşmıştır (1989:12).

Artaud, kendi tiyatro düşüncelerinin açıkladığı kitabı *Tiyatro ve İkizi*’nde sahnelemede güçlü ve evrensel bir gerçeğin ancak “tiyatronun mimik, ses, renk, biçim

gibi sahip olduğu tüm ifade olanaklarının asıl işlevine iade edilmesi, yani bu ifade olanaklarının metni anlamlandırmak yerine, ancak yoğun bir etki yaratmak için kullanılması durumunda yakalanabileceği”ni belirtmiştir (1993:75).

XX. yüzyıl tiyatrosunun ilkel ve törensel oyun anlayışına dönmesi ile sahnedeki varoluşun hayatın bir parçasının temsili olması düşüncesi yıkılmış ve oyun anında sahnede yaratılanın burada ve şimdi gerçekleşen, biricik olan düşüncesinin oluşmasına yol açmıştır. Avrupalı avangard tiyatrocuların ortaya koyduğu bu yeni düşünce, performans sanatının otaya çıkmasına köprü olmuş ve altyapı sağlamıştır. İlk dönem performans sanatçılarının bu anlayıştan esinlendiklerini söylemek yanlış olmayacaktır.

XX. yüzyıldaki toplumsal ve siyasal kırılma noktalarından bir diğeri 1960’lı yıllara denk gelmektedir. Bu dönemde yaşanan politik gelişmeler başta Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa’da tüm alanlarda özgürleşme ve var olana karşı çıkma fikrinin tekrar doğmasına neden olmuştur. Geleneksel tiyatro anlayışının ve konvansiyonel tiyatroların işlevini yerine getiremediği düşüncesi mevcut tiyatro anlayışının sorgulanmasına ve yeni arayışlara gidilmesine yol açmıştır. Avrupa’da olduğu gibi bu arayışlar Amerika Birleşik Devletleri’nde Broadway tiyatrolarına karşı off-Broadway ve devamında off-off Broadway tiyatrolarının doğmaya başlaması bu arayışların neticesinde olmuştur (Aras, 2016:17).

Dixon (2007:88-89), dönemi şu şekilde resmetmiştir:

1960’ların ikinci yarısı pek çok yönden birbirine benzeyen yoğun siyasi ve kültürel değişimler dönemidir. Kadın özgürlüğü ve eşcinsel hareketleri filizlendi, düzen karşıtı sol siyaset, 1968 Mayıs’ında Paris’teki öğrenci ayaklanmalarıyla, Avrupa’da ve ABD’deki insan hakları ve Vietnam’daki savaşa karşı hareketlerle zirveye ulaştı. Aynı zamanda psikedelik uyuşturucular, siyasal aktivizm, new age ruhaniliği ve cinsel devrim aracılığıyla anlaşılan yeni bir beden politikası, dönemin gençlik hareketlerini özetliyordu. [...] Tüm bu siyasi ve sosyal hareketler sonucunda, Avrupa’da ve ABD’de, örneğin "performans sanatı önemli ve etkili bir sanat biçimi olarak filizlendi. Ayrıca "tiyatronun dramatik metinle olan bağları gevşedi ve tiyatro kendisini “happening’lerde, çok sayıda ve dikkat çekici disiplinler arası, görsel ve mekân odaklı performans türlerinin içinde yeniden icat etti. (akt. Şeyben 2016:43)

Dixon'ın tiyatro ile yazılı metnin birbirinden uzaklaşmasına örnek olarak bahsettiği happening (oluşum) deyiimi, ilk kez 1959'da Allan Kaprow'un New York'taki Reuben Galerisi'nde sahnelenen *6 Bölümde 18 Olay* adlı gösterisi ile ortaya çıkmış ve Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'da yaygınlaşmıştır. Tiyatronun bir taklit, bir kurmaca oyun olduğu görüşüne karşı çıkan fikirlerin oyun ile yaşam arasındaki ayrımı ortadan kaldırması, sınırları olmayan yeni bu yeni kavramın doğmasına yola açmıştır. Happening sırasında sanatçılar önceden hazırlanmadan, doğaçlama bir sanatsal yaratı ortaya koymaktadır. Performanslar sırasında sanatçı bir şeyler okuyup dans edebilmekte, pantomim yapıp resim çizebilmekte veya bir enstrüman çalabilmektedir. Bu esnada seyirciler de diledikleri şekilde sanatsal etkinliğe katarak, istedikleri katkıyı sunmakta özgürdürler. Bu sayede seyirci de eserin yaratım ortağı olmaktadır. Happening, sanat galerisi, okul, spor salonu vb. herhangi bir yerde; hiçbir program, kuram ve şekle bağlı olmadığı için çok farklı biçimlerde gerçekleştirilebilmektedir. Bu her türlü özgürce girişime açık etkinlik, sanatçıya ve izleyiciye sağladığı hürriyet nedeniyle dünyanın her yerine hızla yayılmıştır (Sünnetçioğlu, 2012:9).

1933 – 1999 yılları arasında yaşamış olan Polonyalı tiyatro kuramcısı, yönetmen, oyuncu ve eğitimci Jerzy Grotowski, 1959'da Opole kentinde kurduğu ve 1965'de Wrocklaw'a taşıdığı tiyatro laboratuvarında oyunculuk sanatı üzerine deneysel çalışmalar yürütmüştür. Grotowski bu laboratuvarında gerçekleştirdiği çalışmaları ile “Yoksul Tiyatro” kuramını ortaya çıkarmıştır. Antonin Artaud'un Vahşet Tiyatrosu'ndan etkilenen sanatçı, tiyatroyu oyunculuktan başka tüm diğer süslerden arındırmıştır. Laboratuvarında yürüttüğü uygulamaları ile oyunculuk anlayışını derinden etkilemiş ve onu tümünden bir yaşam süreci haline getirmeye uğraşmıştır (Şener, 2008:311). Grotowski'ye göre tiyatro bir oyuncu sanatıdır. Tiyatronun görevi, insanları kendi kültürlerinin katmanlarına indirmek ve asıl gerçek ile yüz yüze getirmektir. Tiyatrosunun özünü oyuncu oluşturur. Oyuncu kendi bedeni ve sesi dışındaki tüm öğelerden arınmış bir şekilde performans gösterir. Seyir ve oyun alanı ortadan kaldırılmış, özel bir ışıklandırma ve müzik kullanılmamıştır. Oyuncunun anlatım aracı sadece bedenidir. Kendini en iyi ifade edebilecek sese, bedene ve ussal argümanlara sahip olmalıdır. Oyuncunun olanaklarını keşfetmek ve onu en verimli şekilde kullanabilmek için oyunculuk yöntem ve teknikleri üzerine araştırma yapmış,

kendi yöntemlerini geliştirmiştir. Grotowski, çalışmaları ile çağdaş tiyatronun oyuncu algısına yön vermiştir (Şener, 2008:314).

XX. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa tiyatrosu yeni bir arayış içerisindeydi. İngiltere’de 1960’larda kurulu düzen tiyatrolarının alternatiflerinin ortaya çıktığı görülür. Önceleri bu tiyatrolara yeraltı anlamına gelen underground (yeraltı) denilmiştir. 1970’lere gelindiğinde Edinburgh Tiyatro Festivali’nin ana programında yer almayan, festivalle aynı zamanda, fakat festival programı dışında temsiller veren ve hiçbir yerden destek almayan küçük kolektif tiyatro gruplarına genel olarak “fringe theatre” denilmeye başlanması ile “alternatif tiyatro” kavramı ilk kez ortaya çıkmıştır. Özgürleşme ve baskıdan kurtulma, alternatif yeni bir yaşam oluşturma fikri alternatif tiyatronun özünü oluşturmuştur. Bu yeni düşünceye göre mevcut tiyatro işlevini yerine getirememektedir ve değişmek zorundadır. Seyirciye meydan okuyarak onun alışkanlıklarındaki klişeleri kırmaya çalışan alternatif tiyatro, bu yolla seyircide “karşı koymayı uyandırarak onu etkinleştirmeyi amaçlamıştır” (Sokullu, 1988:56). Avangard tiyatro düşüncesinin de temelini oluşturan yerleşik biçimleri reddetme, eski kutsal tiyatroya geri dönme, seyirciye yalan söylememe ve kandırmama arzusu yeni tiyatro anlayışının da özünü oluşturmaktaydı. Ayrıca statükoya ve kurulu düzene karşı daha rasyonel bir toplum yaratma düşüncesi alternatif tiyatronun temel fikrî altyapısını oluşturmuştur.

1960’lardan itibaren doğan bu yeni tiyatro kendini edebiyattan ayırmış, metin eski önemini yitirmiş ve görsellik daha fazla ön plana çıkmıştır. Bu yeni tiyatro herhangi bir yerdeki garaj, depo, apartman dairesi, atölye veya fabrikadan dönüştürülen; sahne ve seyircinin dinamik bir şekilde iç içe geçebileceği tiyatro mekânlarının tasarlanmasına olanak sağlamıştır. Mekâna özgü, tekil bir yer için hazırlanmış ve tasarlanmış performanslar şekillenmeye başlamıştır.

Oyuncu, yönetmen ve tiyatro kuramcısı Peter Brook, benimsediği tiyatro – mekân ilişkisini şu şekilde açıklar:

Seyirci ve oyuncuyu sarmalayan ve birleştiren, soğuk ya da somut olmayan bir hikâye anlatmadan da seyirciyi uyaran, belli bir formu, belli bir dokusu belli bir rengi olan ve en önemlisi akustiği olan mekân çağdaş bir tiyatro mekânıdır (1999:147).

1970'lerden itibaren bilgisayarın insan hayatındaki öneminin hızla artması ve 1993'de internetin kişisel erişime açılması ile birlikte postmodern veya endüstri sonrası bilgi toplumu diye adlandırılan yeni döneme girilmiştir. Bu dönemde bilgisayar ve internet, toplumun ve bireyin yaşamına geri dönülemez bir şekilde girmiştir. Bu yeni çağda meta ve madde üretimi önemini yitirmiştir. Hizmet, bilgi ve teknolojinin üretimi ve dağıtımı ekonomik ilişkilerin temelini belirlemeye başlamıştır. Kişisel bilgisayar kullanımının yaygınlaşmasının ve kitle iletişim araçlarının giderek hızlanmasının insanları birbirlerine yakınlaştırması beklenirken; tam tersine yalnızlaştırmıştır. Bu durum, toplumdaki izole olmuş bireylerin sayısının hızla artmasına neden olmuştur.

1990'ların sonunda Britanya tiyatrosunda doğan ve "in-yer-face" şeklinde adlandırılan, Türkçeye "suratına tiyatro" şeklinde çevrilen yeni tiyatro yönelimi ile daha önce sahnede konu edinmeyen postmodern çağın ve yalnız insanın sorunları ilk kez sahneye taşınmaya başlanmıştır. Bu yeni oyunlarda, uyuşturucu kullanımı, cinsel – fiziksel şiddet, ensest, çocuk istismarı, ırkçılık vb. bireyin ve toplumun karanlık yönleri veya cinsel birleşme, eşcinsellik, çıplaklık gibi toplumsal tabu olan konular cesur bir şekilde sahneye taşınmıştır. Aleks Sierz, *Suratına Tiyatro: Günümüz Britanya Tiyatrosu* isimli kitabında "seyirciyi ensesinden yakalayıp sallayan" bu yeni oyunların özelliklerini şu şekilde tanımlar:

Dil genellikle küfürlüdür; karakterler bahsedilmeyecek konular hakkında konuşurlar, soyunurlar, cinsel ilişkiye girerler, birbirlerini aşağılarlar, hoşaga gitmeyecek hisler yaşarlar, aniden şiddete başvururlar. [...] Seyircileri provoke eden ya da onlarla zıtlasmaya çalışın yazarlar genellikle kabul edilebilir olanın sınırlarını zorlama çabası içindedirler; bunun sebebi ise çoğunlukla normal olanı, insan olma durumunu, doğal ve gerçek olanı sorgulamak istemeleridir (2009:5).

Antik ve klasik dönemlerden romantik döneme, avangarttan postmodern sahneleme biçimlerine kadar, tiyatro her dönem sahne teknolojilerini bedeni desteklemek için kullanılmıştır. Bu ilişki, antik tiyatrodaki "deux ex machina" için tasarlanan vinçler, orta çağ tiyatrosunda kullanılan tekerlekli gezici sahneler, İtalya'da perspektif fon ve resimler, mekanik araçlar, gazın ve elektriğin aydınlatma için kullanılması, bilgisayarın ışık – ses denetimleri için kullanılması ve günümüzde

projeksiyon cihazlarıyla dekorlara üç boyutlu görüntü yansıtan sistemlerin kullanımına kadar seyrini sürdürmüştür.

Fahrudin Nuno Salihbegoviç, multimedya – tiyatro ilişkisine dair şunları dile getirmektedir (2013:60):

Tiyatro, görsel sanatlar ve mimarlıkla dijital sanatlar arasındaki çizgi, geçirgen ve akışkan bir hal aldı. Sıklıkla, seyirci kendisine ulaşan sanat eserinin spesifik olarak hangi ortama ait olduğunu tanımlayamamaya başladı. Benzer bir şekilde, seyircinin rolü, performansçı ve performansla ilişkisi de değişti. Seyircinin, yazarın fikirlerinin sadece pasif bir algılayıcısı olmasından ziyade seyirciden, (birleşik) sanatsal süreçle uygulamalı ve yaratıcı bir ilişki kurması beklenir oldu. Sahnelemenin üretildiği ve sunulduğu mekânlar da değişti. Birçok sahne sanatçısı için geleneksel tiyatro binaları kullanışsız, eski ve işe yaramaz mekânlar haline geldi. Tiyatrocular alternatif, çoğunlukla mekâna özgü performansları için özgün sahneleme tasarımları yaratabilecekleri, sahneleme sırasında seyirciye arzu edilen samimiyeti yakalayabilecekleri daha doğal mekânların arayışında. İnternet gibi sanal mekânlar da fiziksel mesafeleri aşmak, onlardan uzak... seyircilerle aralarındaki coğrafi sınırları yıkmak için birer sahne olarak kullanılmaya başlandı (akt. Şeyben, 2016:43).

Multimedya araçları ve yeni teknolojiler günümüzde de çağdaş sahnelemenin vazgeçilmez unsurları olmayı sürdürmektedir.

Tüm bu değişim ve dönüşümlerin oluşmasında toplumsal ve siyasal koşullar kadar; bilim ve teknolojinin gelişmesi de etkili olmuştur. Bazen aklın, bazen ise duyguların öne çıktığı bu süreçte; teori kadar pratik de belirleyici rol oynamıştır. Tiyatroların ve sanatçıların pratik arayışları (atölyeler, laboratuvar, eğitim çalışmaları ve denemeler) bu sürecin önemli unsurlarıdır. Pratik arayışın ve uygulamanın eksik olduğu yönelimler (fütürizm gibi) tam bir akım olmayı başaramamıştır. Bu bağlamda alternatif tiyatronun pratik arayışları geleceği açısından hayati sonuçlar doğuracağı açıktır. Eylemsel ve düşünsel proje üretimi alternatif tiyatronun sürdürülebilirliği ve geleceği açısından da hayati öneme haizdir.

Bütün bu gelişmelere Türk tiyatrosunun kayıtsız kalması beklenemez. Bu nedenle sıradaki başlıkta Türk tiyatrosunun tüm bu gelişmelerden nasıl etkilendiği ve Türk tiyatrosundaki alternatif eğilimler tarihsel süreci içerisinde masaya yatırılacaktır.

2.2. Türk Tiyatrosunda Alternatif Arayışlar

1960'ların ikinci yarısı tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de çalkantılı siyasal bir atmosferin hâkim olduğu bir dönem olmuştur. 1960 darbesinin ardından çıkartılan 1961 anayasası ile daha önce toplumun gündeminde olmayan temel hak ve özgürlükleri koruma altına alınmıştır. Bu dönemde üniversiteler ve Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) özerk kurumlar haline gelmiş, anayasal yargı sistemi oluşturulmuş, demokratik ve özgürlükçü bir atmosfer tüm ülkede hâkim olmuştur. Dünya çapındaki politik atmosfer de Türkiye'ye yansımış, toplumda bir canlanma oluşmuştur. Bu canlanma sanat ortamında da birtakım arayışların oluşmasına vesile olmuştur. Avrupa'da avangard ve absürt tiyatronun yarattığı kurulu düzeni sorgulama fikri Türk tiyatrosuna da sirayet etmiştir. 1960'larda hâkim olan özgürlükçü atmosfer politik tiyatro ve alternatif tiyatro arayışlarının filizlenmesine öncülük etmiştir. Bu dönemde Türkiye'de tiyatronun topluma yol gösterici, fikir verici ve aydınlatıcı bir işlevi olmuştur.

İstanbul'daki tiyatro hayatının döneminin heyecan verici örneklerinden biri Language Culture Centre (LCC) bünyesinde kurulan tiyatro şubesi olmuştur. Günümüzde halen eğitim vermeye devam eden ve Viyana Reinhardt Enstitüsüne bağlı özel bir dil okulu olan LCC, 1961 yılında Mesut Üstünel tarafından kurulmuştur. Dil eğitiminin yanı sıra mankenlik ve fotomodellik eğitimi de vermeye başlayan kuruluş, kurucusunun faaliyet alanını geliştirme düşüncesi ile bale, resim ve tiyatro gibi alanlarda da eğitim vermeye başlamıştır. 1965 yılında eğitime başlayan LCC Tiyatro Şubesi'nin eğitim kadrosu Haldun Taner'in girişimleri ile oluşturulmuştur. Eğitim kadrosunun başına Muhsin Ertuğrul geçmiştir. Ertuğrul, öğrencileri Beklan Algan, Ayla Algan, Yıldız Kenter ve Nurettin Sevinç'i de kadroya eklemiştir. Ayrıca Viyana'dan davet edilen Klaus Boltze ve Kolblenzer, LCC bünyesinde ders vermiştir. LCC verdiği eğitim ile yeni, deneysel bir tiyatro anlayışının ve sahne pratiğinin önünü açmıştır (Pekman, 2010:288).

LCC Tiyatro Şubesi, 1968 yılında öğrencilerinin sahne uygulamalarını seyirci ile buluşturabilecekleri yeni bir tiyatro salonu açmıştır. Bir apartmanın zemin katında kurulan tiyatronun tasarımı Mimar Tuncay Çavdar tarafından yapılmıştır. Çavdar, Türkiye'deki ilk döner sahneyi tasarlamıştır. Bunun yanı sıra, seyirci oturma alanını da döner şekilde tasarlayarak o güne kadar hiç örneği olmayan bir tiyatro salonu

oluşturmuştur. Bu tasarım, seyirci ve oyuncu alanlarının farklı ve devingen bir şekilde kullanılabilmesi için sahneleme seçeneklerine imkân sağlayan elips şeklinde bir sahne yapısına sahiptir. (Aras, 2016:111). 1968’de sahnelenen *Marad-Sade* oyunu seyircinin beğenisini toplamıştır. LCC yönetimi ve eğitmenler arasında çıkan sahnenin profesyonel bir tiyatroya dönüştürülmesi – amatör ruhlu bir tatbikat sahnesi olarak varlığını devam ettirmesi tartışması bir sonuç vermemiş ve eğitmenler LCC’den ayrılmıştır. LCC Tiyatro Şubesi ve Sahnesi bir süre sonra ekonomik sebeplerle kapanmıştır. Döneminin en özgün, deneysel ve yaratıcı tiyatro pratiklerine ev sahipliği yapan LCC’yi alternatif tiyatronun ilk ve öncü adımı olarak anmak doğru olacaktır.

1970’lerdeki tiyatro sahnelerindeki alternatif arayışların en önemli örneklerinden biri hiç kuşkusuz Tepebaşı Deneme Sahnesi olmuştur. Bugün Beyoğlu, Tepebaşı TRT Stüdyolarının bulunduğu yerde, 1970-1971’de meydana gelen yangınlar neticesinde kullanılmaz hale gelene kadar İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları Dram Sahnesi yer almıştır. Uzun süre yıkıntı halinde kalan Tepebaşı Dram Sahnesi binasının hemen arkasında yer alan ve yangından sonra ŞT marangozhanesi olarak kullanılan tek katlı ahşap bina 1970’lerin ortalarına doğru oyuncu, yazar ve yönetmen Baklan Algan öncülüğünde bazı ŞT mensuplarının girişimi ile ŞT Tepebaşı Deneme Sahnesi isimli yeni bir tiyatro mekânına dönüştürülmüştür. O dönemlerde beş sahne bulunan ŞT’nin her sahnesi birbirinden bağımsız özerk yönetimlere sahiptir. Her sahne kendi repertuarını seçmekte özgürdür. ŞT’nin beş sahnesinden en yenisi olan Deneme Sahnesi, açılışından itibaren gerek sahneleme gerek repertuar gerekse estetik tercihler nedeniyle dönemin konvansiyonel tiyatro anlayışının bir alternatifi olarak dikkat çekmiş ve Türk tiyatrosunun yeni biçim, içerik arayışlarının merkezi haline gelmiştir.

Deneme Sahnesi, oyun ve seyirci alanlarının birbirinden kesin bir şekilde ayrılmadan, seyir ve sahnenin devingen bir şekilde kullanımına imkân verecek şekilde tasarlanmıştır. Deneme Sahnesi, kuruluşu sırasında devletin parasının boşuna harcandığı, konvansiyonel yapıyı bozacağı gerekçeleri ile birtakım çevrelerin eleştirisi ve karşı kampanyalarına maruz kalmıştır. Fakat dönemin ŞT Genel Sanat Yönetmeni Muhsin Ertuğrul, 21 Mart 1975 tarihli Milliyet Sanat dergisinin 124. sayısında yayınlanan “Balçık-Duman-Kül” başlıklı yazısında karşı kampanyalara çok sert bir cevap vermiş ve yeniliğin savunucusu olmuştur (Pekman, 2011:271).

12 Eylül 1980 darbesinin ardından ŞT yönetimi değiştirilmiş, özerk yönetim yapısı lağvedilerek merkezi sanat yönetimi yapısına geçilmiştir. Deneme Sahnesi bünyesinde çalışan tiyatro sanatçılarının birçoğu siyasi nedenlerle kurumdan uzaklaştırılmıştır. Yine de Deneme Sahnesi çalışmalarını 1981 yılına kadar aynı isimle ve ara vermeden sürdürmüştür. Daha sonra ismi Tepebaşı Sahnesi olarak değiştirilmiştir. Sahne, *Sezuan'ın İyi İnsanı*, *Marat-Sade*, *Cesaret Ana ve Çocukları*, *Hamlet*, *Bahar Noktası*, *İp Oyunu* ve *Yağmurcu* gibi birçok oyuna ev sahipliği yapmıştır. 1983 yılında boşaltılan sahne, 1984 yılında yıkılmıştır. Bir tiyatro laboratuvarı gibi çalışan Deneme Sahnesi, ömrü uzun sürmese de sahne uygulamalarıyla Türkiye'deki alternatif tiyatro düşüncesinin öncü adımlarından biri olmuştur².

1984 yılında Türkiye'deki tiyatro sorunlarının ne olduğunu araştıran yazarlık, yönetmenlik, oyunculuk vb. farklı alanların uzmanları bir araya gelerek Bilsak Tiyatro Atölyesi'ni kurmuştur. Erol Keskin, Ayla Algan, Beklan Algan, Prof. Dr. Cevat Çapan, Taner Barlas, Ahmet Levendoğlu, Macit Koper, Haluk Şevket, Yekta Kara, Müge Gürman, Levent Öktem, Nihat İleri, Metin Deniz ve Ergüder Yoldaş'ın ders verdiği atölye, tiyatrodaki yeni bir araç, yeni bir dil arama ve hızla değişen hayatın ritmini yakalama amacıyla yola çıkmıştır.

Bilsak Tiyatro Atölyesi, İKSV'nin yayınladığı *Yirmi: 1989'dan Bugüne İstanbul Tiyatro Festivali* isimli kitapta şu şekilde anlatılmaktadır:

BİLSAK A.Ş. bünyesinde yer alan ve Bilsak Tiyatro Atölyesi adı verilen okul, Bilsak'ın genel kuruluş ilkesine bağlı olarak, tiyatro alanında yeni yaklaşımlar yaratmak üzere o dönem, bazıları 12 Eylül sonrası kurumlarından uzaklaştırılmış ya da özgürce üretim yapmaktan yoksun bırakılmış bir grup sanatçının bir kolektif olarak alana katkılarını sağlamayı hedefledi. Çok farklı öğretilerden gelmelerine karşın bu eğitmen sanatçılar, iki yıl süren eğitim boyunca kolektif bir anlayış sürdürmeyi başardılar. Ancak 1986 yılı sonunda ne yazık ki okul sona erdi (Ermiş, 2017:39).

Bilsak Tiyatro Atölyesi eğitmenlerinden Prof. Dr. Cevat Çapan atölye ile ilgili fikirlerini şu şekilde ifade etmektedir:

² Deneme Sahnesi'nin hikayesine ilişkin daha detaylı bilgi için bkz. Pekman, 2011: 270-275.

Türkiye’deki tiyatro sorunlarının ne olduğunu araştıran bazı insanlar zaman zaman bir araya gelip bir çözüm yaratmaya çalışıyorlardı. Bu girişimlerden biri, Bilsak Tiyatro Atölyesiydi. Ve Bilsak’da birtakım çalışmalar yapıldı, bir çeşit tiyatro okulu gibi bir okul oluşturuldu buna kurs da diyebiliriz. Bir iki yıl orda düzenli dersler verildi. Tiyatronun nasıl olması gerektiği tartışıldı. Tiyatroyu oluşturan değişik öğeler, işte yazar yönetmen, oyuncu, teknisyen açısından, hatta belki tiyatro seyircisi açısından sorunlar gündeme getirildi. Ama ağırlık sanıyorum oyunculukta idi. [...] Bilsak Tiyatro Atölyesi birtakım işler yaptı, birtakım oyunlar sundu seyircisine ve bence “öteki tiyatro” başlığı altında baktığımız zaman benim en başarılı gördüğüm topluluk o topluluk oldu. [...] İçerik bakımından siyasal olmamakla birlikte politikaları vardı. Yani Türkiye’de nasıl bir tiyatro yapılmalı, nasıl çalışılmalı, seyirciye nasıl ulaşılmalı, öyle iğneyle kuyu kazar bir yaklaşımdı bu (Tiyatro(muz) Düşüncesizlikten Düşünürsüzlükten, 1995:32-34).

Eğitim verdiği iki yıl boyunca bu eğitimden yararlanan kırka yakın kişi arasından beş öğrenci bir arada kalıp bir grup kurmaya karar vermiştir. Emre Baykal, Şerif Erol, Alp Giritli, Ceysu Koçak ve Nihal Koldaş’tan oluşan kurucu üyeler 2000 yılına kadar aynı isimle çalışmalarına devam etmiş ve oyunlar sahnelemişlerdir (Ermiş, 2017:39). Bilsak Tiyatro Atölyesi, döneminin önemli alternatif tiyatro girişimlerinden biri olarak tarihe geçmiştir.

Tiyatroda alternatif arayışların ödenekli tiyatrolardaki bir diğer örneği Birim Tiyatro olmuştur. Dönemin DT Genel Sanat Yönetmeni Yücel Erten, mevcut kurumsal yapıyı daha işler hale getirmek, yerinden yönetimi kuvvetlendirerek daha demokratik bir yapılanma oluşturmak amacı ile; sanatçıların seçimi ile süreli iş başına gelen, merkezi sanat yönetiminden bağımsız karar alabilen Birim Tiyatro fikrini ortaya atmıştır. İstanbul Atatürk Kültür Merkezi’nin yanındaki otoparkın alt tarafında yer alan metal atölyesi bu amaçla sahneye dönüştürülmüş ve daha sonra ismi Aziz Nesin Sahnesi olacak olan Birim Tiyatro Atölye Sahnesi, 4 Ocak 1994’de Müge Gürman’ın yönetimindeki *Hamlet* ile açılmıştır. Sadece bir sezon süren özerk sahne ve Birim Tiyatro uygulamasına Yücel Erten’in DT Genel Sanat Yönetmenliğinden alınmasından sonra son verilmiştir (Pelister, 2007:139).

Çağdaş sahne ve gösteri sanatları ile uğraşan bir diğer sanatçı Hüseyin Katırcıoğlu’dur. İngiltere’de yaşayan ve dünyaca tanınan sanatçı Katırcıoğlu, Londra’daki çalışmalarını Türkiye’ye taşımıştır. 1995 – 1999 yılları arasında çoğu arkadaşı olan dünyaca tanınan performans sanatçıları Çanakkale, Assos’a davet ederek Uluslararası Assos Gösteri Sanatları Festivali’ni düzenlemiştir.

Özgül Akıncı Uluslararası Assos Gösteri Sanatları Festivali'ni şu şekilde tanımlamaktadır:

Assos Uluslararası Gösteri Sanatları Festivali 1995-1999 yılları arasında her sene Hüseyin Katırcıoğlu önderliğinde Behramkale köyünde gerçekleştirildi. Değişik alanlardan birçok sanatçı 3 hafta köyde yaşadı, yere özgü (site-specific) işler üretti ve 3 haftalık üretim sürecinin sonunda işlerini/performanslarını/oyunlarını Behramkalelileri ve çevresinden gelenleri, İstanbul ve dünyanın diğer şehirlerden gelen sanatçıları kapsayan festival izleyicisine sundu. Festival, köyde ve yerlilerin de katılımıyla gerçekleşti. Özellikle çocuklar, sonra gençler ve erkekler ve son olarak kadınlar üretim süreci de dahil olmak üzere festivale değişik seviyelerde katıldılar (2008:5).

Hüseyin Katırcıoğlu, kurucusu olduğu YaDa Tiyatro ile çağdaş sahneleme örnekleri üretmiştir. İstanbul'a yeni ve çağdaş bir gösteri mekânı yaratmak üzere Kasımpaşa Un Fabrikası'nda gerçekleştirdiği tadilat çalışmaları sırasında 3 Kasım 1999 günü çatıdan düşerek hayatını kaybetmiştir (Hürriyet, 2017 a).

Çağdaş metin ve sahneleme arayışlarının bir başka kurumsal örneği ise Beklan Algan, Erol Keskin ve Ayla Algan öncülüğünde 1988'de ŞT bünyesinde kurulan ve 2002 yılından itibaren faaliyetini bağımsız olarak sürdüren Tiyatro Araştırma Laboratuvarı (TAL)'dır. Türk tiyatrosuna yeni bir bakış açısı ve derinlik kazandırmaya çalışan TAL'ın amacı internet sitesinde şu şekilde açıklanmaktadır:

Tiyatro Araştırma Laboratuvarı'nın genelde amacı, tiyatroyu var eden oyuncu, yazar, yönetmen, besteci, çevre düzenleyicisi, kostümcü, ışık uzmanı, teknik elemanlar ve seyirci gibi değişik öğeler arasındaki yaratıcı ilişki ve dengeyi, bilim, düşün ve sanat dallarındaki gelişmelerin ışığında araştırmak ve denemektir (TAL, 2017).

Çağdaş tiyatro üzerine çalışmalar yapan bir diğer grup ise Studio Oyuncuları'dır. Studio Oyuncuları, Şahika ve Esat Tekand tarafından kurulan Oyunculuk ve Sanat Stüdyosu'nun gösteri topluluğu olarak 1988'de kurulmuştur. Studio Oyuncuları, Şahika Tekand'ın geliştirdiği “performatif sahneleme ve oyunculuk yöntemi”nin öğretildiği ve sahnede uygulandığı bir alan olmuştur. Studio

Oyuncuları, özellikle oyunculukta ve sahnelemede çağdaş olanı araştıran, uygulamaları ile çağdaş tiyatro örnekleri ortaya koyan bir yapı olarak günümüzde çalışmalarına devam etmektedir. Studio Oyuncuları, pek çok oyuncu ve yönetmen yetiştirmiştir ve yetiştirmeye devam etmektedir³ (Ermiş, 2017:161).

Çağdaş tiyatronun diğer bir örneği Kumpanya olmuştur. 1991’de Kerem Kurdoğlu ve Naz Erayda tarafından Beyoğlu, Tarlabası Caddesinde bulunan İstanbul Sanat Merkezi (İSM)’nin birinci katında kurulan Kumpanya, LCC ve Deneme Sahnesi gibi dinamik bir sahneleme imkanına sahip bir mekân olmuştur (Pekman, 2010:333). Kumpanya’da, “sözcüklerin anlamsal değerinden işitsel etkilerine, sahne üstündeki fiziksel devinimden oyuncunun jestlerine kadar, dekoru, kostümü, ışığı ve müziği dahil tüm sahne üstü göstergelerin birlikte ve birbirlerini etkileyecek şekilde kullanıldığı bir tiyatro estetiği” oluşturulmaya çalışılmıştır (Ermiş, 2017:87).

Kurdoğlu, Kumpanya kapsamında gerçekleştirdiği çalışmaların amaçlarını şu şekilde dile getirmektedir:

Birbirleri ile çelişen binlerce şeyi bağdaştırmaya çalışarak hem entelektüel açıdan yeni ütopyalar yaratmak ve yeni bir dünyanın olabileceğine insanları inandırmak, bu yönde içlerinden bir şeyleri hareke geçirmek, bu yönde sorgulamayı başlatabilmek; bir yandan da korkunç keyifle seyredilecek gösteriler yaratmak istiyorum ben şahsen (Bir Paradoks Tiyatrosu: Kumpanya Sahnesi, 1995:112).

Kumpanya sahnesi on altı yıl boyunca o dönem “öteki tiyatro” olarak adlandırılan alternatif tiyatroların önemli bir örneğini oluşturmuştur⁴ (Pekman, 2010:334).

1995 yılında Antalya’da Mustafa – Övül Avkıran ve Naz Erayda tarafından kurulan 5. Sokak Tiyatrosu, disiplinler arası bir oluşum olarak kurgulanmıştır. Bir süre göçebe bir şekilde varlığını sürdüren tiyatro, 2000’de İSM’nin ikinci katına taşınmış ve Kumpanya sahnesinin üst komşusu olmuştur. 5. Sokak Tiyatrosu, “Türk tiyatrosunu uluslararası alanda en fazla temsil eden ve dikkat çeken” yapımlarıyla kendi sanatsal

³ Şahika Tekand ve Studio oyuncularını hakkında daha detaylı bilgi için bkz. Sünnetçioğlu, 2012 ve Ermiş, 2017: 161-163

⁴ Kumpanya’nın hikayesine ilişkin daha detaylı bilgi için bkz. Erayda, 2002.

dilini oluşturmuştur (Aras, 2016:109). 2005'te İSM boşaltılana kadar çağdaş tiyatronun yenilikçi ve öncü ürünlerini sahnelemiştir (Aras, 2016:108-109).

Avkırın çifti 2005 yılında İstanbul, Beyoğlu'nda bulunan Galatasaray Otoparkı'nın alt katını uzun uğraşlar sonucunda yenileyerek Garaj İstanbul isimli gösteri mekânına dönüştürmüştür (Pekman, 2010:350). Garaj İstanbul'da belirli bir sahne alanı bulunmamakla birlikte, bütün mekân istenilen şekilde oyun alanı olarak kurgulanabilmektedir. Garaj İstanbul, 5. Sokak Tiyatrosu'na ev sahipliği yapmanın yanı sıra pek çok misafir tiyatro ve dans topluluğunu kapısını açmıştır. Sahne sanatları ağırlıklı bir gösteri mekânı olan Garaj İstanbul, 2013 yılında Avkırın çifti tarafından satılmış ve müzik performansları ağırlıklı bir mekân haline gelmiştir (Garaj İstanbul, 2017).

2005 yılında Mısır Apartmanı'nda Murat Daltaban, Özlem Daltaban ve Süha Bilal tarafından “çağdaş tiyatronun seçkin oyunlarını İstanbul seyircisi ile buluşturmak; kültür sanat alanına eleştirel yaklaşım, tansiyonlu tiyatroyu katmak; seyircinin güncel ve toplumsal konular üzerinde düşünme ve sorgulama dinamiğini canlı kılmak” amacıyla kurulan DOT, dönemsel olarak açtığı DOTBİLSARDA, DOTMARSTA ve DOTKOLEKSİYONDA isimli sahnelerinin ardından, 2015'de ana mekanını DOTKANYONDA isimi ile Levent Kanyon Alışveriş Merkezi'ne taşımıştır (DOT, 2017). Britanya'da doğan “in-yer-face” tiyatro türünün Türkiye'deki uygulayıcısı olan DOT, mekânın değişken bir şekilde kullanılabildiği “black box” (kara kutu) adı verilen açık sahne tasarımına sahiptir (Schild, 2017). Türkçe oyun olarak sadece Hakan Günday'ın *Malafa* isimli romanının uyarlamasını sahneleyen topluluğun diğer oyunları Türkçeye ilk kez çevrilen ve sahnelenen oyunlar olmuştur. Kendine has tarzı ve anlayışı ile kendi tiyatro seyircisini oluşturan DOT, kendinden sonra gelen birçok yenilikçi, alternatif tiyatroya örnek olmuş; multimedya araçlarını oyunlarında sıkça ve etkin şekilde kullanarak çağdaş sahnelemeye katkıda bulunmuştur.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda Türk tiyatrosunda alternatif eğilimlerin ilk örneklerinin ödenekli tiyatrolardan başladığı, fakat devamında özel tiyatrolar tarafından şekillendirildiği görülmektedir. Tüm bu denemeler, günümüz tiyatro dünyasının şekillenmesine ortam sağlamış ve hatırı sayılır bir birikim yaratmıştır. Güncel tiyatro pratiğinin ve alternatif tiyatronun anlaşılması ve aktarılması için bu birikimin incelenmesi önemlidir. Alternatif tiyatro, Türk tiyatrosu içerisinde pratik

deneyler ortaya konularak seyretmiştir. Bu denemeler içerisinde LCC, TAL, Studio Oyuncuları, Bilsak Tiyatro Atölyesi kapsamında verilen dersler, Deneme Sahnesi'nde düzenlenen paneller ve özel tiyatroların etkinlikleri önemli yer tutmaktadır. Bu başlıkta özetlenen tiyatro örnekleri, proje üretiminin alternatif tiyatrolar açısından önemini ortaya koymaktadır.

Bir sonraki başlıkta Galata Perform'un kurucusu ve Genel Sanat Yönetmeni Yeşim Özsoy'un çalışmaları ve Galata Perform hakkında bilgiler verilecektir.

3. YEŞİM ÖZSOY VE GALATA PERFORM⁵

Bir önceki başlıklarda postmodern tiyatronun uluslararası ve ulusal seyri, bu başlıkta ele alınacak olan Galata Perform'un gelişiminin gözlenmesi açısından fayda sağlayacaktır. Bu başlıkta Yeşim Özsoy'un Galata Perform öncesinde ve sonrasında yaptığı sanatsal faaliyetlere yer verilerek, kurumun sanatsal anlayışı üzerinde bütünlüklü bir fikir oluşturulmaya çalışılacaktır. Türk tiyatrosunda disiplinler arası etkileşim, biçimsel arayış ve sorgulamalar görüldüğü üzere Galata Perform'dan çok öncelere dayanmaktadır. Burada sunulacak bilgiler, Galata Perform'un biçim üzerine arayışlarını anlamayı ve geçmiş arayışlar ile karşılaştırmayı mümkün kılacaktır.

3.1. Yeşim Özsoy: Eğitimi ve Sanat Anlayışı

Oyuncu, oyun yazarı ve yönetmen Yeşim Özsoy 28 Şubat 1972'de İstanbul'da doğmuştur. Türkiye'de başladığı eğitimine yurt dışında devam eden Özsoy, Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğrenciliği sırasında Studio Oyuncuları'na katılarak Şahika Tekand'ın öğrencisi olmuştur. İlerleyen zamanda aynı tiyatrodaki eğitmen ve oyuncu olarak devam etmiş; Şahika Tekand'ın yönettiği Samuel Beckett'in *Beş Kısa Oyun* adlı oyundaki rolüyle 1994 yılında 6. İstanbul Tiyatro Festivali'nde ilk kez sahne almıştır (Ermiş, 2017:190). Performans sanatına ilgi duyarak tek kişilik performanslar sahnelemeye başlamış, *Ayakta Uyku* isimli performansıyla Uluslararası

⁵ Bu bölümde ortamlar, bireyler, olaylar ve süreçler hakkında sunulan bilgiler Ermiş 2017:75, 189-191, 210, 222, 224, 225, 265, 296, 301, 326, Özbudak 2016:209, arka kapak içi, Özsoy 2008:160, Şeyben, 2016:204-218, Öz 2017, CNN Türk 2017, Galata Perform 2009, Galata Perform 2011 b, Galata Perform 2012 a, Galata Perform 2012 b, Galata Perform 2012 c, Galata Perform 2015 a, Galata Perform 2015 b, Galata Perform 2015 c, Galata Perform 2015 d, Galata Perform 2015 e, Galata 2017, GPOV 2017, GPT 2017, GPV 2017, GPY 2017, TV24 2017, YMYT 2009 b, YMYT-W 2017, Wartburg 2010, Özsoy 2017, Yeşim Özsoy ile yapılan 15 Aralık 2015 tarihli görüşme kaydı ve Ferdi Çetin ile yapılan 2 Kasım 2016 tarihli görüşme kaydından derlenmiştir. Daha detaylı bilgi için söz konusu kaynaklar incelenebilir.

Plastik Sanatlar Derneği tarafından organize edilen Genç Etkinlik'e katılmıştır (Özsoy, 2008:160).

Eğitimine Amerika Birleşik Devletleri'nde devam eden Özsoy, New York Columbia Üniversitesi ve Sarah Lawrence Koleji gibi okullardan oyunculuk, yönetmenlik, tiyatro teorisi dersleri almıştır. Chicago'da bulunan Northwestern Üniversitesi'nde disiplinler arası çalışma ve araştırmaların yapıldığı Gösteri Araştırmaları Tiyatro Teorisi Bölümü'nden "*Osmanlı Gösteri Sanatlarının Türk Tiyatro Tarihi Yazımındaki Yeri*" başlıklı yüksek lisans çalışması ile mezun olmuştur. Ekim 1999'da New York'ta Home-works Theatre isimli tiyatro topluluğunu kurmuş ve *Kırmızı Elma Ve Diğer Şeyler, Düşüş, Oto-Türk* isimli performanslarını New York ve Chicago şehirlerindeki çeşitli mekanlarda sahnelemiştir (Özsoy, 2008:160).

Ekim 2001'de İstanbul'a kesin dönüş yapan Özsoy, aynı yıl *Kırmızı Elma ve Diğer Şeyler* isimli tiyatro gurubunu kurmuş; Ocak 2002'de topluluğun ismini *Ve Diğer Şeyler Tiyatro Topluluğu (VDŞT)* olarak değiştirmiştir. Kendi yazdığı ve yönettiği oyunlarını VDŞT ismiyle sahnelemeye başlamıştır. VDŞT ilk zamanlarda Yeşim Özsoy'un Studio Oyuncuları'ndan öğrencileri ve arkadaşları olan oyunculardan oluşmuş; fakat ilerleyen yıllarda yeni oyuncuların eklenmesiyle kadrosu zenginleşmiştir. 2001'den beri kendi kaleme aldığı ve yönettiği oyunları sırasıyla *Oyun Alaturka, Ev - Kakofonik Bir Oyun, Sene 2084, Aksak İstanbul Hikâyeleri, Playback, Son Dünya, Noter, 3. Evren, Yüzyılın Aşkı, Yola Çıktığım Gün Sakin Serin Bir Sabahtı ve Yaşlı Çocuk*'tur.

Özsoy, Ekim 2003'te Beyoğlu, Galata'da Galata Perform adını verdiği kendi tiyatro mekânını kurmuştur (Ermiş, 2017:189).

2009-2010 sezonunda Almanya Wiesbaden Devlet Tiyatroları'nın daveti üzerine *Türkiye-Almanya 0-0* adlı oyunu Türkçe ve Almanca olarak yazıp yönetmiştir. Oyunun broşüründe şu ifadeler yer almaktadır:

Wartburg Sahnesi için özel olarak yazılmış olan bu oyunda, sahne ister bir doktorun ofisinde ya da şimdi geçsin, Türk oyuncular ve Wiesbaden Devlet Tiyatrosu'nun Alman oyuncularını varoluşsal durumlar içinde birleriyle yüzleşmek durumunda kalıyorlar. Sözü geçen sahneler farklı kültürlerin iş birliği ve çatışması açısından inanılmaz paralellik gösteriyorlar (Wartburg, 2010).

2013 yılında YMYT Projesi kapsamında yazar Ahmet Sami Özbudak tarafından kaleme alınan *İz* isimli oyunu Galata Perform'da sahnelemiş ve oynamıştır. *İz*, pek çok uluslararası festivale katılmış ve ödüller almıştır (Özbudak, 2016:209).

2014'de 19. İstanbul Tiyatro Festivali ve Galata Perform'un ortak projesi olarak yönettiği *Aşk ve Faşizm* isimli oyunu, önceki yıllarda YMYT Projesi kapsamında birlikte çalıştığı yazarlar Gianina Cărbunariu (Romanya), Linda McLean (İskoçya) ve Helena Tornero (İspanya) ile birlikte yazmıştır. Oyun broşüründe yazım süreci şu şekilde anlatılmaktadır:

Oyunun metninin çalışma aşamasında, her yazar, diğer yazarlarla olan sohbetler, kendi hayatları ve başlık kavramları üzerinden gerçeklere dayanarak metinleri oluşturdu. Yazarların Skype üzerinden yaptıkları sohbetlerden yola çıkarak birbirlerine paralel geliştirdikleri dört farklı metin, rejî ve sahneleme aşamasında tek bir oyun olarak bir araya geldi (GP, 2014 a).

2016'da 20. İstanbul Tiyatro Festivali kapsamında İKSV ve Galata Perform ortam prodüksiyonu olan *Yaşlı Çocuk* isimli oyunu yazıp yönetmiş ve oyuncu değişikliği nedeniyle daha sonra oyuncu kadrosuna katılmıştır. Özsoy, 2017'de Galata Perform ve Platform 0090 iş birliğiyle 21. İstanbul Tiyatro Festivali kapsamında sahnelenen Öznur Yalgın tarafından yazılıp, Mesut Arslan tarafından yönetilen *When in Rome* isimli oyunda rol almıştır (Ermiş, 2017:326). Son olarak, 2017 Kasım'da Galata Perform ve Polonya Adam Mickiewicz Enstitüsü ortak çalışması olan Polonyalı oyun yazarı Artur Palyga'nın *Tato/Baba* isimli oyununu yönetmiştir (Galata, 2017).

Oyunların yanı sıra Görünürlük Projesi, Performans Günleri 2010, Yeno Ceno Müzikarma, YMYT gibi etkinliklerin yürütücülüğünü yapmış ve her sene yapılan YMYT Atölye ve Festivali'nin direktörlüğünü halen sürdürmektedir.

Yeşim Özsoy sanatsal işleriyle pek çok ödüle de layık görülmüştür. Bunların bir kısmı şunlardır: Aksak İstanbul Hikayeleri isimli oyunuyla 2005 Lions Halk Jürisi Yenilikçi Tiyatro ve 2006 Afife Tiyatro Ödülleri Cevat Fehmi Başkurt Özel Ödülü, Son Dünya isimli oyunuyla 2006 Lions Halk Jürisi Yenilikçi Tiyatro ve 2007 Direklerarası Seyirci Ödülleri Yenilikçi Tiyatro Ödülü, 3. Evren isimli oyunu ile 2009 Direklerarası Seyirci Ödülleri Yenilikçi Tiyatro Ödülü ve Yaşlı Çocuk adlı oyunu ile 2017 Direklerarası Seyirci Ödülleri Özgün Yeni Oyun Ödülü.

Oyunları İtalyanca, Almanca, Fransızca ve İngilizceye çevrilerek yurt dışında da sahnelenmiştir. Yeşim Özsoy'un *Aksak İstanbul Hikayeleri* adlı oyunu Barselona'da düzenlenen 41. Uluslararası GREC Festivali kapsamında Temmuz 2017'de prömiyer yapmıştır. Festival tarihinde ilk kez bir Türk yazarının oyunu programa alınmış ve Katalan bir tiyatro topluluğu tarafından sahnelenmiştir. Yeşim Özsoy, prömiyer için gittiği Barselona'nın La Sala Beckett Tiyatrosu'nda yine Türkiye tiyatrosu adına bir ilk olarak oyun yazarlığı alanında üç günlük bir atölye yürütmüştür (CNN Türk, 2017).

İstanbul Uluslararası Tiyatro Festivali, Avrupa'dan Yeni Oyunlar Tiyatro Bienali 2004 (Wiesbaden), Berlin-Hebbel Theatre, Türk-Alman Tiyatro Festivali (Köln), Dünyadan Tiyatro Festivali (Stuttgart), 0090 Kunsten Tiyatro Festivali (Antwerp), Centro Santa Chiara Asti Teatro (Trento), La Maison des Métallos (Paris), Duisburg Akzente Festivali, Bonn Bienali gibi birçok festivale davet edilmiş, oyunları sahnelenmiş veya okunmuştur (Özsoy, 2008:160).

Özsoy ayrıca Çağdaş Gösteri Sanatları Girişimi, Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği, Disiplinler Arası Genç Sanatçılar, Bağımsız Tiyatro Birliği gibi oluşumlarda yer almanın yanı sıra; Alternatif Tiyatro Mekanları Ortak Girişimi'nin kuruluşunda da yer alarak mesleki sivil toplum çalışmalarında da bulunmaktadır.

Boğaziçi Üniversitesi'nde aralıklarla "Çağdaş Tiyatroda Akımlar" ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Çağdaş Dans Bölümü'nde "Repertuvar" dersleri veren Yeşim Özsoy'un 2014 yılında *Uygunuz* ve 2016 yılında *Yeşil Cin* isimli iki şiir kitabı yayımlanmıştır.

Bir sonraki başlıkta Yeşim Özsoy tarafından kurulan ve Galata Perform'un öncülü olan *Ve Diğer Şeyler Tiyatro Topluluğu* ele alınacaktır.

3.2. Ve Diğer Şeyler Tiyatro Topluluğu

Ocak 2001'de Yeşim Özsoy tarafından kurulmuş olan çağdaş ve profesyonel bir tiyatro topluluğu olan VDŞT, 2010 senesine kadar bu isim altında on farklı Yeşim Özsoy oyunu üretmiş ve sahnelemiştir. Sahnede yeni metin, yeni sahne teknolojileri ve disiplinler arası konular topluluğun ana ilgi ve araştırma alanlarını oluşturmuştur (Ermiş, 2017:189).

VDŞT, Türkiye'deki ve yurt dışındaki başarılarıyla dikkat çekmiştir. Yurtdışında New York Fringe Festivali (2000), Avrupa'dan Yeni Oyunlar Tiyatro

Bienali (2004 – Wiesbaden, Almanya), Berlin Hebbel Tiyatrosu (2004), Türk Alman Tiyatro Festivali (2005 – Köln), 0090 Künsten Festivali (2006 – Antwerp, Belçika) ve Bonn Bienali (2008) gibi birçok uluslararası festivale davet edilmiş ve oyunlarını sergilemiştir. Her çalışmasında yenilikçi, deneysel bir perspektiften bakabilen ve risk almaktan kaçınmayan bir tiyatro alanı hedeflemiştir (YMYT, 2009 b).

Topluluk 2003 yılında Galata Kulesi civarında yine Yeşim Özsoy tarafından kurulan ve farklı disiplinlerin bir arada barınabileceği bağımsız bir performans mekânı olan Galata Perform çatısı altında projeler, etkinlikler ve oyunlar üretmeye devam etmiştir. 2010'dan itibaren VDŞT, Galata Perform bünyesiyle birleşmiştir. Bu tarihten itibaren Galata Perform mekânın ismi olmanın yanı sıra, VDŞT ismiyle bilinen tiyatro topluluğunun da ismi olmuştur. (Ermış, 2017:190).

3.3. Galata Perform

İstanbul'un fethinden önce etrafı surlarla çevrili özerk bir Ceneviz kolonisi olan Galata bölgesi, Bizans'ın ticaret ve finans merkezi olmuştur. Fethin ardından surlar yıkılmış, Galata rıhtımı nedeniyle denizcilerin uğrak yeri olmuştur. Rıhtım aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nun dünyaya açılan kapısıdır. Cenevizlilerin surları gözetleme amacıyla kullandıkları Galata Kulesi, İstanbul'un simge yapılarından biridir. Bizans'ta olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu'nda da ticaret ile uğraşanlar ve özellikle gayrimüslimler Galata bölgesinde yaşamışlardır. Üç büyük dinin kesiştiği bir semttir. 1955 yılında yaşanan 6 – 7 Eylül Olayları sırasında ev, işyeri ve ibadethanelerine karşı toplu ve organize saldırılar gerçekleşen gayrimüslimlerin büyük çoğunluğu ilerleyen yıllarda Galata'yı terk etmiştir. Günümüzde finans ve ticaret merkezi olma özelliğini kaybetmiş olsa da tarihi dokusu ve mimari yapısı ile yerli yabancı turistleri kendine çekmeye devam etmektedir.

Galata Perform, Yeşim Özsoy tarafından 2003 yılında Büyük Hendek Caddesi üzerindeki eski bir binanın ikinci katında, bağımsız bir sanatçı girişimi olarak kurulmuştur (Şeyben, 2016:205). Tavan yüksekliği üç metre seksen santim ve alan genişliği yüz kırk metrekare olan Galata Perform, otuz beş – kırk beş arasında seyirci kapasitesine sahiptir. Mekânın tadilatı sürerken, 15 Kasım 2003'de aynı sokakta bulunan Neve Şalom Sinagogu'na yönelik bombalı terör eylemi gerçekleştirilmiştir. Bu eylem nedeniyle bir açılış etkinliği gerçekleştirilmemiş, fakat sanatsal faaliyetlere

başlanmıştır. Yeşim Özsoy'un genel sanat yönetmenliğini yürüttüğü mekân kuruluşundan beri sanatçılar tarafından idare edilmiştir.

2004'den beri tiyatro ve performans disiplinlerine odaklanarak bağımsız bir sanat alanı yaratmak amacıyla düzenli program çıkartmaya başlayan Galata Perform; başta tiyatro, müzik, dans, performans ve çağdaş plastik sanatlar (resim, video, heykel, fotoğraf) olmak üzere çeşitli sanat dallarında çok sayıda yerli ve yabancı etkinliğe ve kentsel dönüşüm, kültür endüstrisi gibi konularda birçok uzmanı bir araya getiren açık sohbetlere ve atölyelere ev sahipliği yapmıştır (Şeyben, 2016:205).

Galata Perform, Türkiye'de çağdaş tiyatro yazımının gelişimi için öncü bir rol üstlenmenin yanında; kültürel, sosyal ve sanatsal açıdan farklı deneyimlere sahip kişilerin bir araya gelerek herhangi bir kısıtlama olmaksızın fikir alışverişinde bulunup tecrübelerini paylaşmalarına, birlikte üretip, birlikte tartışabilmelerine imkân sağlayan açık bir paylaşım ve üretim platformu olmuştur. Kuruluşundan bu yana sahne sanatları, gösteri sanatları, sinema, kültür ve sosyal bilimler dallarında; yenilikçi, çağdaş ve bağımsız pek çok sanatsal ve sosyal etkinliğe ev sahipliği yapmıştır. Bunlar: sihirbazlık gösterileri, dans ve kavramsal performanslar, film ve video gösterimleri, seminerler, konserler, opera performansları, felsefe seminerleri, çocuklar ve yetişkinler için çeşitli atölyeler, sosyal destek geceleri, yabancı yazarlarla Skype⁶ üzerinden yapılan söyleşiler ve pek tabii tiyatro oyunlarıdır.

Yeşim Özsoy, Galata Perform'un yayınladığı PİM Nisan 2015 başlıklı broşürde kaleme aldığı yazısında, kendi mekânında uygulamaya çalıştığı disiplinler arası birliktelik ve Türkiye'de tiyatronun diğer disiplinler ile ilişkisi üzerine şunları belirtmiştir:

Tiyatro Pera ve Pera Fest iş birliğinde düzenlenen Tiyatroda Disiplinler Arası Yaklaşımlar söyleşisinde çok farklı disiplinlerden gelen beş konuşmacı vardı. Ercan Kesal (oyuncu, doktor), Miyese Kendirci (avukat ve psikolog, Cengiz Bektaş (mimar, mühendis ve yazar), Zeynep Özden (tiyatrocü), Vecdi Sayar (eleştirmen, yazar ve kültür yöneticisi ve ben. Söyleşi, herkesin farklı bakış açıları ve saptamalarıyla ilerledi ve seyirci soruları kısmında seyirciler arasında genç bir Mimar Sinan mezunu tiyatrocü okullarındaki bölümlerin birbirleriyle yakın disiplinlerden olmasına rağmen hiçbir alakası olmadığını ve bunun büyük bir problem olduğunu söyledi. Gerçekten de dünyada disiplinlerin iç içe geçtiği, bir arada yan yana değerlendirildiği bir dönem

⁶ Skype, internet üzerinden görsel iletişim ve telefon görüşmesi yapılmasını sağlayan bir yazılımdır.

ülkemizde bu derece yüksek bir ayrımın her disiplini kendi içinde kısır bıraktığını düşünüyorum. Seneler önce Galata Perform'u ilk kurduğumuzda farklı disiplinlerin bir arada olduğu, sanatla ilgili bir söyleşiden çıkan kişinin ardından müzik performansına ya da bir tiyatro oyununa da kalabileceği düşüncesiyle başlamıştık yola. Bir süre sonra böyle bir etkileşimin olmadığını fark ettik. Bu durumun aynen hala devam ettiğini duymak aslında bildiğim bir şeyin yeniden tekrarıydı. Richard Wagner'in XIX. yüzyıl sonunda "Geleceğin Sanat Eseri"nde "gesamkunstwerk" yani bütünlüklü sanat eseri ya da tüm sanatların birleşimi olarak çevirebileceğimiz fikrini ortaya atışından, 60'larda performans sanatıyla, sonrasında postmodern sanatın ve son olarak post dramatik tiyatronun ortaya çıkışının üzerinden seneler geçmiş ama biz hala birbirlerinin sergilerine, dans projelerine, müzik çalışmalarına katılmayan bir tiyatro disiplininden dem vurabiliyoruz. [...] Söyleşi bittiğinde kendi dünyamda kaldım ve ne kadar çok tiyatrocunun çağdaş sanata kritik baktığını, dans gösterilerine gitmekten çekindiğini, bienallere, performans çalışmalarına uzak kaldığını, felsefe ile ilgili birkaç fikir alışverişi yapabileceğimiz ne kadar az ortamın olduğu gerçeği ile baş başa kaldım. [...] Daha fazla disiplinlerle etkileşip dans edebileceğimiz günlere (GP, 2015 b).

2007 senesinden itibaren yararlandığı fonlar sayesinde proje odaklı çalışmaya başlayan Galata Perform, Türkiye'de olduğu kadar yurt dışında da yenilikçi, çağdaş, bağımsız ve alternatif bir sanatçı inisiyatifi olarak tanınmaktadır.

Yeşim Özsoy, ekonomik bir işletme olarak Galata Perform'u kuruluşundan günümüze üç farklı evreye ayırmaktadır. Bunlar, 2002 – 2008 yılları arasında görünür olma ve rüştünü ispatlama yılları, 2008 – 2014 arası fonlardan yararlanma, yurt dışı ve yurt içi kaynaklara ulaşmanın getirdiği yeni kan yılları ve 2014 – 2017 arasını kapsayan, devlet desteğinin ve uluslararası fonların el çekmesiyle başlayan bunalım yıllarıdır. Özsoy, 2014'ten itibaren kamu, özel sektör ve uluslararası fonların azalması neticesinde tiyatroyu, prodüksiyonlarını ve projelerini küçültmek zorunda kalmıştır (Öz, 2017:10).

Galata Perform'da sahnelen oyunların konuları hakkında Yrd. Doç. Dr. Burcu Yasemin Şeyben şu görüşü dile getirmektedir:

Galata Perform tarafından bugüne kadar sahnelenen oyunlar arasında tematik anlamda bir ortaklık bulunuyor. İster Özsoy ister genç yazarlar tarafından yazılsın, burada sahnelenen çoğu oyunun konusu, Türkiye'nin siyasi tarihinde farklı etnik grupların yaşadıkları üzerinedir. Oyunların genelinde, resmi tarihte kayda alınmamış kişilerin (metin ve sahneleme yoluyla) "görünür" hale getirildikleri görülüyor. Bu açıdan, Galata Perform'un ağırlıklı olarak toplumsal, hatta siyasi sorunları çağdaş sahneleme diliyle ele alan bir tiyatro topluluğu olduğu söylenebilir (2016:206).

Görüldüğü üzere Galata Perform’da sürekli bir biçim arayışı olmanın yanı sıra, yeni olana platform olma, onu seyirci ile buluşturma amacı da güdülmüştür. Yeşim Özsoy ve Galata Perform hakkında bu bilgiler, daha önceki başlıklarda sunulan bilgilerle birlikte sıradaki başlıkta değinilecek olan alternatif tiyatrolarda proje üretim süreçleri ve sonuçlarının anlaşılması açısından aydınlatıcı olacaktır. Bir sonraki başlıkta Görünürlük ve Yeni Metin Yeni Tiyatro projelerinin her biri detaylı bir şekilde incelenecek ve içeriklerinin neleri kapsadığı ele alınacaktır.

4. GALATA PERFORM'DA ÜRETİLEN PROJELER

Galata Perform, sahne sanatları, plastik ve görsel sanatlara ev sahipliği yapmanın yanı sıra kendinin veya misafir sanatçıların yaptığı pek çok projeye ev sahipliği yapmıştır. Kuruluşundan günümüze galata Perform'da yapılan ulusal ve uluslararası proje, etkinlik ve festivallerden bazıları şunlardır:

- 2005 yılında Besteci Mete Sakpınar yönetiminde İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü öğrencilerinin çalışmalarına yer verilen Çağdaş Besteciler Dinleti Dizisi,
- 2006 ve 2009 yılları arasında Bulgaristan'ın Sofya kentinde bulunan The Red House Sanatçı İnisiyatifi ile ortaklaşa düzenlenen Sanatçı Değişimi Projesi,
- 2006 yılında İsrail'in Tel Aviv kentindeki Performans Sanatları Platformu – PAP ile ortaklaşa düzenlenen Sanatçı Değişim Projesi ve proje kapsamında İstanbul ve Tel Aviv'de İsrailli ve Türk sanatçıları seyirciyle buluşturan performans, sunum ve atölye çalışmaları,
- 2007 – 2009 yılları arasında Performans Zamanı adında, performans kavramını irdeleyen ve performans kavramına farklı yaklaşımları ortaya çıkaran, performans sanatı etrafında toplanabilecek tiyatro, dans, müzik ve plastik sanatlardan gelen yerli ve yabancı elliden fazla sanatçıyı bir araya getiren performans sanatları festivali,
- 2006 Aralık – 2007 Ocak tarihlerinde yeni kuşak çağdaş bestecilerden Tolga Tüzün, Sarp Maden ve Turgut Alp Bekoğlu gibi isimlerle Betty-Ween, Transsonance, Hazavuzu, Sa-Ne-Na, İstanbul Bilgi Üniversitesi Etkileşimli

Müzik Projesi, Islak Köpek, Kumpanya, Göçebe Şarkılar ve İTÜ MİAM ekibi gibi toplulukları bir araya getiren Yeno Ceno Müzikarma adlı çağdaş müzik festivali,

- 2005 – 20012 yılları arasında düzenlenen ve her yıl çeşitli disiplinlerden çok sayıda yerli ve yabancı sanatçı, girişim ve kuruluşu Galata'daki sokaklarda pek çok farklı mekânda bir araya getiren Görünürlük Projesi,
- 2006 yılında günümüze devam eden, çağdaş tiyatro yazımına ve yeni oyun yazma biçimlerine odaklanan, metin odaklı Yeni Metin Yeni Tiyatro Projesi (Ermiş, 2017: 191).

Bu projeler içerisinde tiyatro ile kurulan bağı, ilgisi ve alternatif tiyatroya verimli kaynak oluşturmaktaki etkileri nedeniyle iki projesi detaylı şekilde incelenecektir. Bunlardan ilki Görünürlük Projesi, ikincisi ise Yeni Metin Yeni Tiyatro Projesidir. İlerleyen başlıklarda bu projelerin nedenleri, sonuçları ve süreçleri ele alınacaktır.

4.1. Görünürlük Projesi

Galata Perform 2005-2012 yılları arasında Görünürlük Projesi'ni hayata geçirmiştir. Proje, Galata çevresinde yaşayan veya çalışan sanatçıların, zanaatçıların atölyelerinde, evlerinde ve gün boyu Galata Perform'da gerçekleştirilen etkinlikler olarak planlanmıştır. Tüm mekânlar bir harita üzerinde toplanılarak izleyicilere dağıtılmış ve katılımcıların mekânları ziyaret etmeleri sağlanmıştır. Projenin temel amaçları Galata'da yaşayan veya üreten sanatçıları bir program dahilinde bir araya getirmek, özellikle ilk yıllarda Galata Perform'un bilinirliğini arttırmak ve son olarak ise sanatın kamusal alanda görünür olmasını sağlamaktır (Ermiş, 2017:191).

Görünürlük Projesi 4 broşüründe projenin amacı ve gelinen nokta şu şekilde açıklanmaktadır:

Alternatif bir performans alanı olarak Galata Perform 2005 senesinden beri Galata bölgesini hedef alan Görünürlük Projesini her sene farklı bir yorumla

alternatif etkinlik yaratma konumunu koruyarak gerçekleştirdi. Bu süreçte Galata'da sanatın yanında meskûn ve esnafla, gelip geçenler ve turistlerle kurulan ilişkilerle öğrenciden çaycıya, tiyatrocudan taş ustasına, kablocusundan yogacısına uzanan çok çeşitli bir “görünürlük” alanı çıktı ortaya. Yine bu süreçte Galata'daki bireylerin yanı sıra, insanların birlikte meydana getirdikleri yaşam modelleri, Galata'nın tarihçesi ve geçirmekte olduğu kentsel dönüşüm, bölgeyle ilişkimiz ve mekân olarak katkımız anlamında bize ve projelerimize farklı bir boyut kazandırdı (GP, 2008).

Görünürlük Projesi, 2005-2012 yılları arasında sekiz sene boyunca her yıl, gün boyu eşgüdümlü sürdürülen etkinlikler şeklinde hayata geçirilmiştir. Çeşitli disiplinlerden sanatçıların yer aldığı proje, her yıl daha da zenginleşmiştir. Bu zenginlik projenin gerçekleştirildiği mekânlara da yansımıştır. İlk festivallerde ana mekân Galata Perform olmak üzere, katılan sanatçıların evleri ve atölyeleri, civardaki sanat – zanaat atölyeleri ile sınırlıyken; daha sonraları binalar, damlar, Galata Meydanı, büfeler, apartman bodrumları, kasap, bakkal, butik, fotoğrafçı gibi Galata bölgesindeki her türden kapalı ve açık mekân projeye katılmıştır. Her türlü sanatsal iş birliği desteklenmiş ve programda yer verilmiştir. Görünürlük Projesi, İstanbul'un mimari, tarihi, endüstriyel, sanatsal, kültürel hazinesini korumayı ve geliştirmeyi hedeflemiş, Galata bölgesinin korunması gerekliliğini vurgulamıştır. Kentlilik bilincinin oluşmasına, sanatın sorgulayıcı, uyarıcı, düşündürücü ve alternatif üretici rollerini kullanarak katkıda bulunmuştur. Farklı kesimlerden insanların dikkatini Galata'nın kültürel mirasına çekerken; oluşum sürecindeki Galata Perform'un sanat dünyasında yer edinmesine de imkân sağlamıştır (Öz, 2017:11).

Her yıl projeye katılmak üzere sanatçılara çağrı yapılarak başvurular alınmış ve etkinlik programları oluşturulmuştur. İzleyiciler için özel olarak tasarlanan, tüm etkinliklerin gösterildiği Türkçe – İngilizce haritalar etkinlikten önce ve etkinlik boyunca dağıtılmıştır. Ayrıca etkinlik sırasında ayrı ayrı düzenlenen Türkçe, İngilizce ve çocuklar için rehberli turlar sayesinde de izleyicilerin etkinlikleri takip etmesi ve istedikleri mekâna ulaşabilmesi sağlanmıştır. Katılımcılar, etkinliğin niteliğine göre işaretlenmiş çeşitli mekânları grup halinde veya tek tek ziyaret etmişlerdir.

Yıllar içinde kamu fonlarından yararlanmaya başlayan proje büyümüştür. Fakat kamu fonlarının kesilmesi ve ödenek bulunamaması nedeniyle 2012'den sonra projeye devam edilememiştir (15 Aralık 2015 tarihli görüşme formu).

4.1.1. Görünürlük Projesi 1

Görünürlük Projesi, ilk kez Galata Perform'un bölgeyle olan ilişkilerini kuvvetlendirmek ve bölgede sanatçıların görünürlüğünü sağlamak üzere 23-24 Eylül 2005 tarihlerinde otuza yakın mekânda, ellinin üzerinde sanatçının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında hazırlanıp dağıtılan etkinlik haritaları ve tüm mekânların kapı veya pencerelerine proje simgesi olarak asılan ışıklı halkalar aracılığıyla seyircilerin etkinlik mekânlarını bulmaları sağlanmıştır.

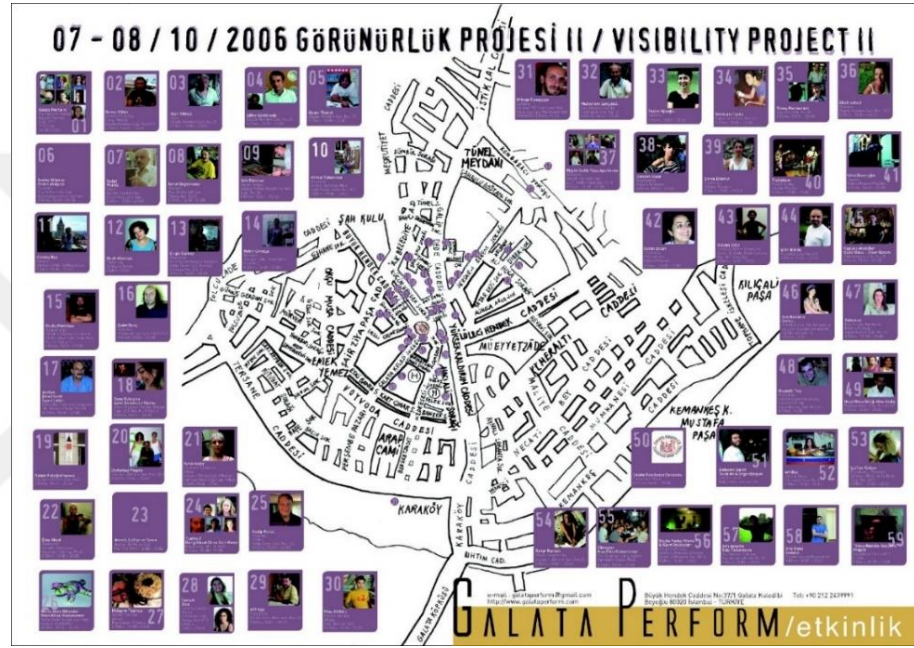
Proje kapsamında, Galata'da yaşayan dansçı ve koreograf Mustafa Kaplan'ın yeni çalışması *Solum*'un seyirciye açık bir provası, Nezaket Ekici'nin *Crema* isimli performansı ve Islak Köpek isimli müzik grubun performansı Galata Perform'da gerçekleştirilmiştir. Seyirciler aynı gün içinde heykeltıraş Yunus Tonkuş'un atölyesini ziyaret edebilmiş, Galata Kulesi'nden *Dans Buluşması* isimli performansı izleyebilmiş, Tiyatro Z de *Krapp'ın Son Bandı* isimli oyunu seyredebilmiş, dansçı Mihran Tomasyan'ın Cafe le Sorelle'in alt katında gerçekleştirdiği performansı izleyebilmiş, Büyük Sadık Paşa Apartmanında altı farklı ressamın atölye partisine katılabılmış, dansçı ve koreograf Candaş Baş'ın evinin önünde gerçekleştirdiği performansı seyredebilmiş ve ressam Tina Fischer'ın Petek Büfe'de sergilenen resimlerine göz atma imkanı bulabilmiştir. Proje kapsamında Galata çevresinde bulunan sanat galerileri ve atölyeler de etkinlik süresince kapılarını katılımcılara açmıştır. Bunlardan bazıları, sanatçı Genco Gülan'ın İstanbul Çağdaş Sanat Müzesi, Galeri X ve Schneidertemple'dır.

İlk sene toplam iki yüz civarında seyircinin katıldığı proje, bölgede yaşayan sanatçıların birbirleriyle ve Galata Perform ile ilişki kurmasını sağlamıştır (15 Aralık 2015 tarihli görüşme formu).

4.1.2. Görünürlük Projesi 2

Projenin ikincisi İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Kültür A.Ş. desteği ile 7 – 8 Ekim 2006'da düzenlenmiştir. Bir önceki seneden daha büyük gerçekleştirilen proje, ben de buradayım demek isteyen tüm sanatçıların katılımına açılmıştır. Etkinliğin açılışı, 7 Ekim Cumartesi akşamı Galata Perform'da gerçekleşmiştir. Galata'da yaşayan ve/veya üreten sanatçılar, resim, heykeltıraş atölyeleri, dans stüdyoları,

tiyatrolar, evler, dükkanlar, galeriler, kafeler, büfeler ve bölgedeki bir ilköğretim okulu, 8 Ekim 2006 Pazar akşamı saat 18:00 ile 23:00 arası kapılarını ziyaretçilere açmıştır. İki günde, yüze yakın sanatçıya ait resim, heykel, fotoğraf, video, performans, tiyatro, dans, enstalasyon, sunum çalışmalarının yer aldığı etkinliğe, elliye yakın mekân iştirak etmiştir. Mekânlar sokaktan görülebilecek ışıklı bir işaretle işaretlenmiş, etkinlik için özel olarak hazırlanan haritalarda adres ve açıklamalarla belirgin hale getirilmiştir.

Şekil 1.1. Görünürlük Projesi 2 Etkinlik Haritası

Ziyaretçilerin dağıtılan haritalar ve mekanlara asılan ışıklı çemberler aracılığıyla etkinlikleri kendilerinin bulması sağlanmıştır. Ziyaretçiler proje kapsamında bölgede yaşayan veya üreten sanatçıların atölyelerini ziyaret edebilmiş, dans stüdyolarındaki çalışmalara katılabilmiş, Galata Perform'daki performansları ve Tiyatro Z'deki bir oyunu izleyebilmişlerdir. İzleyiciler, etkinlik süresince Büyük Sadık Paşa Apartmanı'nda altıyı aşkın ressam atölye partisine katılabilmiş, Galata Meydanı'ndaki Güney Restoran'da sanatçı Gonca Sezer'in sergisini gezebilmiş, Serdar-ı Ekrem Sokak'ta bulunan Bahar Korçan'ın butik atölyesini ziyaret edebilmiştir. Mimar Mete Gökteğ'un rehberliğinde Galata gezileri düzenlenmiştir. Ayrıca katılımcılar Okçu Musa İlkokulu'ndaki çocuklar için özel hazırlanan etkinlikleri de takip edebilmişlerdir.

Görünürlük Projesi 2'de projeye katkı sağlayan diğer sanatçılar ve gruplar şunlardır: Anne Bean (İngiltere), Teike Asselbergs (Hollanda), Şinasi Güneş, Candaş Baş, Aytül Hasaltun, Olça Tansuk, Arif Aşçı, Mihran Tomasyan, Evren Erbatur, Ceren Ercan, Bahar Koçan, Mustafa Tinç, Ayşim Türkmen, Deniz Aygün, Aylin Güzelbeyoğlu, Melis Ağazat, Vivian Saragosi, Genco Gülan, Yeşim Ağaoğlu, Aslı Apaydın, Emre Koyuncuoğlu, Aris Nalcı, Mülayim Taaruz, Trubadoor müzik grubu ve VDŞT (GP, 2006).

4.1.3. Görünürlük Projesi 3

Görünürlük Projesi 3, 3 Kasım 2007'de İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin katkısıyla gerçekleştirilmiştir. Proje, üçüncü yılında daha da büyümüştür. Projenin direktörlüğünü yapan Yeşim Özsoy, “projenin sanatın, sanatçının özerkliğini koruduğu; seçici kurulardan, programlardan, küratörlerden, bankalardan, vakıflardan, sponsorlardan uzak, bağımsız bir yaratıcılık alanı yarattığını” belirtmiştir (GP, 2007). Diğer yıllar sabit bir tema bulunmadığı halde, Görünürlük Projesi 3'ün teması “görünürlük ve performans” kavramları olarak belirlenmiştir.

Galata bölgesinde bulunan sanat atölyeleri, alternatif tiyatrolar, evler, dükkânlar, galeriler, kafeler ve çeşitli kamusal alanlar bir kez daha proje kapsamındaki etkinliklere ev sahipliği yapmıştır. Yirminin üstünde mekânda, yüzün üzerinde yerli ve yabancı sanatçı projeye dahil olmuştur. Galata Perform'un ana mekân olduğu projenin diğer katılımcı mekânlarından bazıları: Galata Fotoğrafhanesi, Şirin Börek, Deniz Cam, Cafe Sufle, Galata 2. El, Venta del Torro Bar, Güney Restoran, Suma Galeri, Hafriyat Karaköy, Tiyatro Z, Galata Residence, Galata Meydanı ve sokakları, Büyük Sadık Paşa Apartmanı, Deniz Cam, Rize Bakkal, Binbavul Kıyafet Atölyesi ve ondan fazla kişisel fotoğraf, resim, seramik, dans atölyesi olmuştur.

Etkinlik için Türkçe ve İngilizce haritalar basılarak, izleyicilerin mekân ve performansları takip edebilmeleri sağlanmıştır. İzleyiciler proje kapsamında Gonca Sezer ve Yeşim Ağaoğlu'nun projelerini izleyebilmiş, Galata Meydanı'ndaki Aslı Atasoy'un projesine katılabilmiş, Galata Perform'da Alman ve İngiliz performans sanatçılarının eserlerini seyredebilmiş, Beral Madra'nın BM Suma Galerisi'ndeki sunumunu dinleyebilmiş, Deniz Cam'da Çiğdem Kaya ve Orion Pryor'un ney ve daktiloyla gerçekleştirdikleri ses performansını izleyebilmiş, Galata kartpostalları

sergisini görebilmiş, Büyük Sadık Paşa Apartmanı'nda apartman sakinlerinin atölyelerine, dinletilerine ve sergilerine katılabilmiş ve Tiyatro Z, Dans Buluşma, Galata Perform, Galata Art Space gibi değişik mekânlarda yerli ve yabancı sanatçıların çeşitli performans, dans ve tiyatro oyunlarını takip edebilmişlerdir.

Projeye Türkiye'den Yeşim Ağaoğlu, Ayşe Orhon, Genco Gülan, Lerna Babikyan, Aris Nalcı, Talin Büyükkürkcian, Beral Madra, Gonca Sezer, Islak Köpek, Aytül Hasaltun, Vivian Saragosi, Alper Akçay, Erdem Gündüz (Haziran 2013'de Taksim Meydanı'nda Duran Adam isimi ile bilinen protesto eylemini gerçekleştirmiştir), Seçil Yaylalı, Yavuz Kılıçer, Neslihan Arkun, Aslı Özmete, Aslı Atasoy, Sevgi Aka, Mustafa Tınç, Seval Şahin, Alaattin Kirazcı, İnel İnal, Deniz Aygün, Tuğba Yurttaş, Orçun Hakküden, Engin Gürkey, Derya Aslan, Eda Yapanar, Burak Yetişkin, Suzan Batu, Çiğdem Kaya, Gökhan Okur, Münibe Millet ve Neylan Özgüle isimli sanatçılar ve Design Collective, Hafiyat Sanatçı Grubu, Mülayim Taarruz Sanatçı Grubu, Islak Köpek Müzik Grubu, İstanbul Drum Collective gibi ekipler katılmıştır. Ayrıca İngiltere'den Carole Luby, Almanya'dan Marie Jolin Köster, Mısır'dan Adhem Hafız ve İsmail Fayed isimli yabancı sanatçılar da projeye iştirak etmiştir (GP, 2007).

4.1.4. Görünürlük Projesi 4

Görünürlük Projesi'nin dördüncüsü 18 Ekim 2008'de İstanbul 2010 Kültür Başkenti Ajansı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kültür A.Ş. ve Beyoğlu Belediyesi'nin destekleri ile gerçekleştirilmiştir. Dördüncü senesinde projenin teması, "gözden kaçanın ve gözden çıkarılanın görünürlüğü" olarak belirlenmiştir.

Projenin oluşturulma süreci ile ilgili etkinlik broşürde şu ifadeler yer almaktadır:

Bu sene sizlere yeni bir harita ve bu bağlamda yeni bir güncel tarih, yeni ve eski yüzlerle birlikte yeniden seslenme yolunu tuttuk. Ve bu sene önceki senelerden farklı olarak yüzümüzü gözden kaçırdıklarımız ve kimi zaman gözden çıkardıklarımızı yakalamak için yine Galata'ya çevirdik. Önce Şişhane'yi ve oradan artan ya da kaybolan üretimi düşündük. Proje dahilinde düzenlediğimiz turlarla bu bölgenin parantezlerini açmayı düşündük. Sonra bölgenin eskilerinden Mete Göktuğ ile eski bir tiyatronun kalıntılarının varlığını öğrendik. Sonra çocuklar geldi aklımıza. Orada burada meydana

sokaklarda koşturan. Onlar için ayrı bir program ve turlar düzenledik. Projeyi şekillendirirken fark ettik ki, performans ya da projelerde politik olanı su yüzüne çıkardı. Bunların dışındaki katılımcıların her birinin projesi bizim için ayrı bir açılım ve yeni bir değer oldu (GP, 2008).

Daha önceki yıllarda olduğu gibi Galata ve çevresindeki birçok atölye, galeri, tiyatro, dükkân, kafe, konut projenin katılımcısı olmuştur. Ayrıca Galata Kuledibi Meydanı'na büyük bir sahne kurulmuş ve gün boyu şenlik havasında etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Meydanın bir köşesi sadece çocuklara dönük etkinliklerin gerçekleştirildiği bir alan olarak ayrılmıştır. Gün boyu performans, konser, dans ve doğaçlama tiyatro gösterimlerinin yanı sıra, kırka yakın mekânda, ellinin üzerinde sanatçı ve etkinlik izleyici ile buluşmuştur.

Etkinlik haritası İngilizce ve Türkçe hazırlanmış ve İngilizce, Türkçe rehberli turlar düzenlenerek izleyicilerin haritalardaki etkinliklere ulaşmaları sağlanmıştır.

Farklı disiplinlerden sanatçıların buluşuran projeye Türkiye'den Aytül Hasaltun, Genco Gülan, Gonca Sezer, Engin Gürkey, Alper Akçay, Aylin Güzelbeyoğlu, Lerna Babikyan, Funda Karakuş, Bengi Heval Öz, Cem Kenar, Yeşim Ağaoğlu; yurt dışından ise Omar Ghayatt (Irak), Peter Barren (Hollanda), Ahmed Helmy (Mısır), Viv Cunningham (İngiltere) katılmıştır (GP, 2008).

4.1.5. Görünürlük Projesi 5

Galata, tarihi Galata Mevlevihane'sine ev sahipliği yapmaktadır. Halen ayakta olan bu tarihi yapı, Osmanlı İmparatorluğu'nda Mevlevi ve dervişlerin ilahı ışığı aradıkları bir mekân olmuştur. Galata bölgesi bugün ise yüzlerce aydınlatma dükkânı ve imalathanesini barındıran Türkiye'nin en önemli ışık merkezidir. Bu iki özelik nedeniyle 10 Ekim 2009 tarihinde gerçekleştirilen Görünürlük Projesi 5'in ana teması "ışık" olarak belirlemiştir.

Proje kapsamında izleyiciler, Yeşim Özsoy ve Genco Gülan tarafından sahneye konan *Surname* adlı müzikli sokak gösterisini, Norveçli Agnes Nedregard ve Brezilyalı Raquel Nicoletti'den oluşan performans ikilisinin sokakta başlayıp iç mekânda biten cambazlık ve sirk sanatları gösterisini, Yeşim Özsoy'un yazıp yönettiği, Tülin Özen, Batur Belirdi ve Ayşe Burcu Eren'in oynadığı *Üçüncü Evren* isimli oyunu, Rus sanatçı Andrey Kuzkin'in izleyicilerden aldığı nesnelere

çizimlerini yaparak gerçekleştirdiği performans ve sergisini, İspanyol performans sanatçısı Antonio Ramírez'in *Terör* adlı performansını, ışık teması ekseninde tasarlanan Fransız illüstratör Yves Emo'nun çizimlerini ve Alman Jörn Fröhlich'in illüstrasyon ve animasyonlarını renkli ışıklarla birleştiren performanslarını deneyimleme fırsatı bulmuşlardır. Mimar Aslı Kıyak İngin ve Hollandalı sanatçı Teike Asselbergs tarafından yürütülen *Made in Şişhane* isimli atölye kapsamında Avrupa'dan gelen çeşitli tasarımcılar bir hafta boyunca Galata bölgesinde üretilen ışık araçlarının parçalarıyla yeni aydınlatma araçları üretmiş ve sergilemişlerdir.

Projede çocuklar için Nuray Dibek ve Ahmet Vuran'ın zihinsel engelli çocuklarla birlikte oynadıkları *Rüya Küre* isimli tiyatro oyunu ve Rila Köksal tarafından yönetilen *Çocuklar İçin Hayat Bilgisi* isimli atölye yer almıştır (Hürriyet, 2017 b).

4.1.6. Görünürlük Projesi 6

2 Ekim 2010'da gerçekleştirilen Görünürlük Projesi 6, İstanbul 2010 Kültür Başkenti Ajansı tarafından desteklenmiştir.

Proje kapsamında YMYT atölyelerinde geliştirilen altı kısa oyun, Mark Levitas'ın yönetimiyle Galata'nın sokaklarındaki butik, kasap, fotoğraf stüdyosu ve bakkal gibi farklı mekânlarda *6 Mekân 6 Yazar* ismi ile bir araya getirilerek sahnelenmiştir. Seyirciler toplu halde mekânları art arda gezerek sokak tiyatrosu şeklinde sahnelenen oyunları izlemişlerdir. Galata Perform'da Yeşim Özsoy tarafından *Tiyatro, Tarih ve Kişisel Tarih Atölyesi* yürütülmüştür. YMYT'nin kapsamında oluşturulan Genç Liseliler Oyun Yazıyor Projesi katılımcılarından Albina Özden, Ayris Alptekin, Fehime Seven, Nazlı Bulum ve Sefa Tokgöz'un yazdığı oyunlar *Beş Yazar Beş Balkon* başlıklı etkinlik kapsamında Galata Perform'un balkonundan sokaktaki seyircilere oynanmıştır (GP, 2011 b). Zeynep Sayın ve Ata Ünal'ın sunumlarıyla Kuram Atölyesi gerçekleştirilmiştir. Fotokopi dükkânı olan Copy Center'da Genco Gülan tarafından maske atölyesi gerçekleştirilmiştir. Barın Yurt isimli yaşlı bakımevinde dans ve video gösterimlerinin yanı sıra, mekânda küçük bir tur da yapılmıştır. Performance Planet isimli ekibin *Gölgeli Masallar* dans-gölge oyunu izleyicilerle buluşmuştur (Haberler, 2017).

4.1.7. Görünürlük Projesi 7

Görünürlük Projesi yedinci yılında Galata Perform ve Galata çevresindeki çeşitli mekânlarda 21-22-23 Ekim 2011 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Projenin ana teması, tiyatronun mevcut alışkanlıklarından sıyrılması ve sahne harici mekanlarda icra edilmesi fikrinden yola çıkılarak “Sahneden Çık!” olarak belirlenmiştir. Her sene olduğu gibi hazırlanan etkinlik haritası izleyicilere dağıtılmış, izleyicilerin etkinlikleri gezerek takip etmesi sağlanmıştır. Projeden önce, 1 Eylül – 20 Ekim tarihleri arasında oyun yazarlığı atölyeleri gerçekleştirilmiş ve bu atölyelerde üretilen çalışmalar 21 Ekim 2011 akşamı Kuledibi Meydanı’nda ve sokaklarda seyirci ile buluşturulmuştur. YMYT atölyesi katılımcısı yazarlar çeşitli mekânlara özgü oyunlar kaleme almıştır. Bu oyunlar, dış mekanlarda Kısa Oyunlar ve Performanslar, Hamursuz Fırın’da Mekâna Özgü Gösteriler ve kamusal alanda Meydan ve Sokak Performansları başlıkları altında sahnelenmiştir. YMYT katılımcısı yazarlar proje kapsamında tek bir mekân için ortak bir metin yazmış ve bu oyun iç içe geçen bir kurgu ile sahnelenmiştir. Yine YMYT kapsamında 2009 yılında gerçekleştirilen Liseli Gençler Oyun Yazıyor Projesi’nde çalışmış olan beş genç yazarın oyunları Galata Perform Genç ismi ile yeniden ele alınmış ve Ceren Ercan tarafından yönetilerek, Kuledibi Meydanı’nda izleyici ile buluşturulmuştur. Yahudi cemaatine özel hamursuz ekmeklerinin pişirildiği tarihi bir mekân olan Hamursuz Fırın’da farklı disiplinlerden gelen sanatçılar gün boyu ayrı ayrı veya iç içe geçmiş performanslarını sergilemişlerdir. Oyuncu ve yönetmen Okan Urun’un yönetiminde şair Lale Müldür, Kaan Karacehennem, Franz Von Bodelschwingh (Almanya), Yeşim Tabak, Zeynep Aksoy, Ece Erdoğan, Sadi Güran, Boysan Yakar, Deniz Aygün Benba gibi sanatçıların performansları Hamursuz Fırın’da sergilenmiştir (GP, 2011 a).

Hamursuz Fırın ilerleyen zamanlarda 2013 – 2016 yılları arasında özel bir tiyatro olan D 22’ye ev sahipliği yapmıştır (D22, 2017).

4.1.8. Görünürlük Projesi 8

3 Kasım 2012 tarihinde, oyuncu ve yönetmen Şule Ateş’in sanat yönetmenliğinde gerçekleştirilen sekizinci ve son Görünürlük Projesi, “katılımcı sanat ve kamusal alanda sanat” ana teması etrafında tüm sanatçıları sokakla ve halkla

kaynaşmaya çağırılmıştır. Proje için her yıl olduğu gibi etkinlik haritası hazırlanmış ve katılımcılara dağıtılmıştır. 15 Ekim – 2 Kasım tarihleri arasında gerçekleştirilen atölye çalışmalarının ardından atölyelerde üretilen tüm etkinlikler 3 Kasım 2012 günü 12:00 – 22.00 saatleri arasında Galata Kuledibi Meydanı, civardaki sokaklar, Galata Perform ve yakın mahalledeki diğer mekânlarda seyircilerle buluşmuştur. Komşu mekânlar olan Kumbaracı 50, Salt Galata ve Caravansarai de proje kapsamında kapılarını katılımcılara açmışlardır. Etkinlikler üç başlıkta gerçekleştirilmiştir. Bunlar; YMYT atölye katılımcılarının yazarlarının Pera Palas Oteli ve Galata civarında sahne dışı mekânlarda gerçekleştirdikleri kısa oyunlar ve performansları kapsayan Dış Mekânda Kısa Oyunlar, Kuledibi Meydanı'nda yer alan Sadık Paşa Apartmanı'nın oda ve koridorlarında gerçekleştirilen mekâna özgü oyun ve performansları kapsayan Mekâna Özgü Gösteriler ve son olarak civardaki çeşitli sokaklar ve meydanlarda gerçekleştirilen etkinlikleri kapsayan Sokak Performansları başlıklarıdır. Projeye katılan diğer sanatçılar ise; Doç. Tuğçe Tuna, Aydın Teker, Mustafa Kaplan, Yeşim Özsoy, Melih Kıracı, Canberk Yıldız, Dicle Doğan, Pınar Sal Gonca Gümüşayak, Iğın Abeln ve Teike'dir (GP, 2012 d).

4.2. Yeni Metin Yeni Tiyatro Projesi

Galata Perform'un yürüttüğü "Türkiye'nin en uzun soluklu uluslararası oyun yazarlığı projesi" (GP, 2014 a) YMYT Projesi'dir. Proje, Türkiye'de çağdaş oyun yazarlığı alanında yaşanan sıkıntılardan yola çıkılarak oluşturulmuş, metni odaklı, uluslararası ve uzun soluklu bir projedir.

2006'da Yeşim Özsoy önderliğinde Ceren Ercan, Dilek Altuntaş ve Mark Levitas bir araya gelerek, yeni oyun metninin içeriğini, biçimini uluslararası örnekler ekseninde tartışılmışlardır (15 Aralık 2015 tarihli görüşme formu). Bu tartışmalar neticesinde saptanan temel eksiklikler şunlardır:

1. Türkiye'de güncel olarak takip edilen ve sahnelenen oyunların yazarlarının ağırlıklı olarak Alman-Fransız ve Anglo-Sakson gelenekten geliyor olması,
2. Genç oyun yazarlarının yazdıkları metinleri izleyici ile buluşturabilecekleri platformlar bulamamaları,

3. Türkiye’de yazarlık alanında yol almayı hedefleyen gençlerin tiyatro metni yazmayı tercih etmemeleri.

Bu ihtiyaçlara alan açabilmek amacıyla YMYT Projesi tasarlanmıştır. Proje üç koldan ilerleyecek şekilde uygulamaya konulmuştur. Bunlar:

1. Türkiye’de çağdaş oyun metni alanında örnekleri sıkça görülmeyen ülkelerin yazarlarını konuk ederek oyunlarının çevirilerini ve okumalarını gerçekleştirmek,
2. Türkiye’den genç yazarların oyun metinlerinin okumalarını profesyonel oyuncularla gerçekleştirerek, yazar ve seyircinin metinler üzerine bir tartışabileceği bir platformu oluşturabilmek,
3. Lise öğrencileri ile akademisyen ve oyun yazarlarını buluşturan yazarlık atölyeleri gerçekleştirmek. Bu atölyelerde gençlerin sorunlarını kendi yazdıkları oyunlar aracılığıyla dillendirmelerini sağlayarak tiyatroya yeni yazarlar kazandırmak.

Projenin temel hedeflerinden bir diğeri de yeni oyun yazım biçimlerinin gelişimini Türkiye bağlamında mercek altına alırken; benzer teatral pratiklerin Balkanlar, Orta Doğu ve Kuzey Avrupa ve Orta Doğu’daki yansımalarını araştırmak olmuştur.

YMYT Festivali 2 broşüründe proje hakkında neden ve nasıl sorularına şu cevap verilmektedir:

Neden? Yazmanın öğretilmeyeceğini ancak oyun yazmanın sahne, seyirci, oyuncu bilgisine sahip olmadan eksik olacağı fikrinden yola çıkarak geliştirilen atölyeler, çağdaş oyun yazımıyla bağı sürekli tutup her katılımcının kendi tarzını, dilini ve son olarak kendi tiyatrosunu inşa etmesine olanak sağlamak için başladı. Şimdi ve burada yazarken dünü hatırlamak ve geleceğe sorular sormak üstüne kurulu bir oyun yazarlığı hayal edildi. Bu hayale artık yerleşik hale getirilen uluslararası bir format eklendi ve YMYT Projesi Türkiye’de oyun yazarlığına bakış açısında ve eğitiminde bir alternatif haline geldi. Nasıl mı? Özgün oyun yazarlığı atölyeleri ile Türkiye’de oyun yazarlığına farklı bir bakışı hedefleyerek; her sene Türkiye’den önerdiği bir

yazarı Avrupa'nın en önemli oyun yazarlığı merkezi La Sala Beckett'e yollayarak; Traverse Theater, Maison Antoine Vitez, Théâtre de l'Atelier, Husters Theater, Sala Beckett gibi uluslararası tiyatro ya da merkezlerle ortaklıklarını, ürettiği her projeye dahil etmeye çalışarak; çağdaş tiyatro çevirisinde uluslararası bir referans noktası görevini üstlenerek; farklı ülkelerden yazarların ve tiyatro eğitmenlerinin çalışmak istediği bir çekim noktası haline geliyor (YMYT, 2013 b).

YMYT Projesi önceleri sadece yazarlık atölyeleri, atölye katılımcıları ile çalışmak üzere yabancı oyun yazarlarının davet edilmesi, davet edilen yazarların bir oyununun Türkçeye çevrilerek okuma tiyatrosu şeklinde sahnelenmesi ve son olarak izleyicilerle bir söyleşi gerçekleştirilmesi ekseninde ilerlemiştir (YMYT, 2012 a).

2009'da ŞT ile YMYT Projesi kapsamında ortaklığa gidilmiştir. Bu kapsamda her pazartesi 19:00 – 21:00 saatleri arasında, ŞT Sadabat Sahnesi fuayesinde yeni oyun yazarlarının oyunlarının okuması ve söyleşileri yapılmıştır. Ayrıca her ay genç oyun yazarlarının katıldığı üç atölye ve üç oyun okuması ŞT sanatçıları, dramaturgları ile ortaklaşa gerçekleştirilmiştir. Bu ortak çalışma, ŞT Genel Sanat Yönetmeni Ayşenil Şamlıoğlu'nun yönetmelik değişikliği nedeniyle istifa etmesine kadar sürdürülmüştür (YMYT, 2009 b).

Geçen süre zarfında atölyelere ilgi giderek artmış ve üretilen yazınsal ürünlerin seyirciye ulaştırılması ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle 2012'de projenin kapsamı genişletilmiş ve iki gün sürecek ilk YMYT Festivali hayata geçirilmiştir. Festival 2012'den günümüze dek her yıl yapılmaktadır (YMYT, 2012 a).

YMYT kapsamında Bulgaristan, Yunanistan, Rusya, Romanya, İran, İskoçya, Portekiz, İspanya, Finlandiya ve Fransa gibi ülkelerden yazarların oyunları Türkçeye çevrilerek oyunların Türkiye'de sahnelenmesinin önü açılmıştır (YMYT, 2017 b).

Yeni tiyatro metinlerinin yazılması özendirilmiş, çağdaş tiyatro ve sahneleme üzerine farkındalık yaratılmıştır. Ayrıca panel ve söyleşiler aracılığı ile izleyicilere de soru sorma ve fikirlerini paylaşma olanağı sağlamıştır.

4.2.1. Söyleşiler

YMYT kapsamında Türkiye'ye davet edilen yabancı sanatçılar, genç oyun yazarları ile atölyeler kapsamında çalışmışlardır. Bu sayede genç oyun yazarları yazdıkları oyunları yabancı yazarlarla paylaşabilmiş, onların deneyimleri ve pratikleri

üzerinden kendilerini geliştirme imkânı bulmuşlardır. YMYT ekibi, davet edilecek yabancı yazarları seçerken Türkiye’de oyunları daha önce çevrilmemiş ve örneklerine sıkça rastlanmayan ülkelerden olmalarına dikkat etmişlerdir. Davet edilen her yazar atölyede gençlerle çalışmanın yanı sıra, çevrilen oyunlarını okuma tiyatrosu biçiminde sahnelemelerini seyretmiş ve seyircilerle söyleşi yapmıştır.

Romen oyun yazarı Gianina Cărbunariu 28 – 30 Ocak 2009’da yazarlarla oyun yazarlığı atölyesi yapmıştır. Yazarın *Kebap* isimli oyunu Sheila Yaya tarafından çevrilmiş, Okan Urun tarafından düzeltilmiş ve Yeşim Özsoy tarafından oyun okuması şeklinde yönetilerek 31 Ocak 2009 tarihinde İstanbul Bilgi Üniversitesi Dolapdere Kampüsü’nde seyirci ile buluşmuştur. Dimitrie Cantemir Roman Kültür Merkezi tarafından desteklenen etkinliğin ardından yazar ve yaratıcı ekip ile söyleşi gerçekleştirilmiştir (YMYT, 2009 a).

Romen yazar Maria Manolescu 28–29 Şubat 2009 tarihlerinde Galata Perform’da yazar adayları ile çalışmıştır. Yazarın *Sado Mazo Blues Bar* isimli tiyatro oyunu Mark Levitas tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Emre Koyuncuoğlu tarafından oyun okuması şeklinde 27 Eylül 2009’da sahnelenmiştir. Okumanın ardından yazar, yönetmen ve çevirmen ile Yeşim Özsoy’un yönetiminde söyleşi gerçekleştirilmiştir (YMYT-BA, 2017).

İranlı genç kadın şair ve sinemacı Mahin Sadri ve İranlı oyun yazarı Amir Reza Koohestani YMYT kapsamında 22 – 23 Ekim 2009 tarihleri arasında YMYT bünyesindeki genç yazarlarla atölye çalışması gerçekleştirmişlerdir. Sadri’nin belgesel filmlerinden birine dayanan *Kuartet: Kuzeye Yolculuk*, Kooshestani ve Sadri tarafından tiyatro oyununa uyarlanmıştır. Behrang Kalkatehchi tarafından Türkçeye çevrilen oyun, Özen Yula’nın yönetiminde 25 Ekim 2009’da Pera Müzesi’nde okuma oyunu olarak sahnelenmiştir. Oyunun ardından Ceren Ercan yönetiminde Mahin Sadri ve Amir Reza Koohestani ile oyunlarının ekseninde belgesel tiyatroya bakışlarını anlattıkları söyleşi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma İran ve Türk tiyatrosunun nadir kontaklarından biri olma özelliğini taşımaktadır (YMYT, 2009 b).

Yunan oyun yazarı Yannis Mavritsakis 28 – 30 Mayıs 2009 tarihleri arasında YMYT davetlisi olarak İstanbul’a gelmiştir. Mavritsakis, 28 Mayıs 2009 günü Feriköy Kültür ve Sanat Sevenler Derneği’nde Yunanca söyleşi yapmış, 30 Mayıs 2009 günü Tiyatro Z’de YMYT kapsamında oyun yazarlığı atölyesi vermiştir. Yazarın *Kör Nokta* isimli oyunu Damla Demiröz tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Mehmet Ergen

yönetiminde 31 Mayıs 2009'da Talimhane Tiyatrosu'nda oyun okuması şeklinde sahnelenmiştir (YMYT, 2009 c).

Portekiz'in yeni nesil oyun yazarlarından José Maria Vieira Mendes YMYT davetlisi olarak 21 – 23 Haziran 2009 tarihleri arasında İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı'nın desteği ile İstanbul'a gelmiştir. Yazar, 22 – 23 Haziran 2009 tarihlerinde oyun yazarlığı atölyesi düzenlemiş, 21 Haziran 2009'da ise *Karım* isimli oyununun Pera Müzesi'ndeki okumasına ve ardından gerçekleştirilen söyleşiye katılmıştır. Yıldız Ademoğlu Atlan tarafından Türkçeye çevrilen oyunun okuması Yiğit Sertdemir tarafından yönetilmiştir (YMYT, 2009 d).

YMYT kapsamında davet edilen bir diğer yazar Fransız Rémi de Vos'tur. Yazarın *Sana Bir Şey Söylememe İzin Ver* isimli tiyatro oyununun Okan Urun yönetiminde 16 Aralık 2011'de İstanbul Fransız Kültür Merkezi sahnede yapılmıştır. Okumanın ardından Rémi de Vos ve oyunun yaratıcı ekibi, oyunu Türkçeye çeviren Mark Levitas yönetiminde söyleşi gerçekleştirmiştir (YMYT, 2011).

Katalan-İspanyol oyun yazarı Sergi Belbel, İspanya Eğitim Kültür ve Spor Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Cervantes Enstitüsü iş birliği ile YMYT atölyesi kapsamında davet edilmiştir. Yazarın *Okşamalar* adlı oyunu Mark Levitas tarafından Türkçeye çevrilerek Okan Urun yönetimiyle 1 Nisan 2012'de Pera Müzesi'nde oyun okuması şeklinde seyirci ile buluşmuştur. Okumanın ardından Sergi Belbel ile oyunu ve yazarlık serüveni hakkında söyleşi gerçekleştirilmiştir (YMYT, 2012 b).

Fransız oyun yazarı ve yönetmen Xavier Durringer'in *Tersine Gece* isimli oyununun okuması 7 Şubat 2014'de İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nde gerçekleşmiştir. Ezgi Düzenli tarafından dilimize çevrilen oyunun oyun okumasını Okan Urun yönetmiştir. Xavier Durringer, YMYT yazarlık atölyesi kapsamında genç yazarlar ile Tiyatro ve Sinema Arasında Yazın başlıklı, dışarıdan katılıma açık bir atölye de gerçekleştirmiştir (YMYT-M, 2017).

Polonyalı yazar ve yönetmen Michal Walczak'ın *Kum Havuzu* isimli oyun Hakan Koçyiğit tarafından Türkçeye çevrilmiş, Enginay Güntekin'in yönetiminde 22 Kasım 2014'de Galata Perform'da okuma tiyatrosu şeklinde sahnelenmiştir. Yazar, okumanın ardından dramaturg Ferdi Çetin yönetiminde gerçekleştirilen söyleşide oyunu ile ilgili sorulara cevap vermiş ve YMYT atölyesi kapsamında yazarlık atölyesinde birikimlerini paylaşmıştır. *Kum Havuzu*, 2016'da Galata Perform

tarafından prodüksiyonu gerçekleştirilerek sezon boyunca seyirci ile buluşturulmuştur (YMYT-M, 2017).

YMYT atölyesi kapsamında davet edilen İspanyol yazar Josep Maria Miró'nun *Arşimet Prensibi* isimli oyunu İrem Aydın tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Oyun, 4 Şubat 2016'da SALT Galata'da, Ahmet Sami Özbudak yönetiminde izleyici ile buluşmuştur. Yazar Josep Maria Miró, İstanbul Cervantes Enstitüsü iş birliği ile gerçekleştirilen okumanın ardından izleyicilerle söyleşi gerçekleştirmiştir (YMYT-M, 2017).

YMYT kapsamında davet edilen Fransız yönetmen David Bobée ve yazar Ronan Chéneau, Galata Perform'da verdikleri atölyelerin ardından 15 Şubat 2016'da İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nde Tiyatrodaki Diğer Metinler başlıklı bir söyleşi gerçekleştirmişlerdir (YMYT-M, 2017).

YMYT Projesi'nin bir diğer konuğu ise Fransız yazar, yönetmen ve oyuncu Samuel Gallet'dir. İstanbul Fransız Kültür Merkezi ve Galata Perform birlikteliğiyle 27 Şubat – 4 Mart 2017 tarihleri arasında İstanbul'a gelen sanatçı, yazar adaylarına atölye çalışmaları yaptırmıştır. 3 Mart 2017'de Fransız Kültür Merkezi'nde bir söyleşi gerçekleştirmiştir. Yazar, kendi oyunlarından örneklerle dramatik ile epik ve tiyatro ile müzik arasındaki ilişkiler üzerine araştırmalarını dinleyicilerle paylaşmıştır (YMYT-M, 2017).

Galata Perform ve Cervantes Enstitüsü iş birliği ile İspanyol yazar, yönetmen ve oyuncu Àngels Aymar 10 – 12 Şubat tarihleri arasında İstanbul'a gelerek YMYT atölyelerinde ders vermiştir. Yazarın *Solavaya* isimli tiyatro oyunu İrem Aydın tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Lesli Karavil yönetiminde 10 Şubat 2017'de okuma oyunu olarak Kadir Has Sahne'de seyirci ile buluşmuştur. Yazar okumanın ardından izleyicilerle söyleşi gerçekleştirmiştir (YMYT-M, 2017).

4.2.2. Liseli Gençler Oyun Yazıyor Projesi

YMYT ekibi, projenin üçüncü yılı olan 2009 yılında lise çağında veya üniversiteye yeni başlamış gençlerin de çağdaş tiyatro metinlerine ilgisini çekebilmek amacıyla Liseli Gençler Oyun Yazıyor Projesi'ni hayata geçirmiştir. Akademisyenler, dramaturglar ve yazarlar proje kapsamında gençlerle çalışmışlardır (GP, 2011 b).

Şekil 2.1. Liseli Gençler Oyun Yazıyor Proje Afışı

YMYT ekibi, projeyi ŞT'ye sunmuş; dönemin ŞT Genel Sanat Yönetmeni Ayşenil Şamlıoğlu'nun kabulü üzerine proje, Galata Perform – ŞT iş birliği ile gerçekleştirilmiştir. Genç oyun yazarları bu sayede ŞT dramaturgları ile çalışma imkânı bulmuş, onların bilgi ve tecrübelerinden yararlanmışlardır. Projenin katılımcısı Fehime Seven'in on altı yaşında yazdığı *Türkiye Kayası* adlı oyunu 23 Kasım 2009'da ŞT Kağıthane Sadabat Sahnesinde, Ersin Umulu yönetiminde okuma oyunu olarak sahnelenmiştir. Oyunun ardından yazar Fehime Seven ile söyleşi gerçekleştirilmiştir. Tiyatronun repertuarına alınan oyun, 2012 yılında Şükrü Türen yönetiminde ŞT'de sahnelenmiştir (15 Aralık 2015 tarihli görüşme kaydı).

YMYT kapsamında 2010 yılında Galata Perform Genç ismi yeni bir proje oluşturulmuştur. Liseli Gençler Oyun Yazıyor Projesi'nin devamı niteliğinde olan proje kapsamında Nazlı Bulum'un yazdığı *Plastik Sınır*, Sefa Tokgöz'ün yazdığı *Not: Sanat Altın Bileziktir*, Ayris Alptekin'in yazdığı *Kabuk* ve Albina Özden'in yazdığı *Her Of Bir Çılgılık* isimli oyunlar, *Bir Bilet İki Oyun* adlı bir gösteride dramaturg Ceren Ercan tarafından bir araya getirilmiş, Özlem Özhabes tarafından sahneye konmuş ve 18 – 25 Aralık 2010'da Galata Perform'da seyirci ile buluşturulmuştur (YMYT-GPG, 2017).

4.2.3. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali

Altıncı senesinde YMYT atölyelerine artan ilgi, projenin büyütülmesi fikrini beraberinde getirmiştir. Oluşan birikimi sürdürülebilir kılmak ve üretilen eserleri seyirci ile buluşturmak amacı ile her yıl bir ana tema belirlenerek, atölye süresince yazar adaylarının bu tema üzerine çalışması ve en sonunda hazır olan metinlerden seçilenlerin YMYT Festivali kapsamında profesyonel oyuncu ve yönetmenler tarafından sahnelenip izleyici ile buluşturulmasına karar verilmiştir. İlerleyen başlıklarda bu festivaller başlangıcından günümüze ele alınacaktır.

4.2.3.1. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 1

YMYT 1 Festivali, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü, Beyoğlu Belediyesi ve Kadir Has Üniversitesi'nin destekleri ile 28 – 29 Nisan 2012 tarihlerinde Kadir Has Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. YMYT Festivalleri, çağdaş oyun yazımı üzerine odaklanan Türkiye'deki ilk festival olmuştur. YMYT atölyelerinin ve ilk festivalinin ana teması Enzo Cormann'ın isteği doğrultusunda felaket olarak belirlenmiştir. İlk aşamada yazar adayları, atölyede Yeşim Özsoy öncülüğünde Mark Levitas, Okan Urun, Sibel Arslan Yeşilay ve Doç. Dr. Beliz Güçbilmez ile çalışmışlardır. İkinci aşamada YMYT kapsamında davet edilen Fransız Rémi De Vos, İskoç Linda McLean, Fransız Enzo Cormann ve İspanyol Sergi Belbel ile projelerini geliştirmişlerdir. Üçüncü ve son aşama ise dört ay süren atölye sürecinde geliştirilen metinler arasından YMYT ekibi tarafından seçilen oyunların festival kapsamında prodüksiyon veya okuma tiyatrosu şeklinde sahnelenmesi olmuştur.

YMYT atölyesinde çalışmaya başlayan yirmi iki yeni oyun yazarının yazdığı oyunlar arasından dokuz kısa oyun seçilmiştir. Ersin Karahaliloğlu'nun yazdığı *Dört Bacaklı Şey* isimli oyun Comédie-Française, Rond-Point gibi önemli tiyatrolarda çalışmış Fransız yönetmen Emmanuel Daumas tarafından sahnelenmiştir (GP, 2015 a). İbrahim Bal'ın yazdığı *2 Lot* isimli oyun Görkem Şarkan tarafından, Burak Apaydın'ın yazdığı *Babamın Bana Öğrettiği* isimli oyun Sibel Arslan Yeşilay tarafından, Eser Rüzgar'ın yazdığı *Kan* isimli oyun feminist tiyatro topluluğu Boyalı Kuş'un kurucusu Jale Karabekir tarafından, Öznur Şahin'in yazdığı *Koyu* isimli oyun Metin Göksel tarafından, Beyza Hüseyinoğlu'nun yazdığı *Soğuk* isimli oyun Kemal

Başar tarafından, Mehtap Üstün'ün yazdığı *Tren* isimli oyun Emrah Eren tarafından okuma oyunu olarak sahnelenmiştir. Her okumanın ardından oyunların yazar, yönetmen ve oyuncularını seyirci ile söyleşiler gerçekleştirmişlerdir. Bu söyleşilerde genellikle oyunların konuları, yazarlık atölyelerinde yürütülen çalışmalar, yazarların kişisel yazım süreçleri ve sahneleme ile ilgili de konular üzerinde durulmuştur.

Şekil 2.2. YMYT Festivali 1 Afışı

Festival kapsamında Avrupa'da Çağdaş Oyun Yazımı ve Felaket ve Temsili başlıklı iki panel gerçekleştirilmiştir. Mark Levitas'ın yönettiği Avrupa'da Çağdaş Oyun Yazımı başlıklı panele oyuncu Bernard Garnier, çevirmen ve dramaturg Laurent Muhleisen, dramaturg ve akademisyen Doç. Dr. Selen Korad Birkiye, yönetmen Simon Boberg, dramaturg ve akademisyen Simon Delétang konuşmacı olarak katılmıştır. Okan Urun tarafından yönetilen Felaket ve Temsili başlıklı panele ise yazar ve akademisyen Doç. Dr. Beliz Güçbilmez, oyuncu ve yönetmen Murat Daltaban, yazar Süreyya Evren ve eleştirmen Zeynep Aksoy konuşmacı olarak katılmıştır (YMYT, 2012 a).

4.2.3.2. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 2

YMYT Festivali'nin ikincisi 20 Mayıs – 26 Mayıs 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Festivalin ana teması “sınırlar” olarak belirlenmiştir. Aralık 2012'den itibaren yazar adayları YMYT atölyelerinde Yeşim Özsoy, dramaturg Ceren Ercan, oyuncu ve yönetmen Okan Urun, çevirmen ve dramaturg Sibel Arslan Yeşilay ve akademisyen Doç. Dr. Beliz Güçbilmez; İspanyol Paloma Pedrero ve İskoç Peter Arnott gibi yerli ve yabancı sanatçılarla çalışmıştır. Beş ay süren çalışmalarda katılımcılar sınırlar teması etrafında oyunlar geliştirmişlerdir. Tamamlanmış oyunlar arasından beş tanesi YMYT ekibi tarafından seçilmiş ve okuma tiyatrosu şeklinde YMYT 2 Festivali kapsamında ilk kez izleyici ile buluşturulmuştur.

Şekil 2.3. YMYT Festivali 2 Afışı

Yrd. Doç. Dr. Şenay Tanrıvermiş'in yazdığı *Dil* isimli oyunu Yeşim Özsoy, Öznur Şahin'in yazdığı *When in Rome* isimli oyunu Mesut Arslan, Buket Ketbağa tarafından yazılan *Dam* isimli oyunu Ayşe Lebriz Berkem, Doğu Polat'ın yazdığı *HSKTR* isimli oyunu Beyti Engin ve Duygu Süreyya Yalçın tarafından yazılan *No:2/1* isimli oyunu okuma tiyatrosu olarak Yusuf Demirkol yönetmiştir. Her oyundan sonra oyunun yaratıcı ekibi izleyiciler ile söyleşi gerçekleştirmiştir. Festivalde yer alan bir diğer etkinlik serisi ise İtalyan yazar/yönetmenler Ricci/Forte'nin oyunlarının yer aldığı Ricci/Forte İstanbul'da! etkinlikleri olmuştur. İtalyan çağdaş tiyatrosunun

temsilcilerinden, tiyatro ve performans sanatları grubu Ricci/Forte'nin, Amerikalı yazar Denis Cooper'ın romanlarındaki hayal gücünden esinlenilerek şekillendirildikleri *Macadamia Nut Brittle* isimli oyunları Biriken isimli kolektif tiyatronun yönetmenleri Okan Urun ve Melis Tezkan tarafından festival kapsamında sahnelenmiştir. Ricci/Forte'nin *Grimless* isimli oyununun video gösterimi yapılmış ve ayrıca Ricci/Forte izleyicilere açık bir söyleşi gerçekleştirmiştir. Ve son olarak Ricci/Forte, Türk oyuncularla üç gün süren bir oyunculuk atölyesi gerçekleştirmiştir. Festival kapsamında Yeşim Özsoy'un yönetiminde, *Falls in Galata* isimli mekânda Tiyatro'da Sınır Kavramı başlıklı söyleşi gerçekleştirilmiştir. Söyleşiye oyuncu ve yönetmen Şahika Tekand, oyuncu ve yönetmen Engin Alkan, yönetmen Mesut Arslan konuşmacı olarak katılmıştır (YMYT, 2013 b).

Festival kapsamında sahnelenen Yrd. Doç. Dr. Şenay Tanrıvermiş'in *Dil* isimli oyunu Nisan 2014'de Yeşim Özsoy tarafından Galata Perform'da sahneye konmuştur (GP, 2014 b).

Öznur Şahin'in festival kapsamında sahnelenen *When in Rome* isimli oyunu; Galata Perform, Platform 0090 ve Theater Onderhetvel ortak yapımı olarak, 2017 Kasım ayında gerçekleşen 21. İstanbul Tiyatro Festivali kapsamında Mesut Arslan rejisi ile sahnelenmiştir (TV24, 2017).

4.2.3.3. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 3

YMYT Festivali'nin üçüncüsü 10-14 Haziran 2014 tarihleri arasında Moda Sahnesi, Galata Perform ve Pera Müzesi'nde gerçekleşmiştir. Festivalin ana teması "beden ve şehir" olarak belirlenmiş ve yıl boyunca oyun yazarlığı atölyelerinde bu tema üzerine çalışılan altı oyun okuma tiyatrosu şeklinde seyirci ile buluşturulmuştur.

Şekil 2.4. YMYT Festivali 3 Afışı

Festivalin açılış etkinliği Özen Yula tarafından yazılan ve yönetilen *Güzel Gezegenlerin En Berbatı* isimli oyun olmuştur. Ayrıca Serap Zerener'in yazdığı *Bunu Bilmen Gerek*, Fatih Üner'in yazdığı *Minha*, Anıl Ergin'in yazdığı *Geçmişten Gelen Ev*, Aşıl Akşehirli'nin yazdığı *Bembeyaz Bir Bulut*, Ahmet Sami Özbudak, Yrd. Doç. Dr. Şenay Tanrıvermiş, Öznur Şahin, Burak Sefa Çalış tarafından ortak yazılıp Yeşim Özsoy tarafından kurgulanan *Tanıklıklar* ve İpek Taşdan tarafından yazılan *Sahibinin Acısı* isimli oyunlar Yeşim Özsoy, Özen Yula, Barış Kırallıoğlu, Selen Uçer, Mine Çerçi, Turgay Doğan, Enginay Gültekin ve İkinci Kat tiyatro topluluğu kurucusu Eyüp Emre Uçaray tarafından okuma tiyatrosu olarak sahnelenmiştir. Her okumaların ardından yaratıcı ekip, seyircilerle söyleşi gerçekleştirmiştir. Yeşim Özsoy yönetimi ve çağdaş dans sanatçısı, koreograf ve akademisyen Doç. Tuğçe Tuna'nın katılımı ile *Şehir ve Beden* başlıklı söyleşi gerçekleştirilmiştir (YMYT, 2014).

4.2.3.4. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 4

YMYT Festivali'nin dördüncüsü 10 – 14 Haziran 2015 tarihleri arasında İstanbul Fransız Kültür Merkezi ve Galata Perform'da gerçekleştirilmiştir. YMYT 4 Festivali'nin ana teması “hayvan” olarak belirlenmiş ve yıl boyunca yazarlık atölyesi katılımcıları bu tema üzerine oyunlar yazmışlardır.

Şekil 2.5. YMYT Festivali 4 Afışı

Bu oyunlardan sekiz tanesi proje ekibi tarafından seçilmiş ve okuma tiyatrosu şeklinde sahnelenmiştir. Bunlar; Özge Korkmaz'ın yazdığı Ayşe Lebriz Berkem'in yönettiği *Yuva*, Elçin Gürler'in yazdığı Yusuf Demirkol'un yönettiği *Aşk Güncellenmiş Versiyon*, Serkan Kurt'un yazdığı, Destar Tiyatro ve Şermola Performans kurucularından Berfin Zenderlioğlu'nun yönettiği *Leylekler Uçarken*, Nihal Öztürk'ün yazdığı Murat Mahmutyazıcıoğlu'nun yönettiği *Kuzu*, Didem Ongun'un yazdığı Hümay Güladağ'ın yönettiği *Güzel Günler*, Ali Gür Göker'in yazdığı Ahmet Sami Özbudak'ın yönettiği *Delirmenin Faydaları*, Salihcan Sezer'in yazdığı

Burak Safa Çalış'ın yönettiği *İstanbul-Paris* ve Şirin Ökten'in yazdığı Lerzan Pamir'in yönettiği *Nifas* isimli oyunlardır. Her oyunun ardından oyunların yazar, yönetmen ve oyuncularını seyircilerle söyleşi gerçekleştirmişlerdir. Festivalin yabancı konluğu ise Fransız roman ve tiyatro yazarı Olivia Rosenthal olmuştur. Rosenthal, YMYT Festivali 4'den önce Mart 2015'de İstanbul'a gelerek YMYT kapsamında yazar adayları ile atölye gerçekleştirmiş ve Saint Pulcherie Fransız Lisesi'ne bağlı bir tiyatro olan Sahne Pucherie'de Çağdaş Fransız Tiyatrosu'nda Yeni Yazın başlıklı bir konferans gerçekleştirmiştir. Festival kapsamında tekrar Türkiye'ye gelen yazarın *Kediler Sever Beni* isimli oyunu Ayberk Erkal tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Yeşim Özsoy tarafından İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nde okuma tiyatrosu olarak sahnelenmiştir. Okumanın ardından yazar, yönetmen, oyuncular ve izleyiciler Okan Urun yönetiminde bir söyleşi gerçekleştirmişlerdir (GP, 2015 e).

4.2.3.5. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 5

YMYT Projesi'nin beşinci festivali 28 Eylül – 4 Ekim 2016 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Festival kapsamında mekan kullanımı anlamında ilk kez bağımsız tiyatrolarla iş birliğine gidilmiş ve bu sayede Galata Perform ve İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nin yanı sıra, İkinci Kat, Kumbaracı 50, Talimhane Tiyatrosu, Tatavla Sahne ve Emek Sahnesi kapılarını festival seyircisine açmıştır. Ahmet Sami Özbudak tarafından geliştirilen *Balat Monologları Müzesi* isimli proje kapsamında YMYT yazarları Caner Kılıç, Yeşim Akyol Günay, Nihal Öztürk, Salihcan Sezer, Volkan Çıkıntoğlu ve Serdar Kurt'un kaleme aldıkları sekiz kısa oyun Balat'taki tarihi Yuvakimyon Rum Kız Lisesi'nin içinde okuma tiyatrosu olarak oynanmıştır. Proje kapsamında izleyiciler okulun içinde gezerek oyunları izlemişlerdir. Seyircinin ilgisi üzerine festivalin ardından projenin prodüksiyonu gerçekleştirilmiş ve proje her geçen yıl yeni oyunlarla zenginleştirilmiştir. Proje halen aynı mekânda sergilenmeye devam etmektedir. Festivalin ana teması, YMYT kapsamında Şubat 2016'da İstanbul'a gelerek yazar adayları ve profesyonel oyuncularla atölyeler yürütmüş olan Fransız yazar Ronan Cheneau tarafından “peki ya mutluluk?” olarak belirlenmiştir. Yazarın *Yamyamlar* isimli oyunu Türkçeye çevrilerek İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nde Yeşim Özsoy'un sahnelemesi ile okuma tiyatrosu şeklinde sergilenmiş ve tüm yaratıcı ekiple söyleşi gerçekleştirilmiştir. Festival kapsamında on adet yerli oyun, sekiz adet

kısa oyun ve beş adet yabancı oyun, okuma tiyatrosu şeklinde izleyicilerle buluşturulmuştur.

Şekil 2.6. YMYT Festivali 5 Afışı

Festival kapsamında okuma tiyatrosu şeklinde sahnelenen ve söyleşisi gerçekleştirilen bazı oyunlar şunlardır: Serdar Kurt'un yazdığı Çağrı Şensoy'un yönettiği *Ay Işığında Gökkuşluğu*, Ülkü Oktay'ın yazdığı Yeşim Özsoy'un yönettiği *Fikri'nin Vişne Bahçesi*, Volkan Çıkıntoğlu'nun yazdığı, Seyyar Sahne'nin yönetmeni ve Tiyatro Medresesi'nin kurucusu Celal Mordeniz'in yönettiği *Bir Meşrutiyet Faciası Yahut Gündüzlerimiz*, Cihan Çakan'ın yazdığı Şaziye Konaç'ın yönettiği *Çember*, Ayşegül Alpak'ın yazdığı Hümay Güldağ'ın yönettiği *Son Tango*, Caner Kılıç'ın yazdığı Ömer Akgüllü'nün yönettiği *Minör Bir Aşkın Anatomisi* ve Seda Özelsöy'un yazdığı *Sığın(m)ak* (YMYT, 2016).

4.2.3.6. Yeni Metin Yeni Tiyatro Festivali 6

Ana teması Fransız dramaturg ve oyun yazarı Samuel Gallert tarafından “rüya” olarak belirlenmiş olan YMYT Festivali 6, 4 – 8 Ekim 2017 tarihleri arasında Galata Perform, Sahne Kadir Has ve İstanbul Fransız Kültür Merkezi’nde gerçekleştirilmiştir. Ahmet Sami Özbudak tarafından geliştirilen, YMYT Festivali 5 kapsamında prömiyeri yapılan ve sezonda da oynanan *Balat Monologları Müzesi* projesinin bir benzeri olan *Samatya Monologları* isimli projede Cihan Çakan, Tolga Çıklaçiftçi, Can Özden ve Şirin Gürbüz’ün yazdığı oyunlar İstanbul’un Fatih ilçesinde yer alan tarihi Samatya semtinde seyirci ile buluşmuştur.

Şekil 2.7. YMYT Festivali 6 Afışı

İsveçli oyun yazarı, yönetmen ve oyuncu Asa Lindholm, festival davetlisi olarak Türkiye’ye gelmiştir. Lindholm’un *Kızlar Öldürebilseydi* isimli oyunu Türkçeye çevrilmiş ve Sanem Öge tarafından okuma tiyatrosu olarak sahnelenmiştir. Yazar ve yönetmen, oyunun ardından izleyicilerle söyleşi gerçekleştirmiştir. Ayrıca Lindholm, Çağdaş Tiyatro Atölyesi gerçekleştirerek kendi deneyimlerini

katılımcılarla paylaşmıştır. Fransız yazar Samuel Gallert'in *İskandar Savaşı* isimli oyunu Türkçeye çevrilmiş ve Mark Levitas tarafından okuma tiyatrosu olarak İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nde sahnelenmiştir. Okumanın ardından oyunun yönetmeni ve 2017 yılında oluşturulan YMYT Yönetmen ve Yazarlar Birliği danışma kurulu üyeleri Özen Yula, Gökhan Erarslan, Ozan Ömer Akgül, Okan Urun, Mark Levitas, Ceren Ercan, Sibel Arslan Yeşilay, Sedef Ecer, Yeşim Özsoy ve Ferdi Çetin'in katılımıyla Tiyatroda Rüya Teması başlıklı bir söyleşi gerçekleştirilmiştir. YMYT atölyelerinde geliştirilen festival kapsamında okuma tiyatrosu şeklinde sahnelen oyunlar: Hande Öykü Ekmen'in yazdığı Sezgi Mengi'nin yönettiği *Finsterra*, Havva Karataş'ın yazdığı Ceren Demirel'in yönettiği *Katilleri Malum Kadınlar*, Tolga Çıklaçiftçi'nin yazdığı ve Murat Mahmutyazıcıoğlu'nun yönettiği *Taziyevi*, Can Özden'in yazdığı Selen Uçer'in yönettiği *Ailemizin En Güzel Sırrı*, Şirin Gürbüz'ün yazdığı Berfin Zenderlioğlu'nun sahnelediği *Güney Yıldızı*, Cihan Çakan'ın yazdığı ve Şaziye Konaç'ın yönettiği *Arka Bahçe* ve son olarak Yrd. Doç. Dr. Şenay Tanrıvermiş'in kaleme aldığı Erdem Kaynarca'nın yönettiği *Yoğun Bakım Önlüğü*'dür (YMYT, 2017).

4.2.4. Yayınlar

YMYT Projesi ekibi 2006 yılından beri süregelen tiyatro metinleri birikimini görünür ve ulaşılır hale getirmek üzere ciddi bir arşiv çalışması altında toplamış, Türkiye'nin ilk tiyatro metni e-yayın sitesi olan <http://www.yenimetin.com/> internet sitesini tasarlamış ve 2015 yılında yayına açmıştır. Genel Yayın Koordinatörlüğü'nü Yeşim Özsoy'un, Yayın Koordinatörlüğü'nü Ferdi Çetin'in yürüttüğü internet sitesinde, YMYT kapsamında yazılan ve çevrilen oyunların yanı sıra Türk tiyatrosunun önemli yazarlarının oyun metinleri de e-kitap formatında kullanıcılara ücreti karşılığında sunulmaktadır (GP, 2015 b). Sitede, altmışın üzerinde oyun metni yer almaktadır. Yurt dışından Amir Reza Kohestani (İran), Carles Batlle (İspanya), Gianina Carbutariu (Romanya), José Maria Vieira Mendes (Portekiz), Juan Mayorga (İspanya), Linda McLean (İskoçya), Magda Fertacz (Polonya), Maria Manolescu (Romanya), Michal Walzak (Polonya), Mikhail Durnenkov (Rusya), Remi De Vos (Fransa), Rodrigo Garcia (Arjantin) ve Sergi Belbel (İspanya) gibi oyun yazarlarının çeviri metinlerinin yanı sıra; Türkiye'den Özen Yula, Ahmet Sami Özbudak, Aslı

Mertan, Aysıl Akşehirli, Ersin Karahaliloğlu, Fehime Seven, Gökhan Erarslan, Görkem Şarkan, Hüseyin Alp Tahmaz, Murat Mahmutyazıoğlu, Özer Arslan, Öznur Şahin, Sami Berat Marçalı, Sedef Ecer, Yrd. Doç. Dr. Şenay Tanrıvermiş, Şirin Ökten ve Yeşim Özsoy isimli yazarlarının metinlerine de çevrimiçi olarak ulaşmak mümkündür. Sadece tiyatro oyun metinlerinin yer aldığı Türkiye'deki tek e-kitap sitesi olan <http://www.yenimetin.com/> tüm oyun yazarlarının metinlerine açık bir sitedir. Dileyen tüm oyun yazarları sitede oyunlarının yayınlanması için yayın kuruluna başvurabilmekte ve değerlendirmenin ardından uygun görülürse sitede yer alabilmektedir (YMYT-E, 2017).

Bu bölümde ele alınan projeler, tiyatro ile diğer disiplinler arasında bağ oluşturulmasını sağlanması, sahne düzeni ve seyirci oyuncu ilişkisinin sorgulanması, yazarlık için alan yaratılması, internet yayıncılığı ve oyun çevirisi gibi alanlarda tiyatro için verimli bir kaynak oluşturmuştur. Tüm bunların yanı sıra Galata Perform'un tanınmasını sağlayarak, sanata kamu kaynağı aktarılması noktasında da verim sağlamıştır. Galata Perform'un bir alternatif tiyatro olarak günümüze kadar varlığını sürdürebilmesinde proje üretiminin katkısı büyüktür. Bu anlamda proje üretiminin alternatif tiyatrolar için sürdürülebilir mali kaynak yaratılmasında önemli bir araç olduğu sonucuna varmak mümkündür.

Bir sonraki başlıkta nicel veriler ortaya konularak proje üretiminin alternatif tiyatroya ve Türk tiyatrosuna katkıları ele alınacak, çalışma boyunca ulaşılan verilerden yola çıkarak proje üretiminin tiyatroya etkileri ortaya konulacak ve sonuca ulaşılabilecektir.

5. SONUÇ

Tarih boyunca insan doğa ile mücadele etmiştir. Bu mücadele insanın toplumsal ilişkilerini, kültürünü, normlarını ve tüm beşerî faktörlerin yaratılmasını sağlamıştır. İnsanlar birbirleriyle duygularını paylaşabilmek, topluluk ilişkilerini sürekli ve canlı tutmak için sanata ihtiyaç duymuştur. Giderek karmaşıklaşan ve ilk andaki bağlamını aşan sanat, onun toplum ilişkileri için oldukça önemli bir faktör halini almıştır.

İnsan, yaşama mücadelesinde toplumsallaşma ihtiyacı duymaktadır. Birey, içinde yaşadığı toplumun bir üyesi, bir parçası haline gelebilmek için davranışlarını o toplumun normlarına uydurmak zorundadır. Toplumsal normlara uyabildiği ölçüde toplumsallaşır ve birey olarak kabul edilir. Bu süreçte insan içinde yaşadığı dili, kültürü öğrenip içselleştirir ve kimliğini oluşturur. Fransız sosyolog Emile Durkheim, toplumu da aynı bizler gibi yaşayan bir organizma olarak görür (akt. Kirel, A. Ç. ve Z. Sungur, 2012:9).

Endüstri devrimi ile birlikte her toplumu birbirinden ayıran kültür, sınıf, rol, statü gibi toplumsal parçalar global ölçekte sarsılmıştır. Yeni dünya düzeninde toplum normları sadece belirli bir coğrafi bölgeyi aşarak tüm dünyayı kapsayacak hale gelmiştir. Global ekonomilerin oluşması, iletişim araçlarının hızlanması ve yaygınlaşması, seyahatin hızlı ve kolay hale gelmesi, bilgisayarın ve internetin yaygınlaşması ile birlikte toplumları birbirinden ayıran özellikler azalmaya başlamıştır. Dünya küreselleşme, globalleşme ve neo-liberalizm temelli dünya toplumu anlayışına, yani tek bir toplum olma yoluna doğru gitmektedir. Özellikle elektronik iletişimin olanaklarının artması dünyanın küçük bir topluluk olma yolunda ilerlemektedir. Kanadalı düşünür Marshall McLuhan ilk kez “Küresel Köy” kavramını kullanmış ve bu yönelimi tanımlamıştır (akt. Kirel, A. Ç. ve Z. Sungur, 2012:121). Bu dönüşüm ve yaklaşmanın insanlığın doğa ile mücadelesinde daha organize ve güçlü olmasını sağlaması beklenirken; insan sadece doğaya karşı değil, insana karşı da bir mücadele içine girmiştir. Farklılıklar, eşitsizlik ve hiyerarşi; güce sahip olanlar

tarafından sınırlı kaynaklara ulaşmaktaki avantajın devam ettirilmesi için kullanılmaktadır. Teknolojik gelişmeler ve toplumsal ilerlemenin refah ve huzuru arttırması beklenirken kapitalizm tüm araçları ile makro ve mikro tabakalaşmayı arttırmaya devam etmektedir. Bu süreçte otoriteye sahip olanlar hiyerarşik yapıyı sağlamlaştırmak için tarafsız, nesnel, dürüst yaklaşımları manipüle etmekte; kitle iletişim araçları ve medya geniş kitlelerin düşüncelerini biçimlendirmek için kullanılmaktadır. Bu yeni dönemde uygarlık kendini sorgulamayı bırakmıştır. Yunan asıllı Fransız düşünür Cornelius Castoriadis (1996:99) bu dönemi şöyle tarif etmektedir:

İnsanlar kendi hayat koşullarını denetleme konusunda güçsüz olduklarını kabul ettikleri zaman, zorunlu ve kaçınılmaz gördükleri şeye teslim olurlarsa, toplum özerk olmaktan yani kendini tamamlamaktan ve kendini yönetmekten çıkar; ya da daha doğrusu, insanlar onun özerk olacağına inanmazlar ve böylece öz tanımlama, özyönetim için gerekli cesaret ve iradeyi kaybederler. O zaman toplum sonuçta *heteronom* -öteki tarafından yönetilen, rehberlik edilmekten çok itilen, yüzerek hareket etmekten çok plankton benzeri sürüklenen- hale gelir. Gemidekiler kendi kısmetlerine düşeni uysal bir tutumlar kabul ederler ve teknenin izleyeceği rotayı belirleme konusunda bütün umutlarını terk ederler. Özyönetimli, özerk bir insani dünya ile yaşanan modern maceranın sonunda, evrenselleştirilmiş uyum çağına giriyoruz (akt. Bauman, 2011:72)

Küresel ölçekte insan kendini şekillendiren çevreyi objektif algılayamamaktadır. Birey ancak kendini şekillendiren ve çevreleyen öznel değerleri anlamaya ve sorgulamaya çalışarak kendini özgürleştirebilir. Bu sayede kendi deneyim ve gözlemlerimizin ötesinde daha büyük konuları anlayabilir. Bilim ve sanat insanın bu arayışın öncülleri olmuştur.

Dünyanın 1960'lardaki kaotik durumu, bireyin var olanı sorgulayarak, alternatif toplumu arama çabalarına yol açmıştır. Bu arayışlar da yine çağımızın koşulları nedeniyle küresel ölçeği aşarak tüm toplumlarda alternatif yaşamın sorgulanmasına yol açmıştır. Hippiler yaygın kültürü reddederek hümanizm, aşk, barış gibi değerleri öne çıkartmış ve kendi karşıt kültürlerini oluşturmuşlardır. Bu kültürü oluştururken sanatın araçları da sorgulanmıştır. Düşüncenin özgürleşmesi, tiyatrodaki konvansiyonel biçimlerin sorgulanmasına ve alternatif tiyatro düşüncesinin doğmasına yol açmıştır.

Türkiye 1960'lardan itibaren çalkantılı dönemlerden geçmiş, toplumsal yapı iç ve dış politik atmosferden oldukça etkilenmiştir. Türkiye tiyatrosundaki yenilik arayışları 2000'li yıllara gelindiğinde tiyatro algısını ve uygulama biçimini değiştirmiştir. Artık alternatif tiyatrolar, konvansiyonel tiyatrolara karşı ve onlarla birlikte tarih sahnesinde yerlerini almıştır. İşte bu oluşum ve dönüşüm sırasında Galata Perform, yürüttüğü projeler ile sadece oyun oynayan bir tiyatro olmanın ötesine geçerek; hem kendi biçimini oluşturma macerasını yaşamış, hem de çağdaş Türk tiyatrosuna katkıda bulunmuştur.

Görünürlük Projesi, yapıldığı sekiz yıl boyunca güncelliğini korumayı başarmış ve içeriğini zenginleştirmiştir. Proje sekiz yıl boyunca Galata bölgesinde görsel-işitsel sanat eserlerini izleyici, semt sakini, esnaf ve öğrencilerle buluşturmuş, sanatçı ile mahalleli arasında bir arada olma duygusunu yaratmış, bölgede sanatı görünür hale getirmiştir. Bunun dışında tiyatro, oyun yazarlığı, çağdaş tiyatro alanlarında üretimi teşvik etmiştir. Yerli ve yabancı sanatçıların kaynaşmasını, birlikte üretmesini sağlamıştır. Proje, Galata ve çevresindeki çok çeşitli mekânları kullanarak, bölgenin sosyo-kültürel, coğrafi ve tarihsel özelliklerine dikkat çekmeyi başarmıştır. Yerli ve yabancı turistlerin Türk sanatçıları ve Galata bölgesini tanımaları sağlanmıştır. Galata'da günümüzde var olan çeşitli sektörlerde, pek çok farklı üretim biçiminin tanıtılmasına olanak sağlamıştır. Galata'da bir arada yaşayan farklı kültürlerin, dinlerin yan yana yaşadıklarını göstererek hoşgörünün altını çizilmesini sağlamıştır. Çağdaş dans, performans, sirk sanatları, akrobasi gibi diğer sanatlara oranla mecra bulmakta nispeten zorlanan sanatçılara alan açmayı başarmıştır.

Kamusal alanda sanat fikri üzerine kurulmuş olan Görünürlük Projesi, yerel kamusal alanın ötesinde de global networkler kurulmasını sağlamış ve Türk çağdaş sanatının global kamusal alanda görünmesine katkı sunmuştur. Bu vesile ile Türk tiyatrosunun uluslararası tanınırlığını artırılmasına katkıda bulunduğu sonucuna varılabilir.

Özellikle "Sahneden Çık!" başlığı altında gerçekleştirilen tiyatro etkinlikleri bilinçli bir şekilde sahne dışı alanlarda gerçekleştirilmiştir. Tiyatro etkinlikleri metruk binalar, sokaklar, dükkanlar, bodrum katları gibi tiyatro izleyicisinin aşına olmadığı çeşitli mekânda icra edilmiştir. Tiyatroda mekân üzerine yapılan bu denemeler çağdaş sahnelemeye de katkı bulunulmuştur.

Proje, sekiz yıl boyunca birçok genç sanatçıya eserlerini sergileme imkânı sağlamıştır. Yeni kurulduğu yıllarda Galata Perform'un rüştünü ispatlamasını ve kültür sanat hayatında tanınmasını sağlayan projeye, sağlanan kamu fonlarının ve desteklerin kesilmesi nedeniyle son verilmiştir.

Toplumların belleklerini yansıtmının en etkili yollarından biri hiç kuşkusuz tiyatrodur. Tiyatro metinleri, toplumları ve dönemleri anlamının ve hatırlamanın en önemli yollarından biridir. Bir dilin ve kültürün yaşayabilmesi için tiyatro önemli bir işleve sahiptir. Bu açıdan yerli oyun yazımı hayati önem taşımaktadır. Tiyatrocuların Türkiye'de artık yazar yetişmediğini, yeni yazarların ise oyunlarının ciddiye alınmadığını sıkça dile getirdikleri 2000'li yıllarda başlatılan YMYT Projesi çağdaş metinlere ve oyun yazımına olan ilgiliyi arttırmayı başarmıştır. Marjinal bir uğraş olarak görülen çağdaş tiyatro yazımını yaygınlaştırmış ve yazarlarını toplumla bağlarının kurulmasına yardımcı olmuştur. Bilgi toplumunda büyümüş yeni kuşak gençlerin oyun yazımı ile ilgilenmesini sağlayarak; yeni oyunların üretilmesine yardımcı olmuştur. Oyun okumaları ve söyleşiler aracılığıyla oyunlarının seyirciyle buluşmasını sağlayarak yazarların deneyimlerini arttırmıştır. Geleceğin tiyatro yazarları olabilecek gençleri profesyonel oyun yazarları ve dramaturgların yöneteceği atölye çalışmaları aracılığıyla oyun yazmaya özendirerek tiyatroya yeni yazarlar kazandırmıştır. Tüm bunların yanı sıra atölyelerde farklı kültürlerden gelen yazarlar birbirlerini hem şahsen hem de oyunları ile tanıma fırsat bulmuştur. Kültürel değişim ve iş birliği için fırsat yaratılmıştır. Bu projeler Galata Perform'un kendine maddi kaynak yaratmasını da sağlamıştır.

YMYT Atölye ve Festivali bünyesinde Galata Perform'da yazılan ve çeşitli tiyatrolarda sahnelenen bazı oyunların örnekleri ve proje katılımcılarının başarıları şu şekildedir:

Ahmet Sami Özbudak, ilk oyunu *İz*'i YMYT atölyelerinde kaleme almıştır. Oyun, Galata Perform'un yanı sıra yurt dışında da sahnelenmiştir. *Kar Küresinde Bir Tavşan* isimli oyunu İkinci Kat'ta, *Hayali Temsil* isimli oyunu ŞT'de, *Sherlock Hamid* isimli oyunu ise Bakırköy Belediye Tiyatroları'nda sergilenmiştir. 2016'da rezidansa davet edilen yazarın Literary Colloquim Berlin kapsamında yazdığı oyunu Maxim Gorki Tiyatrosu'nda okuma tiyatrosu olarak sahnelenmiştir. Yazdığı oyunlarla 2013 Hidelberger Stückemarkt Avrupa Genç Yazar Ödülü, 2013 Tiyatro Dergisi Yılın Oyun Yazarı Ödülü, 18. Afife Tiyatro Ödülleri Cevat Fehmi Başkut Özel Ödülü, 2016 Yeni

Tiyatro Dergisi Emek ve Başarı Ödülü, Aydın Arıt Yılın Oyun Yazarı Ödünü kazanmıştır (Özbudak, 2016: Arka Kapak İçi).

2010 yılında YMYT Projesi'nde yer alan Gökhan Erarslan'ın kaleme aldığı oyunlar, kendi tiyatrosu Gusto Tiyatrosu'nda sahnelenmenin yanında ŞT'de ve birçok özel tiyatrodada sahnelenmiştir. Yazdığı oyunları 14. Direklerarası Seyirci Ödülleri'nde Yılın En İyi Oyun Yazarı Ödülü, 2015 Yeni Tiyatro Dergisi Emek ve Başarı Ödülleri'nde Aydın Arıt Yılın Oyun Yazarı Ödülü, 2015 Ekin Yazın Dostları Tiyatro Ödülleri Yılın En İyi Oyun Yazarı Ödülü, 2015 Rotary Tiyatro Ödülleri'nde Yılın En İyi Oyun Yazarı Ödülü kazandığı ödüllere layık görülmüştür (GE, 2017).

Oyun yazarlığına Galata Perform'un YMYT atölyesinde başlayan yazar Ayşıl Akşehirli'nin ilk oyunu *Kabuk*, Galata Perform tarafından sahneye konulmuştur. Akşehirli, Londra Goldsmith Üniversitesi'nde performans yazarlığı yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Yeşim Özsoy'un önerisi üzerine katıldığı Romanya ve Türkiye arasında oyun yazımı üzerine gerçekleştirilen İstanbul-Bükreş Oyun Hattı Projesi kapsamında Romen yazarlarla birlikte oyun yazmıştır (YMYT-E, 2017).

Ölüm Tarlaları adlı ilk oyununu YMYT atölyeleri kapsamında yazan Ozan Ömer Akgül'ün oyunları Mitos Boyut Yayınevi tarafından basılmıştır. Akgül, İstanbul Üniversitesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü'nde doktorasını tamamlayarak aynı bölümde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. YMYT atölyelerinde ders vermeye devam etmekte ve Afife Jale Tiyatro Ödülleri jüri üyeliği görevini yürütmektedir (YMYT-E, 2017).

Özge Korkmaz'ın *Yuva* isimli ilk oyununu YMYT atölyesinde yazılmış ve YMYT Festivali'nde okuma tiyatrosu olarak seyirci ile buluşmuştur. *Yuva*, Siyah Beyaz Renkli adlı tiyatro grubu tarafından 2016'da sahnelenmiştir (YMYT-E, 2017).

İlk oyunu *Türkiye Kayası*'nı Liseli Gençler Oyun Yazıyor Projesi kapsamında on altı yaşında kaleme alan Fehime Seven'in oyunu YMYT ile ŞT'nin yaptığı ortaklık sonucu repertuvara alınarak ŞT'de sahnelenmiştir. Ekim 2011'de Görünürlük Projesi kapsamında kaleme alınan *Sen de Mutlu Olma Amy* isimli oyunun yazım sürecine katılmıştır. *Türkiye Kayası* isimli oyunu ile Almanya'daki Heidelberg Tiyatro Festivali'ne davet edilmiştir. Festival kapsamında Almancaya çevrilen oyun, okuma tiyatrosu olarak sahnelenmiştir (YMYT, 2012 b).

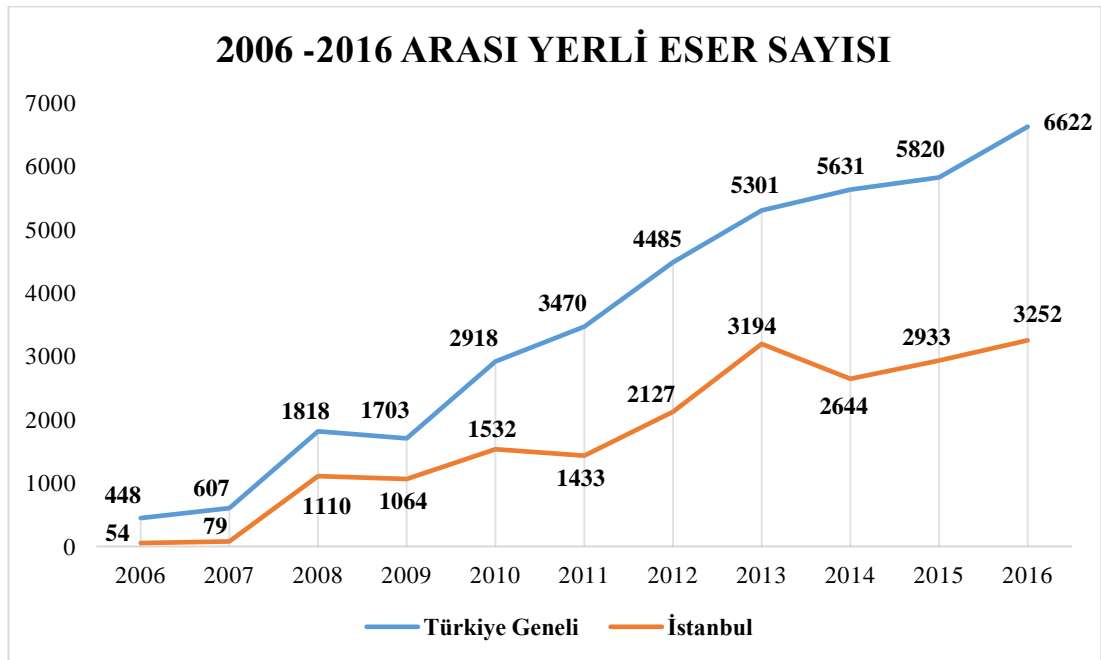
Araştırma sürecinde incelenen broşür, kitap, basılı, görsel, internet yayınları ve yüz yüze görüşmelerden çıkartılan sonuca göre; 2005'den 2012'ye geçen sekiz sene

boyunca Görünürlük Projesi kapsamında seksenin üzerinde sergi ve yerleştirme, kırk yedinin üzerinde performans, yirmi birin üzerinde konser veya müzikal yerleştirme, on altının üzerinde dans veya koreografi, sekizin üzerinde video yerleştirme veya film gösterimi, dokuzun üzerinde söyleşi veya sunum, on ikinin üzerinde açık katılımlı atölye ve yirmi sekizin üzerinde tiyatro etkinliği yapıldığı görülmektedir.

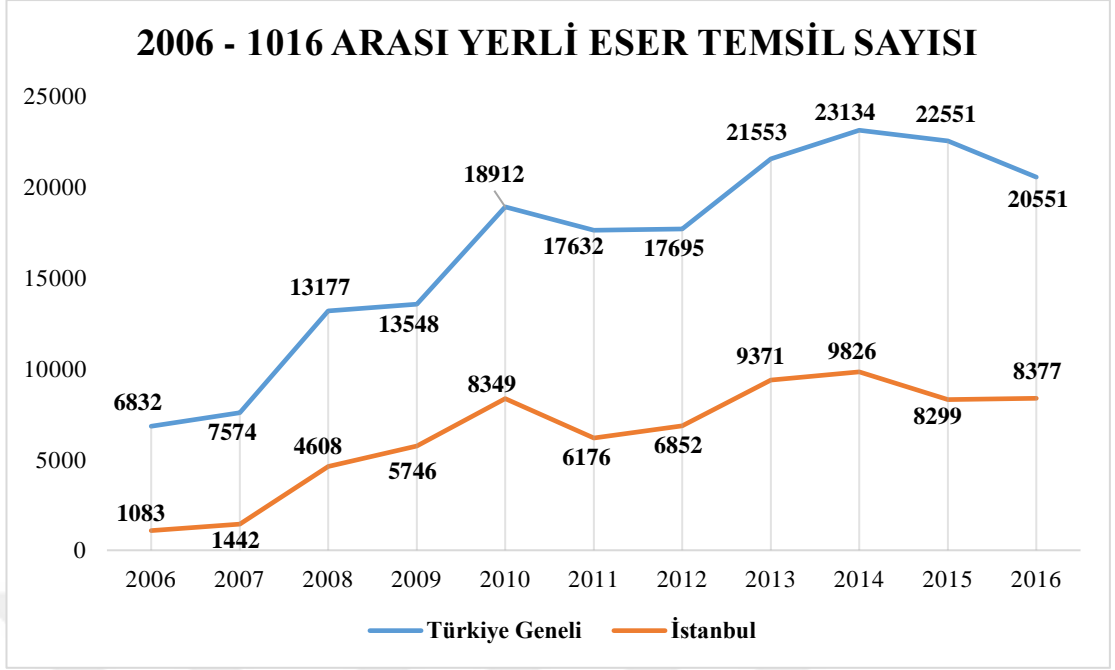
YMYT projesi ile ilgili broşür, kitapçık, video ve ses kayıtları, basılı, görsel ve internet yayınları incelendiğinde, YMYT kapsamında 2006'dan günümüze ellinin üzerinde yeni metnin yazılarak okuma oyunu veya oyun şeklinde sahnelendiği, on beşin üzerinde panel ve söyleşi yapıldığı, onun üzerinde atölye düzenlendiği, bir adet sergi yapıldığı, yirmi üçün üzerinde yabancı metnin ilk kez Türkçeye çevrildiği ve atmışın üzerinde oyun metninin e-kitap olarak internet sitesinden satışa çıkartıldığı görülmektedir.

2005'den itibaren sayıları giderek artan alternatif tiyatroların ve Galata Perform'un yaptığı projelerin Türk tiyatrosuna etkilerinin incelenmesi için Türkiye İstatistik Kurumu verileri yararlı olacaktır.

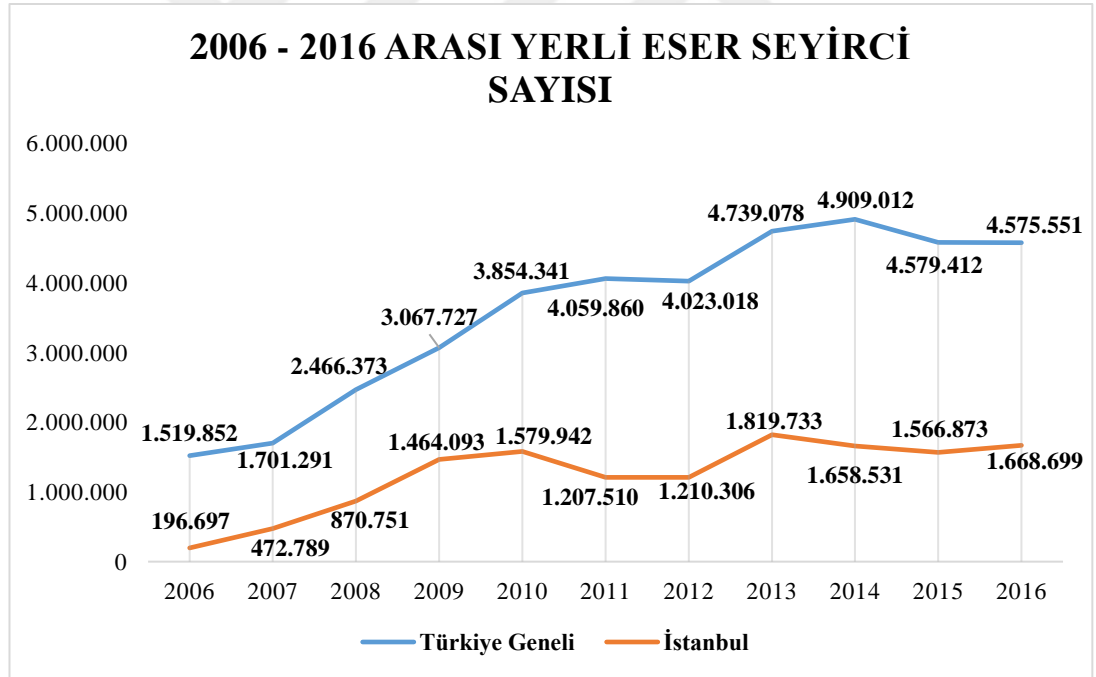
TÜİK verilerine göre 2006 – 2016 yılları arasında Türkiye genelinde ve İstanbul özelinde yerli eser, yerli eser sahneleme ve yerli eser seyirci sayıları incelenmiştir. Aşağıda sunulan grafikler bu veriler kullanılarak hazırlanmıştır (TÜİK, 2018).

Şekil 3.1. 2006 – 2016 Arası Türkiye Geneli ve İstanbul'da Yerli Eser Sayıları Grafiği

Şekil 3.2. 2006 – 2016 Arası Türkiye Geneli ve İstanbul’da Yerli Eser Gösteri Sayıları Grafiği

Şekil 3.3. 2006 – 2016 Arası Türkiye Geneli ve İstanbul’da Yerli Eser Seyirci Sayıları Grafiği

Grafikler incelendiğinde istisnalar dışında 2006’dan 2016’ya geçen sürede yerli oyun, yerli oyun sahneleme ve yerli oyun seyirci sayılarının artış eğilimi gösterdiği görülmektedir. 2006 ve 2016 arasında geçen on yılda İstanbul’daki yerli tiyatro eseri sayısının atmış kat, yerli eser sahneleme sayısının yedi buçuk kat, yerli eser seyirci sayısının ise yaklaşık sekiz buçuk kat arttığı görülmektedir. Sayılardaki bu

artıŖa alternatif tiyatroların sayılarının artmasının ve bu tiyatrolarda yapılan projelerin seyirci ile buluŖturulmasının payı olduğunu söylemek doğru olacaktır. Bu nicel geliŖime Galata Perform'un yaptığı projelerin de katkı sunduğu sonucuna varmak mümkündür.

Bir tiyatronun temel iŖlevi elbette oyunlarını seyircisi ile buluŖturmaktır. Bunun yanı sıra bir diğer fonksiyonel iŖlevi de kendi ulusal tiyatrosunun sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktır. Bu kapsamda her tiyatronun kendi yazar, rejisör, oyuncu, tasarımcı ve teknik elemanlarını sürekli eğitmesi ve geliŖtirmesi gerektiği açıktır. Üniversitelerin ilgili bölümlerinin yanı sıra, her tiyatro kendi i eğitim faaliyetlerini sreklileŖtirmelidir. Sürekli eğitim modeli diyebileceğimiz bu faaliyetler hem tiyatronun kendi geleceğini oluŖturması hem de ulusal tiyatronun geleneği ve geleceğinin geliŖtirilmesi açısından önem taŖımaktadır.

Türk tiyatrosunda çok sayıda kıymetli ve birikimli yazar, yönetmen, oyuncu ve akademisyen olmasına rağmen, daha fazla yetkin tiyatrocuya ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim sadece üniversitelerin ilgili bölümlerine tevdi edilerek, niversite yıllarında bırakılmamalı; mesleki hayatta da eğitim devam ettirilmelidir.

AraŖtırma sonucu varılan nokta; bir tiyatro topluluğunun sadece oyun prodüksiyonu yapmanın ötesinde, yaptığı projeler ile kendi geleceğine olduğu kadar ülkesinin tiyatrosunun geleceğine ve geliŖimine katkı sunabileceği gerçeğidir. Alternatif tiyatro hareketlerinde proje üretimi, tiyatro için verimli bir kaynaktır. Galata Perform, yaptığı iki proje ile bunu ispatlayan önemli bir kurumdur. Bu tez, bunu göstererek bundan sonra yapılacak alıŖmalara model sunmaktadır.

KAYNAKLAR

Akıncı, Ö. (2008). *Remembering The Assos International Performing Arts Festival Through The Iconic Memory Of Hüseyin Katırcıoğlu: Reading The Rural-Urban Divide Through Gender, Humor and Reflexive Ethnography*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aras, M. D. (2016). *1990 Sonrası Türkiye'de Alternatif Tiyatroda Oyunculuk Arayışları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arat, N. (Haz.). (1981). *Estetik Seçme Metinler*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.

Aristoteles. (2008). *Poetika*. Y. Onay (Çev.). İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.

Aron, R. (2010). *Sosyolojik Düşüncenin Evreleri*. (8. Baskı). K. Alemdar (Çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Artaud, A. (1989). Sahneye Koyma ve Metafizik. S. Saral (Çev.). *Mimesis Tiyatro Çeviri ve Araştırma Dergisi*. 2, 12.

Artaud, A. (1993). *Tiyatro ve İkizi*. B. Gülmez (Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.

Baudrillard, J. (2011). *Sanat Komplosu: Yeni Sanat Düzeni ve Çağdaş Estetik*. E. Gen ve I. Ergüden (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Bauman, Z. (2011). *Bireyselleşmiş Toplum*. (2. Baskı). Y. Alogan (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Berktaş, A. (1997). *Tiyatro-Devrim ve Meyerhold*. İstanbul: Mitos Boyut Yayıncılık.

Bir Paradoks Tiyatrosu: Kumpanya Sahnesi!. (Ekim-Kasım 1995). Agon Tiyatro İnceleme Tartışma Dergisi, 7, Ankara, 112.

Bozer, A.D. (Ed.). (2016). *Postdramatik Tiyatro ve İngiliz Tiyatrosu*. İstanbul: Mitos Boyut Yayıncılık.

Brook, P. (2010). *Boş Mekân*. Ü. İnce (Çev.). Türkiye: Hayalbaz Kitap.

Bürger, P. (2012). *Avangard Kuramı*. E. Özbek (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Calinescu, M. (2013). *Modernliğin Beş Yüzü*. (2. Baskı). S. Gürses (Çev.). İstanbul: Küre Yayınları.

Candan, A. (2013). *Öncü Tiyatro ve Dijital Çağda Gösterim*. (2. Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Carlson, M. (2007). *Tiyatro Teorileri*. E. Buğlalılar ve B. Yıldırım (Çev.). Ankara: De Ki Basım Yayın.

- Carlson, M. (2013). *Performans: Eleştirel Bir Giriş*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Castoriadis, C. (1996). *La Montée de l'insignifiance*. Paris: Seuil.
- Cauquelin, A. (2005). *Çağdaş Sanat*. Ö. Avcı (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Çalışlar, A. (1993). *20. Yüzyılda Tiyatro*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Çapan, C. (1972). *Değişen Tiyatro*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Çelik, S. K. (2003). Modern Sonrasında Dramatik Metinler. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 15.
- Dixon, S. (2007). *Digital Performance: A History of New Media in Theatre, Dance, Performance Art and Instalation*. Cambridge: MIT Press.
- Durkheim, E. (2006). *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*. C. Saraçoğlu (Çev.). İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınları.
- Erayda, N. (2002). *Ne Bileyim Kafam Karıştı*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Ergün, S. (Ed.). (2015). *Oyuncululuğun Yolculuğu*. İstanbul: Mitos Boyut Yayıncılık.
- Ermiş, D. (Ed.). (2017). *Yirmi: 1989'dan Bugüne İstanbul Tiyatro Festivali*. İstanbul: İKSV
- Esslin, M. (1999). *Absürd Tiyatro*. G. Siper (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Fuchs, E. (2003). *Karakterin Ölümü Modernizmden Sonra Tiyatro*. B. Güçbilmez (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Galata Perform [GP]. (2006). 07 – 08/10206 *Görünürlük Projesi 2* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2007). *Görünürlük Projesi 3* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2008). *Görünürlük Projesi 4* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2009). *Üçüncü Evren* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2011 a). *Sahneden Çık Görünürlük Projesi 7* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2011 b). *Galata Perform Kasım Ayı Programı* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2012 a). *Galata Perform Ocak Ayı Programı* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2012 b). *Galata Perform Şubat Ayı Programı* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2012 c). *Yola Çıktığım Gün Sakin Serin Bir Sabahtı* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2012 d). *Görünürlük 8* [Broşür]. İstanbul.

- Galata Perform [GP]. (2014 a). *Aşk ve Faşizm* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2014 b). *Dil* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2015 a). *PİM Ocak'15* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2015 b). *PİM Şubat'15* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2015 c). *PİM Mart'15* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2015 d). *PİM Nisan'15* [Broşür]. İstanbul.
- Galata Perform [GP]. (2015 e). *PİM Mayıs'15* [Broşür]. İstanbul.
- Glaser, B. (1978). *Theoretical Sensitivity*. San Francisco: University of California.
- Goldberg, R.L. (1995). *Performance Art From Futurism to The Present*. New York: Thames and Hudson.
- Goldman, L. (1977). *İnsan Bilimleri ve Felsefe*. A. Timuçin ve F. Aynuksa (Çev.). İstanbul: Kavram Yayınları.
- Gümüş, H. (1986). Maurice Maeterlinck: Aşk ve Ölüm Tiyatrosu. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3, 101-123.
- Hartnoll, P. (1998). *A Concise History of Theatre*. New York: Thames and Hudson Inc.
- Harvey, D. (2010). *Postmodernliğin Durumu*. (5. Basım). S. Savran (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Held, D. ve McGrew, A. (Haz.) (2014).. *Küresel Dönüşümler Büyük Küreselleşme Tartışması*. (2. Basım). A. R. Güngen, A. S. Mercan, B. Özçelik, C. Çelebi, E. Sarıtekin, E. Sarıot, E. Sarıtaş ve M. C. Çelebi (Çev.). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Huizinga, J. (2013). *Homo Ludens*. (4. Basım). M. A. Kılıçbay (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Innes, C. (2010). *Avant-Garde Tiyatro*. (2. Baskı). B. Güçbilmez ve A. V. Kahraman (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- İpşiroğlu, Z. (1992). *Tiyatroda Yeni Arayışlar*. İstanbul: Düzlem Yayınları.
- İpşiroğlu, Z. (2000). *Tiyatroda Devrim*. (3. Baskı). İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Karaboğa, K. (2010). *Oyunculuk Sanatında Yöntem ve Paradoks*. İstanbul: Habitus Yayıncılık.
- Karagül, C. (2015). *Alternatif Tiyatrolar*. İstanbul: Habitus Yayıncılık.
- Kırel, A. Ç. ve Z. Sungur (Ed.). (2012). *Davranış Bilimleri I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi

- Kuçuradi, I. (1966). *Max Scheler ve F. Nietzsche’de Trajik Olan*. İstanbul: Yankı Yayınları.
- Leach, R. (2008). *Theatre Studies:The Basics*. Londra: Taylor and Francis Book.
- Lichte, E. F. (2016). *Performatif Estetik*. T. Acil (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Moran, B. (1983). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*. (5. Baskı). İstanbul: Can Yayınevi.
- Oida, Y. (2012). *Oyuncunun Oyunları*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Özbudak, A. S. (2016). *İz*. İstanbul: Artemis Yayınları.
- Özsoy, Y. (2008). *Oyunlar ve Diğer Şeyler*. İstanbul: Galata Perform Yayınları.
- Pavis, P. (1999). *Sahneleme – Kültürlerin Kavşağında Tiyatro*. S. Kamber (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Pekman, Y. (2011). *Geleceğe Perde Açan Gelenek Geçmişten Günümüze İstanbul Tiyatroları II Beyoğlu, Şişli, Beşiktaş ve Çevresi*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Pelister, O. (2007). *Sanatçı ve Yönetici Kişiliğiyle Yücel Erten*. İzmir: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sahne Sanatları Anasanat Dalı.
- Piscator, E. (1977). Tiyatro Bu Yüzyılın Tiyatrosu Olabilir. A. Candan (Çev.). *Türk Tiyatrosu Dergisi*. 423, 7.
- Ritzer, G. (2011). *Küresel Dünya*. M. Pakdemir (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sierz, A. (2009). *Suratına Tiyatro: Günümüz Britanya Tiyatrosu*. S. Girit (Çev.). İstanbul: Mitos Boyut Yayıncılık.
- Simmel, G. (2012). *Modern Kültürde Çatışma*. T. Bora, N. Kalaycı ve E. Gen (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sokullu, S. (1988). Alternatif Tiyatro Serüveni. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*. 8. Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü. 51-76.
- Sünnetçioğlu, A. (2012). *Şahika Tekand ve Studio Oyuncuları (1989-2009)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sahne Sanatları Anasanat Dalı.
- Swartz, D. (2013). *Kültür ve İktidar – Pierre Bourdieu’nün Sosyolojisi*. (2. Baskı). E. Gen (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şener, S. (1995). Günümüz Tiyatrosunda Alternatif Arayışlar. *Agon Tiyatro İnceleme Tartışma Dergisi*. 7, Ankara, 28-31.
- Şener, S. (2008). *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*. (5. Baskı). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Şeyben, B.Y. (2016). *Tiyatro ve Multimedya*. İstanbul: Habitus Yayıncılık.

Temel, S. (2010). *Yeni Bir Alternatif Mekan Önerisi ve Bu Mekan İçinde Bir Oyun Tasarımı*. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Eser Metni. İstanbul: MSGSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tiyatro(muz) Düşüncesizlikten Düşünürsüzlükten!. (1995). Agon Tiyatro İnceleme Tartışma Dergisi, 7, Ankara, 33-34.

Ünal, A. Z. (2011). *Toplumda Tabakalaşma ve Hareketlilik [Olgular, Kavramlar, Kuramlar]*. Ankara: Birleşik Yayınevi.

Wang Y. (2008). Nitel Araştırma içinde. Wamphold, B.E., Heppnerr, P.P. ve Kivlighan, M. *Psikolojik Danışmada Araştırma Yöntemleri*, D. M. Siyez (Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.

Wartburg. (2010). *Türkiye – Almanya 0:0* [Broşür]. Wiesbaden.

Weber, M. (2006). *Bürokrasi ve Otorite*. (2. Baskı). H. B. Akın (Çev.). Ankara: Adres Yayınları.

Weber, M. (2011). *Sosyoloji Yazıları*. (13. Baskı). T. Parla (Çev.). İstanbul: Deniz Yayınları.

Yalgın, A. (2016). *Alternatif Tiyatroda Yönetmenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yin, R. K. (1984). *Case Study Research: Design and Methods*. California, Beverly Hills: Sage Publications.

YMYT. (2008). *Rodrigo Garcia İstanbul'da!* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2009 a). *Gianina Cărbunariu* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2009 b). *Mahin Sadri İstanbul'da* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2009 c). *Yannis Mavritsakis İstanbul'da* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2009 d). *José Maria Vieira Mendes İstanbul'da* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2011). *Rémi de Vos İstanbul'da* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2012 a). *YMYT Festivali 1 Felaket* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2012 b). *Sergi Belbel İstanbul'da* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2013 a). *Paloma Pedrero İstanbul'da* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2013 b). *YMYT Festivali 2* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2014). *YMYT Festivali 3Beden ve Şehir* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2016). *YMYT Festivali 5 Peki Ya Mutluluk?* [Broşür]. İstanbul.

YMYT. (2017). *YMYT Festivali 6 Rüya* [Broşür]. İstanbul.

İnternet:

Elektronik Makale ve Yayınlar

Öz, B. (2017). Türkiye’de Alternatif Tiyatro Yapılanmalarında Kadın Liderliği ve Bir Örnek: Yeşim Özsoy – Galata Perform. *Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat Dergisi*, İstanbul. 2 (2), 1-12. Erişim Tarihi: 10 Aralık 2017, [http://www.ijiaa.com/wp-content/uploads/makale_files/30912870_file_name=01%20Bengi%20Heval%20O%CC%8Z-%20\(2\).pdf](http://www.ijiaa.com/wp-content/uploads/makale_files/30912870_file_name=01%20Bengi%20Heval%20O%CC%8Z-%20(2).pdf)

Özsoy, Y. (2017). Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017, <http://yesimozsoy.blogspot.com.tr/>

Shild, R. (2017). “*Suratımıza*” bir tokat ile tiyatromuz kurtulabilir mi?. Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <http://tiyatrolestirmenleribirligi.org/index.php/elestiri-yazilari/148-tiyatromuz-kurtulabilir-mi>

Yazarsız Alıntılar

CNN Türk. (2017). Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017, <https://www.cnnturk.com/kultur-sanat/turk-yazar-yesim-ozsoyun-oyunu-grec-fesitvalinde>

D22. (2017). Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <https://www.tiyatrod22.com/>

DOT. (2017). Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017, <https://go-dot.org/dot-2/>

Galata Perform [Galata]. (2017). Erişim Tarihi 11 Aralık 2017, <http://galataperform.com/>

Galata Perform Instagram Hesabı [GPI]. (2017). Erişim Tarihi: 12 Aralık 2017, <https://www.instagram.com/galataperform/>

Galata Perform Oyun Videoları Albümü [GPOV]. (2017). Erişim Tarihi: 12 Aralık 2017, <https://vimeo.com/album/3535307>

Galata Perform Soundcloud Hesabı [GPS]. (2017). Erişim Tarihi 11 Aralık 2017, <https://soundcloud.com/galataperform>

Galata Perform Twitter Hesabı [GPT]. (2017). Erişim Tarihi 11 Aralık 2017, <https://twitter.com/galataperform>

Galata Perform Vimeo Hesabı [GPV]. (2017). Erişim Tarihi: 12 Aralık 2017, <https://vimeo.com/user28485647>

Galata Perform YouTube Hesabı [GPY]. (2017). Erişim Tarihi: 12 Aralık 2017, <https://www.youtube.com/user/GalataPerform/>

Garaj İstanbul. (2017). Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017, <http://www.garajistanbul.org/>

Gökhan Erarslan [GE]. (2017). Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017, <http://www.erbulakevi.com/egitmen.asp?ID=16&gokhan-erarslan&iframe=true&width=80%&height=80%>

Haberler. (2017). Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <https://www.haberler.com/gorunurluk-projesi-ile-aciyor-2197564-haberi/>

Hürriyet. (2017 a). Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <http://www.hurriyet.com.tr/sanaticinin-talihsiz-olumu-39111747>

Hürriyet. (2017 b). Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <http://www.hurriyet.com.tr/galata-isil-isil-olmaya-hazirlaniyor-12638271>

Tiyatro Araştırmaları Laboratuvarı [TAL]. (2017). Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017, <http://www.tal.org.tr/tarihce.htm>

Tiyatro Dünyası [TD]. (2017). Erişim Tarihi: 12 Aralık 2017, <http://www.tiyatrodunyasi.com/2007/11/galataperform-gorunurluk-projesi-3-38560>

Türkiye İstatistik Kurumu Merkezi Dağıtım Sistemi [TÜİK]. (2018). Erişim Tarihi: 10 Ocak 2018, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=105&locale=tr>

TV24. (2017). Erişim Tarihi: 11 Aralık 2017, <http://t24.com.tr/yazarlar/21-tiyatro-festivali/sinirlarin-asildigi-oyun-when-in-rome,18557>

YMYT 1 Festivali Video Albümü [YMYT1]. (2017). Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <https://vimeo.com/album/3514915>

YMYT 2 Festivali Video Albümü [YMYT2]. (2017). Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <https://vimeo.com/album/3505968>

YMYT 4 Festivali Video Albümü [YMYT4]. (2017). Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <https://vimeo.com/album/3479765>

YMYT 5 Festivali Video Albümü [YMYT5]. (2017). Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <https://vimeo.com/album/4173033>

YMYT blogspot.com [YMY-B]. (2017). Erişim Tarihi 11 Aralık 2017, <http://yenimetinyenitiyatro.blogspot.com.tr/p/arsiv.html>

YMYT E-kitap [YMYT-E]. (2017). Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <http://www.yenimetin.com/>

YMYT GP Genç Video Albümü [YMYT-GPG]. (2017). Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017, <https://vimeo.com/album/3913143>

YMYT Misafir Yazarlar Okuma ve Söyleşi Video Albümü [YMYT-M]. (2017). Erişim Tarihi: 12 Aralık 2017, <https://vimeo.com/album/3532809>

EKLER

EK-1: 15/12/2015 Tarihli Yapılandırılmamış Görüşme Formu

Galata Perform Genel Sanat Yönetmeni Yeşim Özsoy ile 15 Aralık 2015'de Gerçekleştirilen Yapılandırılmamış Görüşme Formu

1. İlk Görünürlük Projesinden bahsedebilir misiniz?

Cevap: Görünürlük projesini ilk sene tamamıyla bir komşuluk projesiydi. İki gün sürmüştü, 23 -24 Eylül 2005 diye hatırlıyorum. Ressamları, altın varak ustasını, zanaatkarları yani bu bölgedeki atölye ve sanatçıları dahil ettik. Ve birkaç tane de tiyatro ve dans mekânı da vardı. Tiyatro Z vardı mesela yeni açılmıştı, *Krapp'ın Son Bandı*'ni oynamışlardı. Sanatçıları ve Galata Meydandaki Büyük Sadık Paşa Apartmanı var, orada mesela bir seramikçi, bir ressam yaşıyordu onlara gidiyordu insanlar hem resimlerine bakıyordu hem de sanatçılarla tanışıyorlardı. Dansçı Candaş Baş Galata'da oturuyordu. Evinin önünde bir performans yapmıştı mesela. Gidip onunla buluşulabiliyordu. Tina Fischer vardı programda. Hatta Petek Büfe'de sergisi olmuştu. Haritayı da bu bölgede komşumuz olan, kontak halinde olduğumuz n sanatçılardan oluşturduk. Fotoğrafçı, ressam, yani sadece tiyatroyla bağlantılı bir şey değildi bu. Görsel sanatçıları da dahil ettiğimiz bir şeydi. Yani mantık şu: bir harita yaratıyoruz, bu insanlar nerde yaşıyor, atölyeleri nerde, hangi saatlerde ziyaret edilebilir. Aslında tamamıyla bölgenin hafızasını çıkartıyordu. Ressamları, altın varak ustasını, yani bu bölgedeki atölye ve sanatçıları dahil ettik. Ve birkaç tane de tiyatro ve dans mekânı da vardı. İnsanların evlerini, stüdyolarını falan, aslında bu bölgenin bir nevi sanatla bağlantılı hafızasını görselleştirmeye çalıştık. Onun dışında kendi mekanımıza program koyduk. Çağdaş, müzik, çağdaş dans üzerine interdisipliner bir program koyduk. Ondan sonra Galeri X vardı. Normalde New York Harlem'de bir galeriydi. O dönemde Galip Dede Caddesinde bir galeri açmıştı onu da davet etmiştik. İpek Tümen ile Nancy Atakan'ın yukarıda Asmalı Mescitte atölyesi vardı, Schneidertemple ve birde Genco'nun üst katta İstanbul Çağdaş Sanat Müzesi dediği bir mekânı vardı, performanslar yapıyordu. Aslında görsel sanatlardan çok beslenen, müzisyenlerin de olduğu, interdisipliner, bu bölgenin kültürel ve sanatsal ve aynı zamanda da halkı ile birlikte envanterini çıkardığımız bir harita görselleştirme çalışması oldu bizim için. Bizim için de komşumuz olan sanatçılarla ve semtle kaynaşma anlamına gelmişti biraz.

2. YMYT Projesi'ne ne zaman başladınız ve neden böyle bir projeye ihtiyaç duydunuz?

Cevap: YMYT Projesi 2006 yılında başladığımız bir proje. Amacı, Türkiye'de oyun yazarlığı ile ilgili neler yapılabilir, neden bazı şeyler oluyor veya olmuyor üzerinden bir tartışma ortamı açmaktı. Başta sadece söyleşi şeklinde bu konuyu kendi aramızda tartışalım diye düşünmüştük. Yazarların, yönetmenlerin, dramaturgların Galata Perform'da bir araya gelip konuştukları söyleşiler şeklinde gelişti. Ceren Ercan, Dilek Altuntaş ve Mark Levitas ile toplantılar yaptık. Bu toplantılarda çağdaş oyun yazarlığı süreci, uluslararası örnekler, yeni oyun metninin konuları neler olmalı gibi başlıklarda fikirlerimizi ifade ettik. Bu tartışmalarda fark ettiğimiz sorunlar şunlardı: birincisi Türkiye'de 2000'li yıllarda en çok takip edilen ve sahnelenen oyunlar genellikle Anglo-Sakson gelenekten gelen yazarlardı. İkincisi genç oyun

yazarlarının yazdıkları oyunları sahneleyebilecekleri çok fazla yer yoktu. Üçüncüsü ise geçlerin tiyatro metni yazmaya ilgisiz olmasıydı. Bu sorunlara çözüm olarak YMYT Projesini hayata geçirelim diye düşündük. Ama Türkiye’de çevirilerine çok rastlanmayan ülkelerin oyunlarını çevirelim istedik. BU çevirileri yazarlarını da davet ederek tiyatro çevirisine ve seyircilere okuma tiyatrosu olarak okuyalım dedik. Genç yazarların oyunlarını da profesyonel oyunculara okutalım, sahnede metinlerinin nasıl canlandığını görebilsinler dedik. Yazar adaylarını eğitebileceğimiz atölyeleri süreklileştirelim diye düşündük.

3. Neden böyle bir tartışmaya ihtiyaç duydunuz?

Cevap: 2000’lerin başında farklı bir durum vardı. Ben de oyun yazarıyım, kendi oyunlarımı yönetiyordum. Benim oyun yazdığım dönemde kimse oyun aramıyordu. Şimdi büyük tiyatrolar, hatta kurum tiyatroları bile Türk oyun yazarı arayışı içerisindedir. O dönemde böyle bir şey yoktu. Yani yeni oyun yazmaya başlayan birisi yazdığı metni ya kendi sahnelerdi ya da bir kenara koyardı. Ödenekli tiyatrolarda sahnelenmesi için bir tanıdığının olması gerekiyordu. Genç yazarların hiçbir yeri yoktu. Ama sadece yer bulmak ile alakalı değil DT ve ŞT’nin dramaturglarına sorduğumuzda ise oyun yazarı yok cevabını alırdık. Oyun yazarları oyunlarını sahneleyecek kurum bulamazlarken, kurumlar da oyun yazarı olmamasından yakınmaktaydı. Kurumlara gelen başvuruları nitelikli ve yeterli görmüyorlardı. İki taraflı da bir çalışma söz konusu değildi. Buna ek olarak müzikte ve sinemada yaşanan atılım neden tiyatrodaki yaşamıyor; güncel, hayatımıza ait konular neden tiyatrodaki yer bulmuyor sorusu da ortaya çıkmıştı. Bu söyleşilerde iki fikir ortaya çıkıyordu. Bir tanesi kurumların ve tiyatroların “yazar yok ki zaten” fikri idi. Yazarlarda da “biz umutsuzuz, hiçbir yere metnimizi gönderemiyoruz, göndersek de kim yapar bizim metnimizi” şeklinde bir yaklaşım söz konusuydu. Projeye başladığımızda söyleşilerin yanında oyun okumaları da olsun diye düşündük. Oyun okuması yapmak için tamamıyla adı bilinmedi ve genç yeni Türk yazarlar arıyoruz diye duyurular yaptık. Okumasını yaptığımız projeler oldu. Bunlardan birisi halen oyun yazarlığı yapan Burak Akyüz’ün Kırmızı isimli oyununun okumasıydı. Bu metin beğenildi ve prodüksiyonu yapılarak sahnelendi. Ama çağrı yaptığımız zaman da çok az oyun yazarı oyunlarının okunması için bize başvurdu. 2008-2009 senesine geldiğimizde İstanbul 2010 Kültür Başkenti kapsamında proje başvuruları almıyordu. Tiyatro projeleri bölümünün başında Dikmen Gürün Hocamız vardı. Kendisi yeni yazarlara önem veren, oyunlarını seyreden biri olduğu için; acaba YMYT Projesi’ni projelendirip, bütçe versek nasıl olur diye düşündük. Proje başlangıcında Ceren Ercan, Mark Levitas ve Dilek Altuntaş ile beraber sekiz değişik ülkeden oyun yazarlarının Türkiye’ye gelecekleri bir proje hazırladık. Proje kapsamında 2008-2009 yıllarında iki aylık aralar gibi yoğun bir tempoda ülkemize gelen yabancı oyun yazarlarının oyunlarını Türkçeye çevirerek okuma tiyatrosu şeklinde seyirciyle buluşturup, sonrasında da yazarı ile söyleşi yapacağımız bir format düşündük. Ayrıca her yazar, geldiği zaman zarfında, kısa süreli ve ücretsiz atölyeler gerçekleştirsin diye düşündük. Kendisi nasıl hayal ediyorsa atölyenin süre ve içeriğini tamamen yazara bıraktık. Proje kapsamında Yunanistan’dan Yannis Marvitsakis, İspanya’dan Rodrigo Garcia, Romanya’dan Giannina Carbutariu, Rusya’dan Mikhail Durnenkov, Portekiz’den José Maria Vieira Mendes, İran’dan Mahin Sadri geldi. İngiltere, Fransa, Almanya odaklı seçmek yerine özellikle Türkçeye pek çevrilmeyen dillerin yazarlarını seçmeye çalıştık. Sekiz değişik orijinal dilden Türkçeye çeviri gerçekleştirdik. İstanbul 2010 Kültür Başkenti’ne sunduğumuz proje süresince Ahmet Sami Özbudak, Özlem Saraç, Gökhan Erarslan, Gülce Uğurlu, Ceren Ercan ve şimdi isimlerini hatırlayamadığım pek çok yazar adayı bu atölyelere ücretsiz katıldılar. Bu kadar oyun yazarı adayını bu projeden yararlandırarak bir fark yarattığımızı düşünüyorum. Projeye 2010’da devam etmek istiyorduk. Fakat İstanbul 2010 Kültür Başkenti yönetimi değişti ve Dikmen Gürün hocamız projede yer almadı. Biz de projeye bu kapsamda devam edemedik. Ama kazancımız, bütün ülkelerin Türkiye’de bulunan kültür

merkezlerine gitmek oldu. Bu noktada kültür merkezleri, yaptığımız işlerden çok memnun kaldılar. İstanbul 2010 Kültür Başkenti Projesi bittikten sonra, biz bunu nasıl devam ettiririz diye düşündük ve senede muhakkak bir ya da iki tane yazarı İstanbul'a getirip bu projeyi devam ettirmek istedik. Bu noktada İspanyol Cervantes Enstitüsü, Dimitrie Cantemir Romen Kültür Merkezi, Fransız Kültür Merkezi ile çalışmaya başladık. Bunların haricinde hangi konsolosluk, hangi yabancı kültür merkezi böyle bir projeye açıksa onlarla da çalışmaya başladık. Bütçemiz olduğu anda oyun yazarını Türkiye'ye getirtip, oyunu ana dilinden Türkçeye çevirtip, oyun okuması, söyleşi ve ardında da atölye yapmaya çalıştık.

4. Sizin planladığınız bütçe yazarların ulaşım ve konaklamasını sağlayacak şekilde miydi?

Cevap: Bu yazarlar kendi ülkelerinde çok başarılı olmuş yazarlar. Ve bu programa katılırken kaşeli geliyorlardı. 2010 – 2012 yılları arasında bu süreç yazarların seçilmesi, gelmesi, oyun okumaları ve ücretsiz atölyeler şeklinde devam etti. 2012 yılında üç yerli yazar ile düzenli çalışmaya karar verdik. Bu çalışmaların sonucunda çıkan oyunu prodüksiyona taşımayı planladık. Ahmet Sami Özbudak'ın İz isimli projesi bu çalışmadan çıktı. Biz oyunun yazılma sürecinde kendisini destekledik. Bu oyun, yurt dışından ödül aldı ve Galata Perform'da sahnelendi. Aynı dönemde Liseli Gençler Oyun Yazıyor isimli artı bir proje daha yapmaya çalıştık. Gençlere ulaşıyorduk ama liseli ve üniversiteye yeni başlamış daha genç bir kitleye ulaşmayı amaçladık. Okullarla irtibat kurduk. Dönemin İBBŞT Genel Sanat Yönetmeni Ayşenil Şamlıoğlu'na projeyi götürdük ve atölyelerden çıkan oyunların kurum oyuncularından okunmasını talep ettik. Çok fazla kullanmadıkları bir çocuk tiyatrosu sahnesinde oyunların okumaları gerçekleşti. Atölye programı önerdik ve birlikte yürüttük. Fehime Seven'in Türkiye Kayası isimli projesi çok beğenildi, repertuvara alındı ve ŞT'de sahnelendi. 2012 yılındaki ilk kez gerçekleştirdiğimiz İlk YMYT Festivali'nde İBB'den ve Kadir Has Üniversitesi'nden destek aldık. O sene atölyelerden çıkan en iyi metin seçilen Ersin Karaalioğlu'nun Dört Bacaklı Şey isimli oyunu, proje kapsamında davet ettiğimiz Fransız yönetmen Emmanuel Daumas tarafından yönetildi ve Kadir Has Üniversitesi'nde sahnelendi. Aynı sene yazılan kısa oyunların da prodüksiyonlarını gerçekleştirdik. Birinci YMYT Festivali prodüksiyon açısından en yüksek bütçeye sahip olduğumuz seneydi. İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti sürecinden sonra tüm özel tiyatrolarla kamunun ilişkileri yeniden düzenlendi. Aslında projeden bir sürü yeni yazar ve iyi oyun çıkmasına, bunların bir kısmının İBBŞT repertuvarına girmesine, yurt içi ve yurt dışında ödüller almasına rağmen, proje bütçe bulamadı ve farklı bir formata geçmek zorunda kaldı. İlk YMYT Festivali sonrası tamamıyla kendi ayaklarımızın üzerinde kaldığımız bir döneme girdik. Atölyelerin süresini uzatıp, daha düzenli bir program haline getirdik ve katılımı ücretli yaptık. Bu dönemde yetenekli insanları desteklemek ve onları bünyemizde bulundurmak için tam burs ve yarı burs vermeye başladık. Atölye sürecini altı aya yükselttik. Bu program içinde Türk oyun yazarları, yönetmenler ve dramaturglar ders veriyordu. Aynı zamanda o sene hangi yabancı kültür merkezi ile çalışıyorsak, o ülkeden bir yazarın veya yönetmenin uzun bir ustalık sınıfı dersi verdiği bir versiyon oluşturduk. Bu formata 2012'den beri düzenli bir şekilde devam ediyoruz.

5. Bu atölyeler de YMYT atölyeleri adı altında mı gerçekleştiriliyor?

Cevap: Evet. İlk önce atölye şeklinde başlıyor. Bu atölyelerde her sene ayrı bir tema belirleniyor ve her yazar adayından o sene boyunca belirlenen tema etrafında bir oyun yazması planlanıyor. Atölye sonunda bitirebilenler ve hazır olanlar YMYT Festivali'nde oyun okuması şeklinde profesyonel oyuncu ve yönetmenlerle seyirciye açılıyor. Bir süre sonra sadece bir senelik bir çalışmanın yeterli olmadığını düşünerek ileri oyun yazarlığı atölyelerini de açtık.

6. YMYT Festivali'ni hangi tarihlerde yapıyorsunuz?

Cevap: Normalde her sene mayıs, haziran aylarında yapıyorduk. Fakat İstanbul Tiyatro Festivali ile iş birliği yaptığımız veya yanında durup dış etkinlik olarak kaldığımız zamanlar oldu. Şimdi ise tercih olarak sezon başı yapıyoruz. Atölye sezonunun sonunda yazarlar oyunlarını yazmayı bitiriyorlar. Hangi oyunların okumasının yapılacağı kararlaştırılıyor. Sezonu YMYT Festivali ile açıyoruz. En son 2016 Ekim'de beşinci YMYT Festivali'ni gerçekleştirdik. Atölyelerin birinci senesi bittikten sonra bazı yazarlarımız ikinci seneye devam etmek istediler. Bu yüzden ileri yazarlık diye yeni bir program açtık. Ve son iki senedir buna yönetmenlik atölyesini de ekledik. Çünkü yazarlarla her sene en az altı oyun çıkarıyoruz ve bu oyunları sahneleyecek yönetmen bulmakta çok zorlandığımızı fark ettik. Ya da bulduğumuz zaman o yönetmenlerin bu yazarlarla çalışma yetilerinin ve açıklıklarının çok fazla olmadığını fark ettik. Dünyayı ve Türkiye'yi kurtarmak amacıyla yapmıyoruz ama; acaba bir yönetmenlik atölyesi olsa, yazarlık ve yönetmenlik atölyesi beraber işlese nasıl olur diye bir düşünce ortaya çıktı. Buna oyunculuk da eklendi, ama değişik bir oyunculuk atölyesi. Piyasada olan standart konservatuvara hazırlık, reklam, dizi oyunculuk atölyesi değil; tam tersine yazar yönetmenle ortak çalışma pratiği üzerinden ilerleyen; dönemleri, teoriyi, dramaturjiyi ve aynı zamanda yönetmenliği, yazarlığı bilerek bir deneyim yaşıyorlar.

7. Bu kişileri nasıl seçiyorsunuz? Deneyim arıyor musunuz?

Cevap: Oyunculukta biraz deneyim arıyoruz açıkçası. Sıfır noktasında gelen az oluyor. Ama genelde böyle bir programa açık olan, kendisini o anlamda geliştirmek isteyen kişiler geliyor.

8. Gelecekle ilgili neyi tahayyül ediyorsunuz? Hedef nedir?

Cevap: Her sene buradan çıkanlar oyunlar bir yerlerde oynanıyor. Buradan çıkan insanlar oyun yazmaya devam ediyorlar. Hedef bu.

9. Oyunları basıyor musunuz?

Cevap: Hayır basmıyoruz. www.yenimetin.com diye Türkiye'nin ilk tiyatro e-kitap sitesini oluşturduk. Burada daha önce çevirisini ve okumalarını yaptığımız yabancı yazarların yanında, genç oyuncuların tut, Özen Yula gibi yerli yazarlara, benim oyunlarıma kadar birçok oyun bulunuyor.

10. Bu metinler ücretli mi?

Cevap: Ücretli ama çok cüzi fiyatlarda tek tek istediği oyunu girip satın alabiliyor herkes.

11. Her sene ortalama altı oyunu okuma tiyatrosu şeklinde festivalde sahnelediğinizi söylediniz. Projenin başından beri tüm yazarların oyunları internet sitenizde mevcut mu?

Cevap: Yok. Oradan bir seçim yapılıyor. Altı oyunun altısı da hazır olmayabiliyor. Oradan muhakkak bir ya da iki yazarı e-kitap sitesine dahil ediyoruz.

12. Editörlük de mi yapıyorsunuz bu durumda?

Cevap: Evet. Aynı hedefe dönük çok fazla çalışma yapıyoruz. Sonuç itibarıyla aynı hedefe yönelik yapılan şeyler. O da oyun yazarlığını geliştirmek, daha fazla oyun yazarının çıkması, çağdaş tiyatroyu geliştirmek, yeni metin üzerine insanları biraz daha düşündürmek gibi şeyler.

13. Atölye verecek yabancı oyun yazarı bulmak zor oluyor mu?

Cevap: Ülkenin durumundan dolayı biraz sıkıntı çekilebiliyor. İnsanların güvenlik noktasında çekinceleri olabiliyor. Ama her zaman için başka bir yol bulunuyor. O gelmezse başkası geliyor. Açıkçası herkesin getirttiği bilinen ve dolaşımda olan yazarların yerine Türkiye’de pek bilinmedik yazarları getirmeyi tercih ediyoruz. Mesela Amerikalı bir oyunun yazarı getirmektense Portekiz, Polonya, Romanya gibi ülkelerden yazar getirmeyi tercih ediyoruz. Bizim kültürümüz Polonya’dan, Romanya’dan çok farklı değil. Onların yaşadığı problemlere benzer problemleri yaşıyoruz. Onların kültürlerinden ve dillerinden feyz almanın, Türk yazarlar için orijinal bir dil yaratmak açısından daha uydun olduğunu düşünüyorum. Dünyadaki tiyatro akımlarını bilen, çağdaş tiyatrodaki dünyada neler olduğunu farkında olan bir eğitim üzerine çalışıyoruz. Tabi bu kadar yazar getirirken bizde kendi yazarlarımızı onlara tanıtmaya çalışıyoruz.

EK-2: 02/11/2016 Tarihli Yapılandırılmamış Görüşme Formu

Galata Perform Dramaturgu YMYT Atölyeler ve Yayın Koordinatörü Ferdi Çetin ile 2 Kasım 2016 Tarihinde Gerçekleştirilen Yapılandırılmamış Görüşme Formu

1. Galata Perform'un insanları bir araya getirme nedeni nedir?

Cevap: Şöyle, Galata Perform'u Yeşim Özsoy kuruyor ve onun genel sanat yönetmeni olduğu ve projelerin geliştiricisi olduğu bir tiyatro. Ama zaman içerisinde Galata Perform, projeler üzerinden konuşacak olursak; çok başlı bir yapısı var. Oyunlar yapıyor, projeler yapıyor, uluslararası projeler yapıyor, Avrupa Birliği projeleri yapıyor. Yani yapıyordu daha doğrusu. Çünkü artık Avrupa Birliğine giremiyoruz. O kültür fonundan (Creative Europe) çıktığı için Türkiye artık öyle bir proje geliştirme şansımız yok. Türkiye olarak yok yani.

2. Bu durum genel anlamda bir tehdit mi?

Cevap: Evet, proje geliştiremiyorsun. Yani artık Avrupa Birliği Fonu'ndan proje veremiyorsun. Veriyorduk eskiden. Devam ettiğimiz şeyler vardı, artık veremiyoruz. Temelde aslında uzunca bir süre üç tane modül üzerine, ya da aslında üç tane yapı üzerine oturan bir tiyatro yapısı var. Yeşim'in yani kurduğu, yarattığı ve yürüttüğü üçlü bir yapı. Birincisi oyunlar; kendi yazıp yönettiği oyunlar üzerine çıkan bir yapı. Bu uzunca bir süre böyle devam ediyor. Sonra 2006 yılında kurdukları Ceren (Ercan) ve Mark (Levitas)'la birlikte -biliyorsun onları zaten- YMYT Projesi var ve yine herhalde aynı zamanlara denk gelen Görünürlük Projesi var. Görünürlük Projesi bir semt projesi yani tiyatronun içinde bulunduğu mevkii ile ya da mahalle ile semtle bir araya gelmesi, aynı zamanda orada ki yaşayan sakinlere tiyatroyla, sanatın diğer alanlarıyla buluşmasına vesile olmak ve bunu yaparken de aslında o bölgede tiyatroyu görünür kılmak ve bölgeyi de görünür kılmak gibi bir misyonu var. YMYT, uzun soluklu, kendi içinde de çok başlı bir proje. Oyun okumaları var, atölyeler var. Uluslararası atölyeler var ondan sonra festivali var. E- yayıncılığı var. Yani böyle uzun uzun bir yapısı var onun aslında kendi içinde YMYT'nin.

3. Yerli oyun yazarı yetişmesi sorununun çözümüne katkı sağlayan bir proje değil mi?

Cevap: Evet, güzel bir proje ve bir süredir de sonuçlarını görüyoruz bu projenin çünkü dediğim gibi ilk önce Yeşim, kendi yazdığı ve yönettiği oyunlarla Galata Perform'u yürütürken, sonra Sami Özbudak'ın *İz* oyunuyla birlikte projeden çıkan metinleri de yönetmeye başladı. Dolayısıyla o zaman, Galata Perform'da sadece Yeşim'in yazdığı yönettiği oyunlar değil, aynı zamanda projede yazılmış oyunların sahnelendiği, Yeşim tarafından öncelikle sahnelenmiş *İz* gibi *Dil* gibi... Veya farklı yönetmenler tarafından sahnelenen bu projede yazılan ya da çevrilen metinler... Mesela örnek verecek olursak; yine 2012'de galiba, yazılan *Dört Bacaklı Şey* var. Onu Fransa'dan bir yönetmen geldi yönetti ve Galata'da oynadı. Festivalde de oynadı... *Kabuk* diye bir oyun var. Onu Mine Çerçi yönetti, Galata Perform'da oynadı. *Kum Havuzu* diye bir proje var. Polonyalı bir yazarını çevrildi ve oynandı. Yurtdışından gelen yazarların oyunları da çevriliyor, ya da burada proje kapsamında yazılan metinlerin sahnelenmesi oluyor. Dolayısıyla da böyle çok yapılı bir kurum halini alıyor Galata Perform. Ama ilk soruya dönecek olursak, yani bir araya gelme misyonu: Yeşim'in idaresinde, önderliğinde yürüyen bir yapı söz

konusu. Artistik yönetimde yürüyen bir yapı söz konusu.

4. Galata Perform'un temel değerleri nelerdir? Ne olmazsa Galata Perform olmaz?

Cevap: Başından beri Yeşim'in kurduğu yapı aslında dışarıya, yani genç yazarlara, yönetmenlere ya da genç sanatçılara açık bir alan olması. Onun kafasında ki aslında hayali, o anlamda. Dolayısıyla da o anlamda yeni oyun yazımı tekniklerinin araştırıldığı, yönetmenlik tekniklerinin araştırıldığı, teknoloji kullanımının araştırıldığı bir yapı. Dolayısıyla da genç, yeni ve arayışta olan herkese açık bir alan olması en temel özelliği, olmazsa olmazı.

5. Gelecekte Galata Perform'u nerede görüyorsunuz? Başarılarınız nelerdir? Başarıya ulaşmak için nelere ihtiyacınız var?

Cevap: Yani, şu an itibarıyla zaten, on beşinci yılında tiyatro yanlış anlamıyorsam. Yaptığı projelerle, kazandırdığı yazarlarla, prodüksiyonlarla, oyun yazımı alanındaki başarılarıyla, uluslararası özelliğiyle Avrupa'da birçok kurumla iş birlikleri ve ortaklıklar yürütülüyor. Ve aslında bu büyük bir başarı. Bu başarının en büyük formülü de prodüksiyonların, atölyelerin, projelerin ve yeni oyun biçimlerinin sürekli çevrilen ve tartışılan oyun biçimlerinin aslında var edilmesine, alan açılmasına, yan yana durmasına borçlu. Birçok yeniliği ve oyunu; bir taraftan araştırılırken, bir taraftan uygulanan bir yapının olması aslında artistik anlamda en büyük başarı. Mali anlamda, mesela oyunlar, projeler, atölyelere ve kültür merkezleriyle ya da uluslararası kurumlarla kurulan birliktelikler; o anlamda mali yapısını oluşturuyor. Mevcut durumda şu an, başarılı denebilecek bir halde zaten. Bundan sonra nerede görmek? Bundan sonraki hedef uluslararası iş birliklerini güçlendirmek, Avrupa'da çalıştığımız kurumları daha büyük projeler için bir araya getirmek ve sürdürülebilirliği sağlamak üzerine olacak.

6. Uluslararası iş birliklerinizi güçlendirmek istiyorsunuz fakat Türkiye, AB Kültür fonlarından da yararlanamıyor. Bu sorunu nasıl aşacaksınız?

Cevap: Artık AB Kültür fonlarından çıktığı için Türkiye, biz de direkt AB fonlarına başvurabiliyoruz ama bu sadece Avrupa fonu. Yani kültür fonu değil. Bunun dışında bizim burada çalıştığımız yabancı kültür merkezleri var. İstanbul'da, Fransız Kültür, İspanyol Kültür gibi, Romanya kültür gibi - Dimitri Kandemir- gibi merkezler var. Bunlarla çalışmalara zaten devam ediliyor. Avrupa'da belli kurumlar var. Bu AB fonu haricindeki iş birliği olanakları şuan elimizde olan şey. Yine Avrupa'daki kültür kurumları, tiyatrolar veya üniversiteler gibi kurumlar var... Bu ilişkiler şu anki duruma rağmen devam edebiliyorsa bu bir üstünlük oluyor yani...

7. Hedeflediğiniz bir izleyici kitleniz var mı, onlara ulaşabiliyor musunuz?

Cevap: Bizim izleyicimizi oluşturan kitle; genellikle genç, dinamik ve aslında alışlagelmiş formların dışında bir şey arayan bir kitle oluyor. Bunlar, üniversite öğrenciler, akademisyenler ya da sanat alanında izleme, oyun izleme zevki tırnak içinde gelişmiş seyirciler oluyor. Dolayısıyla ne aradığını veya genellikle nasıl bir oyun izlemek istediğini bilen bir seyirci oluyor. Galata Perform'a geldiklerinde değişik bir şey izleyeceğini bilerek gelen bir seyircimiz var. Dolayısıyla da projeler genellikle bunun karşılığını buluyor. Yani projeler seyircinin bu farkındalığını ya da talebini karşılar bir durumda şu noktada. Seyircilerle de atölyeler yaptığımız, ya da okuma tiyatroları, söyleşiler, sempozyumlar aracılığı ile zaten seyirciye de dokunma fırsatı bulduğumuz için genellikle seyirciye ulaşabiliyoruz. Seyirciyi duyabiliyoruz, seyircinin ne istediğine, nasıl bir geri dönüş verdiğini, ya da bize nasıl ulaştığını duyabiliyoruz rahatlıkla.

8. Galata Perform'da nasıl bir organizasyon şeması var?

Cevap: Organizasyon şeması olarak baktığımız zaman, yani tiyatronun işleyişine, genel sanat yönetmenliği kısmında Yeşim'in desteği var. Ben, oyunların, projelerin dramaturgu olarak genellikle görev alıyorum. Aynı zamanda Yeni Metin Yeni Tiyatro'nun e-yayın kısmından, atölyeler kısmından, uluslararası projeler kısmından, kültür merkezlerini yürüttüğü ilişkilerden yürütme anlamında sorumlu oluyorum. Ve genellikle ofiste bir yönetici asistanımız oluyor. Sürekli, her projede eklemlenen, bizimle devam eden, yenilenen oyuncu kadrosu var. Dolayısıyla, bir arada ve birlikte üreten bir yapı söz konusu. Bu dışarıya da yansıyor.

9. YMYT Projesi nasıl oluştu? Bu fikir nasıl gelişti?

Cevap: Yeşim bu oyun yazmaya ve yönetmeye başladığı zaman, yeni kuşak yani genç kuşak yazarların oyunlarını yazabildiği, sahneye bildiği, seyirciyle buluşabildiği bir platform çok az, çok sınırlı. Çünkü 2000'lerin başında ya da 90'ların sonunda, hala varlığını devam ettiren sadece kurum tiyatroları var. DT ve ŞT... Dolayısıyla genç bir oyun yazarları buralarda yer bulmakta zorlanıyordu. Böyle bir ihtiyaçtan doğuyor aslında. Tabii zaten oyun yazarı kolay yetişen bir şey değil. Aslında bu, yazan insan için bir alan açmak ya da oyun yazımını desteklemek. Çift taraflı bir şey. Bunların ikisini desteklemek için oluşturulan bir platform ve aynı zamanda da Avrupa'da ya da dünyanın değişik yerlerinde oyun yazarlığı anlamında da ne olduğunu araştırmak için kurulan bir laboratuvar gibi aslında. Hem buradaki oyun yazarlığı destekleniyor hem de dünyada çağdaş yazımda nelerin olduğu araştırılıyor. Çünkü yurtdışından getireceğimiz bir yazarın metnini çeviri için seçerken, dikkat ettiğimiz şey; genellikle oyun yazarlığı anlamında yazar ne öneriyor, nasıl bir önerisi var, yeni bir önerisi var mı oluyor. Dolayısıyla da Avrupa'da ya da değişik ülkelerde -Portekiz gibi, İran gibi- farklı ülkelerde ne oluyor? Neler üzerine yazılıyor? Nasıl teatral biçimler, oyun yazarlığı biçimleri öneriliyor? Bunlar tartışılıyor aslında.

10. Galata Perform ile aynı tarzda veya aynı seyirci kitlesine hitap eden tiyatro toplulukları hangileri sizce? En çok hangilerini kendinize yakın buluyorsunuz?

Cevap: Gelenek takibine batığımız zaman 1990'larda bir tiyatro hareketi var. Alternatif tiyatro diye başlayan bir hareket. Beşinci Sokak Tiyatrosu, Bilsak, Kerem Kurtoğlu ve diğerleri... Bunlar aslında 90'lardaki ekipler. Zaten 90'ların sonunda son bulmuştu Bilsak filan... 2000'lerin başına geldiğimizde; 2002'de Yeşim'in tiyatrosu ortaya çıkıyor. 2000'lerin başında Şahika Tekand vardı. Apartman dairesinde tiyatro yapan bir alternatif tiyatro olarak. Yeşim'in de hocası Şahika Tekand. Ve Yeşim'in tiyatrosu çıkıyor ortaya. Ardından DOT, ilerlediğimizde Kumbaracı50 gibi mekanlar çıkıyor. Daha sonrasında İkinci Kat gibi tiyatrolar çıkıyor. Benzer kuşak olarak yine 2005 – 2006'larda Berkun Oya'nın tiyatrosunu KREK çıkıyor. Mekân olarak değil ama bağımsız bir tiyatro olarak. Yeşim, 2000'lerin başında olması nedeniyle model olarak çok farklı bence. DOT'un ya da Kumbaracı50'nin ya da KREK'in iş yapma biçimleri farklı. Ama kuşak olarak, aslında üç aşağı beş yukarı böyle bir tiyatro arenası var yani kabaca. Galata Perform, DOT vs...

11. İlişki kurduklarınız, birlikte bir şeyler yaptığınız ekipler var mı?

Cevap: Birlikte, proje olarak, yapılmadı. Herkes zaten, kendi sanatsal perspektifine yönelik tiyatrolarını kurmuşlar ve yürütüyorlar. Ama sürekli kontak halindesin. Yani oyunlarda ya da söyleşilerde bir araya geliyorsun. Ya da oyun yazarlığı, işletmecilik vb. bir alanda bir sempozyum olduğu zaman yan yana geliyorsun sürekli. Zaten çok küçük bir camia, yan yana duruyorsun zaten. Haberdarsın ne yapıldığından.

12. Galata Perform projelerinde yer alan oyuncuların ortak özellikleri nelerdir?

Cevap: Yeşim'in tiyatro anlayışı, bedensellik, performans ve performatif olan; beden kullanımına son derece önem verilen bir tarz. Bu açıdan bu tür tartışmalara açık olması oyuncunun seçiminde en önemli faktör. Birlikte rahat çalışabileceği hem bedensel esnekliği olan hem de bu tür araştırmalara vizyon olarak açık olan oyuncuların tercih edilmesi söz konusu.

13. Repertuarınızı nasıl planlıyorsunuz? Planlarınızın süresi ne zaman belli oluyor?

Cevap: Bir yıl önceden belli oluyor genellikle. Mesela önümüzdeki yılı üç aşağı beş yukarı yapıyoruz. Repertuarı oluştururken oyunun festivale mi yapılıp yapılmadığına dikkat ediyoruz. Festivale yetiştirilecek bir proje söz konusu oluyor ya da atölyeler kapsamında yazılmış bir oyunun değerlendirmesi söz konusu oluyor. Atölye kapsamında yazılmış, seyirciyle buluşmaya hazır, prodüksiyona dönüşebilecek oyunlar söz konusu oluyor. Böyle birkaç farklı kanaldan ilerleyen bir repertuar oluşturma söz konusu.

ÖZGEÇMİŞ

Emre YETİM, 1986 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Pertevniyal Anadolu Lisesi'nin ardından 2005 yılında girdiği T. C. Haliç Üniversitesi Konservatuvar Tiyatro Lisans Programı'ndan 2009 yılında mezun olmuş; 2007 yılında öğrenciliği sırasında Galata Perform'un *Son Dünya* isimli oyunu ile ilk kez profesyonel olarak sahneye çıkmıştır. Mezun olduktan sonra DOT'da *Pornografi*, *Punk Rock*, *Süpernova*, Tiyatro Hal'de *Eksik*, Didaskali Tiyatro'da *Maşenka*, İkinci Kat'ta *Barselo*, *Altı Buçuk*, Galata Perform'da *Noter*, *Kum Havuzu* ve *Yaşlı Çocuk*, Toy İstanbul'da *Blu* isimli oyunlarda oynamıştır. Halen Oyun Atölyesi'nde *Woyzeck* isimli oyunda oynamaktadır. *Fatmagül'ün Suçu Ne*, *Bizim Yenge*, *Kurt Seyit ve Şura*, *Galip Derviş*, *Saklı Kalan*, *Racon: Ailem İçin*, *Gecenin Kraliçesi* ve *Hayatımın Aşkı* isimli televizyon dizilerinin yanı sıra, *Fırtına*, *Nefes: Vatan Sağ olsun*, *Kusursuzlar*, *Yok Artık*, *Ada*, *Taksim Hold'em*, *Martıların Efendisi*, *Maide'nin Altın Günü* isimli sinema filmlerinde de rol almıştır. 89. ve 90. Akademi Ödülleri (Oscar) En İyi Yabancı Film Türkiye Adayı Seçici Kurulları üyesi olmuştur. Adli yargıda sahne ve gösteri sanatları, telif hakları, sinema ve televizyon konularında sektör bilirkişisi olarak görev almaktadır. Oyunculğun yanı sıra mesleğin gelişimi amacıyla sivil toplum çalışmalarında gönüllü olarak çalışmaktadır. Halen Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği (ÇASOD) Genel Sekreterliği ve Sinema Oyuncuları Meslek Birliği (BİROY) Yönetim Kurulu Saymanlığı görevlerini yürütmektedir. Bu kapsamda, 2017 Mart'ta Kopenhag'da gerçekleştirilen Uluslararası Aktörler Federasyonu (FIA) Avrupa Kolu EuroFIA toplantısında Türkiye'yi temsil etmiş ve Mülteci Sanatçıların Durumu başlıklı oturumda Avrupa oyuncu örgütleri temsilcilerine sunum yapmıştır. 2014'de girdiği Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Adalet Ön Lisans Programı'ndan 2016'da Yüksek Onur Öğrencisi olarak mezun olmuştur. Halen Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Lisans Programı'nda öğrenime devam etmektedir.

Alternatif tiyatrolarda proje üretimi...

ORIJINALLIK RAPORU

%9

BENZERLİK ENDEKSİ

%8

İNTERNET
KAYNAKLARI

%2

YAYINLAR

%3

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

www.tiyatrodunyasi.com
İnternet Kaynağı

%1

2

tr.wikipedia.org
İnternet Kaynağı

%1

3

mimesis-dergi.org
İnternet Kaynağı

<%1

4

www.sibelarslanyesilay.com
İnternet Kaynağı

<%1

5

ejercongress.org
İnternet Kaynağı

<%1

6

www.vedigerseyler.com
İnternet Kaynağı

<%1

7

acikerisim.deu.edu.tr
İnternet Kaynağı

<%1

8

Submitted to Bahcesehir University
Öğrenci Ödevi

<%1

9

Submitted to Anadolu University
Öğrenci Ödevi

<%1

10 Submitted to Haliç Üniversitesi
Öğrenci Ödevi <% 1

11 sanatkaravani.com
İnternet Kaynağı <% 1

12 www.journals.istanbul.edu.tr
İnternet Kaynağı <% 1

13 Submitted to TechKnowledge Turkey
Öğrenci Ödevi <% 1

14 www.herkesetiyatro.com
İnternet Kaynağı <% 1

15 www.sinematur.com
İnternet Kaynağı <% 1

16 www.hiswardrobe.net
İnternet Kaynağı <% 1

17 galataperform.com
İnternet Kaynağı <% 1

18 idansblog.org
İnternet Kaynağı <% 1

19 www.ifdergisi.sakarya.edu.tr
İnternet Kaynağı <% 1

20 yenimetinyenitiatro.blogspot.com
İnternet Kaynağı <% 1

21 dergipark.ulakbim.gov.tr

	İnternet Kaynağı	<%1
22	aytenalkan.files.wordpress.com İnternet Kaynağı	<%1
23	www.gnoxis.com İnternet Kaynağı	<%1
24	Submitted to Selçuk Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
25	nds.k12.tr İnternet Kaynağı	<%1
26	Submitted to İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
27	Submitted to Kadir Has University Öğrenci Ödevi	<%1
28	Submitted to Kocaeli Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
29	www.sosyalarastirmalar.com İnternet Kaynağı	<%1
30	openaccess.bilgi.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
31	www.sanatdergi.com İnternet Kaynağı	<%1
32	art-e.sdu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1

33

prezi.com
İnternet Kaynağı

<%1

34

Submitted to Atılım University
Öğrenci Ödevi

<%1

35

www.edebiyatdefteri.com
İnternet Kaynağı

<%1

36

Submitted to İstanbul Bilgi University
Öğrenci Ödevi

<%1

37

interact.com.pt
İnternet Kaynağı

<%1

38

www.istanbul2010.org
İnternet Kaynağı

<%1

39

anti-modernist.bloggum.com
İnternet Kaynağı

<%1

40

www.dizidergisi.com
İnternet Kaynağı

<%1

41

Submitted to Sabancı Üniversitesi
Öğrenci Ödevi

<%1

42

GÖKÇE, Beste. "Müzelerin Yönetim
Anlayışında Meydana Gelen Değişimler",
Journal of Graduate School of Social Sciences,
2014.
Yayın

<%1

www.revista.art.br

43	İnternet Kaynağı	<%1
44	www.dergipark.ulakbim.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
45	media.proquest.com İnternet Kaynağı	<%1
46	Submitted to Galatasaray University Öğrenci Ödevi	<%1
47	tamerguler-tiyatrosinema.blogspot.com İnternet Kaynağı	<%1
48	Submitted to Mehmet Akif Ersoy Aniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
49	Submitted to Dicle University Öğrenci Ödevi	<%1
50	www.erzincan.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
51	www.slideshare.net İnternet Kaynağı	<%1
52	Submitted to Istanbul Aehir Aniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
53	www.iibfdergi.hacettepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
54	oyun-oyna1.com İnternet Kaynağı	<%1

55	hasat.org İnternet Kaynağı	<%1
56	usos2016.com İnternet Kaynağı	<%1
57	www.politesi.polimi.it İnternet Kaynağı	<%1
58	erciyes-akademia.com İnternet Kaynağı	<%1
59	www.metu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
60	www.cibergeo.org İnternet Kaynağı	<%1
61	bianet.org İnternet Kaynağı	<%1
62	emeginsanati2.blogcu.com İnternet Kaynağı	<%1
63	newsanat.com İnternet Kaynağı	<%1
64	ESKİMEN, Ayşe Derya. "GÜLTEN DAYIOĞLU'NUN YADA'NIN GİZİLGÜCÜ ADLI ESERİNDE EĞİTSEL, FANTASTİK, ESTETİK VE HALK KÜLTÜRÜNE AİT UNSURLAR", Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.	<%1

Yayın

65

newwsa.com
İnternet Kaynağı

<%1

66

www.biriken.com
İnternet Kaynağı

<%1

67

iksftp.com
İnternet Kaynağı

<%1

68

hilmibulunmaz.blogspot.com
İnternet Kaynağı

<%1

69

issuu.com
İnternet Kaynağı

<%1

70

www.tal.org.tr
İnternet Kaynağı

<%1

71

ÜZAR, Umut. "Finansallaşma Çağında
Eşitsizliklerin Görünümü ve Devletin Rolü",
G.M.Matbaacılık ve Tic.A.Ş., 2017.
Yayın

<%1

72

188.95.145.131
İnternet Kaynağı

<%1

73

platformhaber.net
İnternet Kaynağı

<%1

74

www.pegem.net
İnternet Kaynağı

<%1

75

ALİYAZICIOĞLU, Özlem. "Fütürizm'in sahne

tasarımına getirdikleri", Dokuz Eylül
Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak., 2010.
Yayın

<% 1

76 www.acarindex.com
İnternet Kaynağı

<% 1

77 dspace5.zcu.cz
İnternet Kaynağı

<% 1

78 www.scielo.br
İnternet Kaynağı

<% 1

79 polen.itu.edu.tr
İnternet Kaynağı

<% 1

80 www.educaedu-turkiye.com
İnternet Kaynağı

<% 1

81 AYDOĞDU, Cemil and YARDIMCI, Esra.
"İlköğretim fen laboratuvarlarında meydana
gelen kazalar ve öğretmenlerin
geliştirebilecekleri davranış tarzları", Hacettepe
Üniversitesi, 2013.
Yayın

<% 1

Alıntıları çıkart

Kapat

Eşleşmeleri çıkar

Kapat

Bibliyografyayı Çıkart

Kapat